

Pozdrav z Dúbravky

Miroslav Šimeček

Pohľad na Dúbravku.

Dúbravka,

malebná dedinka na východnom úpätí Malých Karpát, pod kopcom nazývaným Kobyla. Na jar plná rozkvitnutých čerešní, v lete voňajúca žatvou, na jeseň ozvučená hrkotom a vŕzganím vozov zväžajúcich úrodu a v zime tichá oddychujúca pod závalmi snehu, aby nabrala nový dych pre nasledujúci rok, o ktorom nikdy nevedela, ako ho bude prežívať.

V tejto malej dedinke obkolesenej bohatým listnatým lesom v ktorom prevažovali duby a buky, sme prežili s mojou manželkou Vilmou celý svoj život naplnený láskou, dôverou a porozumením. Obaja sme boli rodáci z Dúbravky, obaja sme Dúbravku milovali. Preto by som chcel na jej počesť a pamiatku, a na pamiatku všetkých, ktorí mi pomohli zozbierať dokumenty, ktorí mi porozprávali príhody a povesti ako ich počuli od svojich rodičov a starých rodičov, napísať o histórii Dúbravky, aby bola zachovaná pre naše deti a vnúčence, aby sa na život malej, skromnej dedinky, ktorá sa postupne stala súčasťou veľkej Bratislavy nezabudlo. Aby si aj dnešní mladí ľudia uvedomili odkiaľ pochádzajú a ako svoj život prežívali ich predkovia, ktorí boli vychovávaní k láske a úcte k svojim rodičom a k svojej rodnej Dúbravke.

S láskou, úctou a stálou spomienkou

Tvoj Miruš

Vznik a založenie Dúbravky

Malá, veľmi pekná dedinka Dúbravka, leží na východnom úbočí Malých Karpát pod kopcom v tvare kobyliho chrbta nazývaným Kobyla (Devínska Kobyla) mala ráz podhorskej dedinky. Z troch strán je obkolesená listnatým lesom v ktorom voľakedy prevažovali duby a buky a ktorá bola v každom ročnom období prekrásna. Jar ju kráslila svojimi rozkvitnutými kvetmi hlaváčika jarného, modrými kvetmi poniklecov na stráňach obľých kopcov Glavice a Slukového vŕšku, kde rástli tiež vzácne teplomilné druhy tráv ako kostrava valeská. Krásne rozkvitnuté čerešne, ktoré boli známe široko – ďaleko. Glavica bola porastená nízkymi kríkmi drieňu a šípok. Leto ju zdobilo krásou zlatých dozretých klasov obilia, ktoré boli vždy odmenou za ťažkú a namáhavú prácu. Jeseň ju sfarbila všetkými odtieňmi farieb, bohatou úrodou ovocia a zlatistých bobúľ viniča. Svoje čaro mala aj v zimnom období, keď všetko pokryli biele páperové vločky snehu.

Dúbravka má aj svoju veľmi zaujímavú históriu o čom svedčia aj archeologické nálezy o osídlení Keltov približne z roku 2500 pred našim letopočtom. Boli to indoeurópske bojové kmene, ktoré sa tu usídlili v prekrásnej a na zver bohatej krajine, ktorá poskytovala lacnú obživu. Pravdepodobne veľký vplyv na keltské osídlenie mala skutočnosť, že Dúbravka bola v blízkosti obchodnej križovatky dvoch ciest – takzvaná cesta Dunajská, ktorá spájala západnú Európu s východnou a cesta Jantárová, ktorá spájala Baltické more so Stredozemným a Adriatickým morom. Okrem pozostatkov Keltského osídlenia sa našli aj pozostatky Germánskeho osídlenia a tiež rímske obranné postavenia známe pod názvom Gerulata. Rímske vojenské jednotky zriadili jednoduchý, ale účinný obranný systém hlineného násypu s predsunutou priekopou. Toto rímske osídlenie dokumentujú archeologické nálezy profesora Eisnera v Lamači na Klanci, v oblasti Devínskej Novej Vsi a v Dúbravke v chotári Veľká Lúka archeologický nález rímskych kúpeľov. Za vlády cisára Domiciana mala už Gerulata stálu posádku, ktorá chránila územie, alebo hranice Veľkomoravskej ríše. Na základe významného archeologického objavu rímsko slovanského v Bratislave – Dúbravke, Titus Kolník hovorí: „*V susedstve ruín rímkej usadlosti našli vhodné miesto na osídlenie azda prvé prieskumné družiny Slovanov, tu prišli do kontaktu s prostredím kultúrneným antickou civilizáciou.*“ (Vila rustica, Nové slovo 4.2.1988). Hoci sa hovorí, že Slovania majú holubičiu povahu, sú povahovo mäkkí, vedia odpúšťať, čo by z hľadiska histórie mohlo znamenať, že sú poddajní a prispôsoboví, tak je to len polopravda. Slovania sú, neviem či to môžem napísať, veľmi obozretní. Viedli zápasy a vojny, nikdy však nedali zámienku na rozpory a tobôž nie na vznik vojny. Keď niekto začal vojnu vždy na to ale doplatil. Veľmi sa mi zapáčil verš, tzv. Verš múdrosti :

POZDRAV Z DÚBRAVKY

*Nevzdelaný ľud je bezbranný, ba malý
nemôže sa dať do boja s útočným
protivníkom ľudského umu a duše
otrocky skončí vo večnom zatratení.
Národy, ak ste odhodlaní zápasiť
s nepriateľmi o svoju budúcnosť,
dokorán otvárajte dvere rozumu.*

Osada, ktorá sa v prvých historických písomnostiach nazýva Hidegkút (maďarsky) a Kalterbrunn (nemecky) a až neskôr sa uvádza názov Dúbravka, mala svoje významné miesto blízkyk položením pri Bratislave (Presburg alebo Pozsoni). Profesor Chaloupecký zastával názor, že prvá zmienka o Dúbravke je v listine z roku 1288, v ktorej sa daruje zem „*strážcom lesa*“. Pod týmto označením tušil dnešnú Dúbravku. Tento názor však o desaťročie neskôr skorigoval V. Šmilauer podľa lokalizácie potokov uvádzaných v spomínanej listine. Tvrdil, že dnešná Dúbravka sa nachádza viac na západ od zeme „*strážcov lesa*“. Ani názor, že dve listiny z 15. storočia v archíve Bratislavskej kapituly sú najstaršími písomnými zmienkami o Dúbravke sa nezdajú byť správne. Sú to len nepriame dôkazy o jestvovaní dediny (osady) Hidegkút a Kaltenbrunn a až neskôr sa uvádza názov Dúbravka. Tvrdil, že dnešná Dúbravka sa nachádza viac na západ od zeme „*strážcov lesa*“. Prvý písomný údaj o osade pod menom Dúbravka je z 12. októbra 1574 z knihy konceptov mesta Bratislavy. Odpoveď prečo je Dúbravka Dúbravkou v historických prameňoch ne-nájdete. Sú dve teórie vzniku názvu:

Jedna hovorí, že zakladateľmi Dúbravky boli chorvátski prisťahovalci, ktorí utekli zo svojej vlasti pred Turkami okupujúcimi Balkán a stredné Uhorsko až po Dunaj. Prvá písomná správa pochádza až zo 16. storočia, keď sa tu začali usadzovať početní prisťahovalci z Chorvátska, ktorí v období tureckých vojen po roku 1526 utekli zo svojich domov a usádzali sa na západ od Bratislavy na majetkoch devínskeho, pajštúnskeho a jurského panstva. Vznikajú chorvátske osady v dnešných obciach Devín, Devínska Nová Ves, Záhorská Bystrica, Lamač a Dúbravka. V rokoch 1572 - 1577 (štvrtá vlna chorvátskeho osídlenia) osídlili Devínske panstvo a usadili sa v okolí Dúbravky. Už v tejto dobe sa začína hovoriť o Dúbravke. Názov Dúbravka môže vychádzať zo skutočnosti, že Chorváti sa usadili uprostred dubových lesov ako drevorubači na sezónne práce a tak sa strácali dubové lesy a dúbravy, aby urobili miesto novej osade, ktorá má od tej doby meno Dúbravka. Alebo názov Dúbravka je lesná lúka, či studnička.

Druhá teória hovorí, že Chorvátov utekajúcich pred tureckými nájazdmi viedla kňažná Dúbravka (toto ženské meno v Chorvátsku dodnes existuje). Spisovateľka Mária Ďuríčková v bájke Rytier a drak z knihy Prešporský zvon opisuje kniežaciu dcéru Dúbravku:

„Obliekli Dúbravku do skvostných šiat, usadili do zlatej kolimahy s plačom a kvilbou ju viedli do belavých zápolí. Ľudia sa k nim pridávali, vedno s nimi Dúbravku odprevadili a hlasno nariekali, až bola celá krajina plná plaču od zeme až po oblohu. Vyslobodil ju rytier Juraj.“

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Či to bol naozaj Juraj, alebo len drevorubači z okolitých lesov, ťažko povedať. Meno však ostalo a navyše, Bratislava si potom na Jurajov deň 24. apríla volila richtára a miestnu radu.

Po roku 1389 dal kráľ Žigmund hrad Devín a celé panstvo (patrilo k nemu podhradské sídlo a najbližšie okolie vrátane chotára Devínskej Novej Vsi, Dúbravky a polovica Rače) do zálohy Rakúšanovi Ladislavovi Heringovi za 8.000 dukátov. V roku 1635 dostal Devín aj s okolitými dedinami bratislavský dedičný župan Pavol Pálfy.

Podľa ústneho podania boli obyvatelia Dúbravky, za pozemky dané Furštom Pálfym do užívania povinní tri dni v týždni chodiť na panské do roboty. Kto neprišiel do roboty jeden deň, dostal 25 palíc. Pred richtárskym domom bola vystavená lavica – dereš. Bolo to pravdepodobne v strede dnešnej Jadranskej ulice pred domom Milošoviča (Zamorávkiny), tam kde niekedy stála požiarna zbrojnica – nižšie od pomníka padlých v prvej svetovej vojne. Údajne kto bol často palicovaný, nebol ani na cintoríne pochovaný.

V neskorších rokoch patrila obec stupavskému páňovi Károlymu. Z tohto panstva má obec Dúbravka zmluvu, ktorá obsahovala ustanovenia o právach a povinnostiach poddaných:

1. slobodní sedliaci – urbaristi
2. poddaní

Ustanovenie ma deväť bodov – punktov a je datované z 20. apríla 1761.

Prvý punkt: Czo se skrze geden poddansky, neb sedlacky dom má rozumeti.

Druhý punkt: O Duchodkochj a Uzytkoch, které poddaným prislúchagú.

Tretí punkt: O robotách a giných Službách poddanských.

Štvrtý punkt: O Cynsech danech a giných poddanských Podlužnostech.

Piaty Punkt: O Dewatku a tak rečenem Prawe.

Šiesty punkt: O Panskych prawech a čo podle nich Panstvu prinaleží.

Siedmy punkt: O Wseczkich zataranich a na pozatím k Warovani bity magiczych zlich Uczinkuw a Mysta nemagiczych Zwiklosty.

Ôsmy punkt: O Wystupkoch poddaním zakázaních a skrzewa takowe ustanowenem trestany.

Deviaty punkt: O tech wecach které k vnutornymu poradku a narizeny prinaležajú.

Ako výmenu za zrušenú robotu na panskom musel každý obyvateľ z úrody odvádzať panstvu deviaty snop a ďalšie naturálie.

Napriek ťažkým pracovným a sociálnym pomerom sa Dúbravka začiatkom 17. storočia rozrástla. Žilo v nej 19 sedliakov so svojimi rodinami, každý s oráčinami po 4 kubuloch. (Kubulus – dutá miera na obilie, dnešných asi 60 litrov). Každý sedliak mal majetok o ploche, na ktorej mohol zasieť 240 litrov obilia. Okrem toho mali vinice v rozsahu 6,5

POZDRAV Z DÚBRAVKY

kopáčov (plocha, ktorú bol schopný stredne silný chlap za jeden deň vo vinici okopať), t. j. Asi 50-55 štvorcových siah. Okrem sedliakov bývalo v dedine šesť želiarov bez vlastného domu.

Archívne záznamy uvádzajú, že v Dúbravke žilo:

- v r. 1712 : 19 sedliakov a 6 želiarov bez nehnuteľnosti a vlastného domu
- v r. 1720: 35 sedliakov a 8 želiarov s domami a 7 želiarov bez domov
- v r. 1736: 35 sedliakov a 8 želiarov s domami a 7 želiarov bez domov
- v r. 1738: 44 sedliakov a 8 želiarov s domami a 7 želiarov bez domov
- v r. 1768: 58 sedliakov a 28 želiarov s domami a 7 želiarov bez domov

Z uvedených záznamov vidno, že pôvodné obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, vinohradníctvom a chovom dobytká. Kým v roku 1712 bolo v Dúbravke usadených devätnásť sedliakov hospodáriacich na jednej osmine usadlosti – sésii (sésia je poddanský urbársky pozemok) a vysiali 57 kubulov zrnín. V roku 1720 tridsaťpäť sedliakov vysialo už 170 kubulov zrnín.

Počet sedliackych rodín rástol a v roku 1768 archívne doklady uvádzajú, že každá sedliacka rodina hospodárila na jednej šestnástine sésii a spolu vysiali 460 bratislavských meríc obilia (1 merica = 62 litrov obilia). Okrem poľnohospodárstva sa zaoberali vinohradníctvom, drevorubačstvom a chovom dobytká. Aj archívne dokumenty uvádzajú, že v r.1712 obyvatelia obce vlastnili 40 volov a 6 kráv. Menšie drobné zvieratá – ošípané a kozy sa neuvádzajú. Rozsah lúk bol 5 a ½ kosca (kosec značil plochu lúky, ktorú dospelý muž bol schopný za jeden deň pokosiť), V roku 1736 sa rozsah lúk rozrástol na 24 a ½ kosca. Počet volov vzrástol na 70, kráv na 21 a 2 kone. V roku 1738 mali lúky v rozsahu 31 koscov, počet volov vzrástol na 78, kráv na 28, 2 koňov a už mali aj 5 oviec.

Dôvod väčšieho chovu rožného dobytká ako koní bol ten, že v kopcovitom a kamenistom teréne sa lepšie osvedčovali pri obrábaní pôdy hoci práca s nimi bola pomalšia. Kone v tomto teréne pluh často z brázd vyhadzovali a tým sa práce sťažovali. Ďalším dôvodom bolo viacero využití rožného dobytká, ktorý im poskytoval aj obživu (mlieko, mliečne výrobky, mäso, kožu a hnojivo).

Tereziánsky register z 10. apríla 1768 uvádza, že v obci bolo 58 poddaných, ktorí užívali oráčiny v rozsahu 460 bratislavských meríc a lúky v rozsahu 66 koscov.

Pretože pôda v celom chotári Dúbravky nebola rovnakej kvality tereziánsky urbár (urbársky poriadok Márie Terézie z roku 1768) pre horšiu bonitu pôdy stanovil, že sedliacky dom má mať v extraviláne 20 dielov oráčiny po 2 bratislavských mericiach a lúky na 8 koscov na jedno kosenie. Po roku 1768 sa hospodárstvo rozvíjalo a pribúdali ďalšie plochy pre obrábanie pôdy.

Spomienky a legendy

Povestí o vpáde Turkov je viac a niektoré si odporujú. Tak napríklad povest' o pôvode kostola a o pôvode Horánskej studne, ktorá bola opísaná v časopise Devín roč.1934 č. 1-2 (profesor Dr. Golán). Dúbravka bola do roku 1807 filiálkou Devína. Požiar devínskej fary zničil všetky dôležité listiny týkajúce sa obce Dúbravky a tiež dúbavského kostola. Ústne podanie kladie pôvod kostola do dôb tureckých vpádov. Pôdorys kostola je elipsovitého tvaru. Pôvodne vraj mal byť hlavným stanom alebo skladiskom tureckých vojsk. Kostol bol poistený mohutnými stĺpmi a železnou obručou. Druhá povest' je tá, že kostol stál dávno pred príchodom Turkov. Turecké vojská, ktoré prišli až do týchto miest prešlo obdobím veľkého sucha a krajom chudobným na vodu. Všetku svoju pozornosť venovali Horánskej studničke, kde napájali seba i zvieratá. Nevenovali svoju pozornosť kostolu a preto bol uchránený pred spustošením. V spomínanom časopise Devín sa opisujú spomienky takto: *„Turecké hordy smädnom trápené sa usadili v dúbavských lesoch, pretože na okolí bol veľký nedostatok vody. Oslica netrpezlivo hrabala a div divúci zo zemne začal vyvierať prameň čistej zdravej vody. Všetko sa hrnulo k tomuto prameňu, aby uhasilo svoj smäd. Tento výdatný prameň výbornej pitnej vody bol príčinou, že turecké vojsko malo nad studňou na pahorku svoj hlavný stan a skladište.“*

Druhá povest' hovorí, že keď Chorváti prišli na územie Dúbravky, priniesli si so sebou aj obraz svojich patrónov Kuzmu a Damiána. Pre seba postavili skromné domy a pre obraz kostol. Dlho sa však netešili, lebo ich prepadol paša Ibrahim so svojimi vojakmi. Videl, že kostol je chudobne vyzdobený, ale zbadal obraz, na ktorom boli dvaja lekári a na hlavách mali turbany aké sa nosili v Turecku. Obraz sa mu zapáčil a tak si ho zobral. Turci zobrali aj mladé dievčatá a chlapcov do zajatia. Keď prišli do Osmanskej ríše, dievčatá dali do služby bohatým rodinám a chlapcov cvičili za vojakov. Obraz darovali sultánovi Solimanovi. Umiestnil ho v obrazárni. Bohaté Turecko odrazu začali sužovať veľké suchá. Prvý rok uschlo obilie, druhý rok sa už nedalo nič zasiať. Stromy nepriniesli plody a ľudia i zvieratá hynuli od smädu. Raz sa sultánovi prisnil sen, v ktorom ho navštívil šedivý starec a povedal mu: *„Ak chceš, aby tvoja krajina bola taká úrodná ako predtým, vráť obraz na miesto odkiaľ ho tvoji vojaci priniesli.“* Sultán sa najskôr zdráhal, ale potom poslal do Dúbravky najrýchlejších poslov, aby obraz dopravili do kostola a aby sa ríša zbavila sucha. Hladní a smädni vojaci prišli do Dúbravky, ale kostol nemohli nájsť. Zrazu jedna oslica začala na jednom mieste netrpezlivo hrabať kopytami, až sa tam zjavila výborná pitná voda. Turci od radosti zdvihli zrak k nebu, že sa poďakujú svojmu bohu a v tom na kopci zbadali kostol. Rýchlo tam obraz odniesli.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Rečenie: „*Marica dvorica hody van už je Turek kraj*“, je spomienkou na ukrývanie sa pred Turkami. Ľudia sa skrývali v lesoch a úžľabinách pozemkov. Tak vznikli i názvy niektorých pozemkov : napr. Vazmené dražice, kde sa cez Veľkú noc odbavovali veľkonočné sviatky, Glavica, Lúgy, Lučice, Krčace, Brižite, Lavrenčina drága a pod. Že väčšina obyvateľov mala chorvátsky pôvod sú dôkazom priezviská: Brankovič, Brenčič, Juračič, Kralovič, Lučanič, Mikletič, Pavlakovič, Ružovič, Služanič.

Legendy sú aj o vzniku názvu Dúbravka. Jedna legenda hovorí, že Chorváti prichádzali do pánskych lesov ako drevorubači na sezónne práce a tak sa strácali dubové lesy a dúbravy, aby urobili miesto novej osade, ktorá má od tej doby meno Dúbravka. Druhá legenda hovorí, že utekajúcich Chorvátov pred Turkami viedla kňazná rodným menom Dúbravka. Dodnes sa v pôvodnej vlasti obyvateľov Dúbravky v Chorvátsku objavuje rodné meno Dúbravka.

Obraz Kuzmu a Damiana.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Medzi krásnymi hlbokými lesmi plnými zveri a prekrásnej prírody žilo pár Slovan-ských rodín, ktoré dávali základ Dúbravky, či germánskemu Kaltenbrúnu alebo uhorskému Hydekhutu. Po dlhých skúmaníach sa mi podarilo zistiť, že vznikali rodiny pomiešané s Keltmi, ktorí mali na začiatku mena Mader či pravdepodobne vychádzalo s keltského „Mac“ alebo „Mak“. Takmer do dnešných čias sa niektorým rodinám hovorilo Maderoví. Chorváti alebo iné kmene, ktoré si prisvojili pred menom Mader. Do dnešného dňa máme rodinu Mader - Kútsky Možno, že tu sú začiatky zvykov, keď si ľudia pravdepodobne k lepšiemu poznaniu osvojovali okrem rodného aj krstné mená. Meno, ktoré zblížovalo podľa ktorého sa jeden druhého veľmi dobre poznali. Musíme si uvedomiť, že ich domy neboli jeden vedľa druhého, ale pomerne vzdialené. Niektorí mali rovnaké priezviská. Tak sa rozdeľovali - Služaničovi, ale určitá časť boli Majkiny, podobne Ábeloví, Šmedkoví, Pozhovoví, Číkoví, Plavíťoví, Fražičoví, Harbekovci, Stupjanoví, Špačkoví. Ľudia sa takto poznali, nemali námietky k tretiemu osloveniu. Tak sa stávalo, že po dobrej gazdinej Zuzane sa celá rodina nazývala Zuzkiny, alebo po gazdinej Uršule bola rodina Uršulinova. Podľa gazdov Vendelína rodina Vendelínova, podľa Vincenta rodina Vinckova alebo Gregora rodina Gregorovich. To znamenalo, že v tomto začiatočnom období vzniku a rozkvetu sa ľudia volali tými najbližšími menami. To sú kmetrovci, to sú naši krstní, to sú sesternice a bratanci, to sú naši starečkovia, starenky a niekedy prastarenky a prastarečkovia. Osada roztrúsená, domy vzdialené, ale cit rodiny bol najbližší.

Toto obdobie môžeme nazvať obdobím vzniku Dúbravky ako takej.

Historické pamiatky

Veľký farský kostol Zmŕtvychvstania bol postavený okolo roku 1720 na mieste pôvodného kostola sv Kuzmu a Damiána, ktorí zostali spolu patrónmi chrámu.

Druhou historickou pamiatkou je Horanská studňa, ktorá bola povestná svojou zdravou a čistou vodou. V Horanskej studni bolo aj v čase sucha vždy dostatok vody. Prebytočná voda odtekala do malého rybníka a z rybníka do potoka. Touto vodou sa i krstilo. Prvým záznamom, že sa používala aj na krsty, je krst Stanislava Milošoviča v roku 1857.

Ďalšou pamiatkou je Kaplnka. Jej pôvod sa uvádza do obdobia cisára Jozefa II (1780-1790). V tom období bol kláštor Pavlí v Mariataly (Marianka) zrušený a mnísi sa rozutekali. Jeden z nich, gróf Jakub Kuen Hedervary sa uchýlil do dúbavských lesov. V roku 1807 postavil kaplnku a pre seba obytný dom - dnešná fara. Dovtedy bola Dúbravka filiálkou Devína. Až z tohto obdobia sú zachované záznamy. Jeden z nich je kánonická vizitácia a zakladajúca listina Dúbavskej farnosti. V kánonickej vizitácii sa obec Dúbravka zaviazala platiť farára sumou ročne 400 zlatých a 160 zlatých za víno. Okrem toho sa v kánonickej listine píše, že obyvatelia Dúbravky budú prispievať farárovi in

- a) 12 mericzek Resy
- b) 12 sihy dreva
- c) 200 pirtlu
- d) 2 mericky strovy

Kostol Kuzmu a Damiana.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Táto listina bola spísaná v Dúbravke 18.10.1810 a podpísaná: Simeon Dosek (notár), Pavel Martanovics (richtár), Simon Stankovics (kostolný hospodár), Florenc Brankovics, Joan Magyer Kutsky, Joan Magyer Debely, Andrej Milosovits, Gaspar Matrka, Joan Brenczits (prísazný). 11. januára 1811 biskupský úrad v Trnave túto zmluvu schválil a odobril.

V záveti odovzdal mních Jakub Kuen Hedervary kaplnku a dom cirkevnej obci Dúbravka. Pod kaplnkou bola krypta v ktorej bol gróf pravdepodobne pochovaný. Pri oprave kaplnky bola objavená krypta s pozostatkami pravdepodobne grófa Hedervaryho. V krypte sa našla aj kostra ženy. Veko rakve bolo zachovalé a vyzdobené. Pozostatky i s vekom rakvy boli prevezené do múzea. Po smrti Hedervaryho

Horanská Studňa.

Fara.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Drevený kostolík.

Kamenná jaskynka.

Storočné lipy.

chceli v Dúbravke založiť Františkáni kláštor. Dúbravčania odmietli venovať na tento účel pozemok a tak sa tohto plánu Františkáni vzdali.

Neďaleko fary stojí kaplnka Panny Marie Ružencovej. Podľa rozprávania starých Dúbravčanov sa toto miesto stalo aj pútnickým, pretože sa tam vraj zjavila obecnému pastierovi v ožiarenej korune planej hrušky Panna Mária. Oznamila mu posolstvo a požiadala ho, aby ho vyrozprával kňazovi, ktorý vysluhuje sviatosti v Dúbravke. Pretože Dúbravka v tom čase nemala vlastného farára všetky sviatosti chodil vysluhovať farár z Devína. Preľaknutý pastier teda urobil čo mu Panna Mária nakázala. Odišiel do Devína a tam pánovi farárovi všetko rozpovedal. Devínsky sluha Boží však správu neprijal tak ako to pastier očakával. Pastierovi povedal, že mu neverí

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Kríž na Tablici.

Kríž v dedine.

a vyhrešil ho, že si to celé vymyslel. Pastier odišiel naspäť do Dúbravky. Krátko na to však farár náhle oslepol. V duši cítil, že je to trest za to že neveril. Padol na kolenná a začal sa modliť. Po chvíli modlitby sa vydal kľačičky na kajúcnu cestu cez hory z Devína do Dúbravky. Pretože cestu veľmi dobre poznal i naslepo v pokore a modlitbách sa s rozodratými kolenami dostal kľačičky až na okraj lesa na Dúbravskej strane kopca a tu sa mu náhle zrak vrátil. Na mieste kde sa neveriacemu a potom kajúcnemu farárovi prinavrátil zrak dodnes stojí kamenný stĺp s obrazom Panny Márie s vystretou rukou

K úcte Panny Márii postavili Dúbravčania kamennú jaskyňu, ktorá dodnes stojí a je obkolesená krásnymi lipami, ktoré majú vraj viac ako 300 rokov.

Na ceste do Devína (na Táblici) je postavený kamenný stĺp s obrazom v železnom ráme dvoch lekárov, bratov - dvojičiek Kuzmu a Damiána, ktorí sú patrónmi kostola. Pravdepodobne je tak starý ako veľký kostol.

Kamenný kríž v dedine (pri autobusovej zastávke) bol postavený v roku 1808 ako poďakovanie za to, že bol ustanovený prvý farár a Dúbravka sa osamostatnila od devínskej farnosti. Dúbravčania sa súdili so zemským pánom grófom Jozefom Pállym z Erdedu, ktorý nemal práva nad farárom, ale si ho robil. Súd vtedy rozhodol, že v práve je obec Dúbravka a rozhodnutie súdu je datované z 9.1.1801.

Červený kríž, ktorý stojí teraz pri škole na Krajňákovej ulici (dnes Pri kríži) bol postavený ako poďakovanie za to, že na tomto suchom mieste sa objavila spodná voda a zem vydala dobrú úrodu.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

V letných mesiacoch roku 1866 vrcholí Rakúsko-pruská vojna, kedy do Dúbravky prišli pruské vojská. Veľký požiar, ktorý zapríčinil delostrelecký šrapnel (zasiahol dom s číslom 94 v ktorom bývala rodina Kráľovičových predtým Mekesových) takmer zničil celú dedinu. Pretože strechy domov boli pokryté slamou alebo šindľom plamene sa rýchlo šírili. Našťastie vyhorela len spodná časť dediny. Horná časť sa uchránila. Dňa 22. júla 1866 keď sú boje najväčšie a požiar v Dúbravke zúri celou silou, prichádza k uzavretiu prímeria s platnosťou od dvanástej hodiny. Pruské vojská sa do Bratislavy nedostali, zastavili sa pri Dúbravke. Dúbravka však utrpela veľké škody. Na hranici medzi Dúbravkou a Lamačom (v Dražicách) je pomník vojenského hodnostára kapitána Hoffmana, ktorý tu v bitke pri Lamači zahynul. Po pruskej vojne prišla na obyvateľov Dúbravky cholera. Prvý prípad smrti bol 22.8.1866 - Katarína Urbaničová, 24. ročná. Druhou obeťou bola Mária Matrková, 78. ročná. Ďalšie obete cholery boli: 23.8.1866 - štyria, 24.8.1866 - dvaja, 26.8.1866 - zase dvaja, v ten istý deň zomrel aj kapitán z talianskeho kráľovstva 46 ročný princ Zu Holstein z 9. regimentu 23. kompánie. Ďalej zomierali : 27.8.1866 jeden, 28.8.1866 ôsmi, 29.8.1866 deväti, 30.8.1866 šiesti a 31.8.1866 piati. V období od 2.9.1866 do 20.9.1866 zomrelo 33 ľudí. Poslednou obeťou bola 6 ročná Matrková Agneša. Cholera zanechala veľa smútku a bolesti v dušiach ťažko skúšaných Dúbravčanov. Nebolo dôvodov na veselosť a radosť. Ženy vraj vtedy hovorievali, že chlapi ani do šenku nechodzá. Obecný hlásnik večer spieval: „*Panebože vječný náš, opatruj nás v tento čas. Opatruj nás v púlnoci, buď nám Pánbu na pomoci aj Panenka Marija.*“

Po ústupe cholery nechali Dúbravčania postaviť sochu Panne Márii ako vďaku za záchranu.

Červený kríž.

Pomník Hoffmana.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Socha Panny Márie.

Socha svätého Vendelína.

Z tereziánskeho urbára sa dozvedáme, že v Dúbravke v tom čase bolo 45 kráv, na ktoré prišla na jar roku 1867 pohroma. Všetky ochoreli. Prestali žrať a dôsledkom toho aj dojiť. V Rakúskej armáde slúžili taliansky vojaci, ktorí všetky kravy vyhnali na Glavicu (dnes je tam futbalové ihrisko) a všetky postrieľali a chceli ich spáliť. Dúbravčania však toto nedovolili a každý si tú svoju kravku, ktorá im patrila a bola ich pomocníkom aj obživou pochoval do zeme a urobil jej hrob. Takto si uctili pamiatku zvieräťa. Od tej doby sa toto miesto nazývalo Kravský cinter.

Ďalšou pamiatkou je socha svätého Vendelína – patróna pastierov a sadov, ktorý mal ochraňovať sady predovšetkým čerešňové a pasienky, ktorých bolo v Dúbravke niekoľko. Sv. Vendelín má v ruke palicu, na pleci pastiersku torbu a pri nohách ovečku. Legenda hovorí, že Vendelín pochádzal z kráľovského rodu, ale zriekol sa trónu a rozhodol sa žiť ako pustovník. Raz vyšiel do prírody a tam ho stretol zeman. Myslel si že je žobrák a preto na neho zakričal, aby k nemu šiel pásť svine. Vendelín bez slova sa pobral za zemanom. Ten bol s jeho prácou veľmi spokojný a všade ho chválil. Vendelín poprosil zemana, aby si na jeho pozemku smel zriadiť pustovňu. Začal tam žiť a onedlho sa k nemu pridali viacerí. Každý si ho vážil, miloval a obdivoval. Vendelín sa až tesne pred smrťou priznal, že je kráľovským synom.

V roku 1926 bola postavená hasičská zbrojnica – nižšie od pomníka padlých v prvej svetovej vojne. Smerom na spodnú časť ulice bol výklenok, kde bola umiestnená soška Svätého Floriána. Jeho sviatok je 4. mája. Na Floriána mládenci čistili Horánsku studňu a za to si po domoch vyberali vajíčka, ktoré potom predávali. Za utŕžené peniaze si urobili „oldomáš“. V šesťdesiatych rokoch došlo k úprave vtedy už Jadranskej ulice. Hasičské depo bolo

POZDRAV Z DÚBRAVKY

asanované a vtedy sa stratila i soška Svätého Floriána. Dnes je na mieste kde bola hasičská zbrojnica opäť socha Svätého Floriána.

V obci boli aj obecní zamestnanci – hlásnik, bubeník (konšel), pastier, zvonár a hrobár. Hlásnik mal za povinnosť oznamovať trúbením a hlášením v noci hodiny. Pri tom spevavým hlasom hlásil: „*Uderila hodina, chráň každý duch hospodina, opatruj nás, svetlo, oheň aby nebol ľuďom škoden.*“

Stráženie proti požiaru sa vykonávalo tzv. poriadkom. V obci symbol vartáša bola halapartňa – veľká sekera s hákom na dlhej rúčke. Táto halapartňa sa prenášala z domu do domu a u koho bola ten bol strážcom proti požiaru.

Florián.

Popis obce Dúbravka

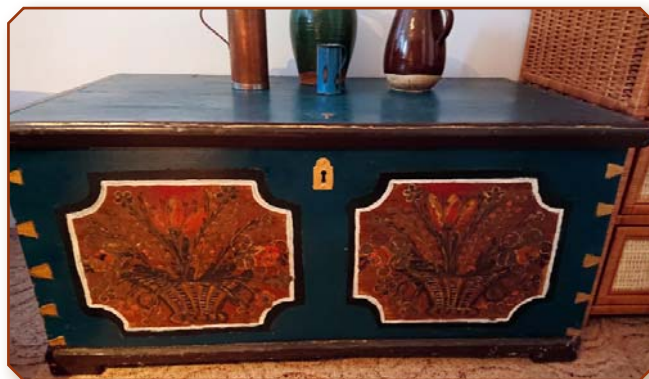
Dúbravka leží na východnom úbočí Malých Karpát a má ráz podhorskej dedinky. Prvými obydliami boli drevené zruby. Neskôr si začali stavať v okolí veľkého kostola pevnjšie a stálejšie príbytky z kameňa a hlinených tehál do ktorých sa primiešavali plevy z obilia. Hlinu poskytoval štvrtohorný náplav na Glavici. Medzi dvomi vojnamy tam bola tehelňa. Domy boli pokryté slamou alebo palachom (rákos). Neskôr sa začína používať pálená tehla a drevená krytina - šindel. Používal sa prevažne na cirkevných budovách. Až v druhej polovici 16.storočia sa už začínajú stavať murované domy so sedlovou strechou a výpustkom chrániacim vchod (palánek).Tieto domy sa objavujú na hlavnej ulici, dnes Jadranskej. Jeden z najstarších domov je dom pod farou a dom Brenčičových, na tráme ktorého je vyrytý letopočet 1787.

Pretože parcely intravilánu boli veľmi úzke mladšia generácia si pristavovala ďalšie obytné a hospodárske budovy v jednom rade za rodičovský dom. Vznikli tzv. dlhé dvory v hustej ulicovej zástavbe. Pôvodná roľnícka usadlosť sa začala rozvojom populácie detí zväčšovať a príbuzenské vzťahy sa tak rozšírili, že v dlhých dvoroch bývalo viacej rodín. Takto vznikli spoločné dvory a obyvatelia spoločných dvoroch sa nazývali spoločníci.

Hlavným obytným priestorom bola izba. V nej sa sústreďoval všetok život v dome najmä v zime, pretože bola jedinou vykurovanou miestnosťou. Dominantou v izbe bolo ohnisko, ktoré slúžilo predovšetkým na prípravu jedál, na ohrievanie a na osvetlenie izby. Varilo sa na rozloženej vatre v hlinených hrncoch položených na železných trojnožkách. Komín bol otvorený. Neskôr po zavedení zatvoreného ohniska vznikajú kuchyne. Niektoré funkcie izby prechádzajú do kuchyne kde je dominantou pec, z ktorej je teplo a svetlo. Tu sa jedávalo, zdržiavalo, ba aj spávalo na peci. Okrem pece s ohniskom boli dôležitou súčasťou vnútorného zariadenia izby lavice, zvyčajne postavené do rohu. Slúžili na sedenie, spanie, odpočinok a veľakrát aj na prípravu jedál. Veľmi starým predmetom izby boli žrdky (bidlá) zavesené o trámy povaly nad pecou. Vešal sa na nich všetok odev. Ďalším dôležitým predmetom bol stôl, ktorý mal tradičné miesto v prednom kúte pred lavicami. Slúžil predovšetkým na podávanie jedla a na rôzne domáce práce. Konali sa na ňom a pri ňom všetky rodinné a výročné obrady (svadby, krsty, štedrý večer). Pod stolom mali jamy v ktorých mali uskladnené zemiaky. Neskôr zemiaky uskladňovali zakopávaním na záhradách do krechtov - hrobov. Kút za stolom mal kultovnú úlohu viazanú na náboženské symboly. V Dúbravke to boli známe náboženské obrazy maľované na skle tzv. zrkadlovou technikou.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Ďalším veľmi dôležitým zariadením izby boli truhlice na šatstvo a bielizeň s maľovanými ornamentami. Neskôr sa objavujú truhly so zásuvkami tzv. šublótky. V kuchyni boli ozdobné police a na nich tanieri a hlinené hrnce a hrnky.

Maľovaná truhlica.

Šublotka.

V niektorých domoch prenajímali majitelia zadné izby nájomníkom, ktorých nazývali hoferi.

Vo dvoroch vedľa obytných miestností si stavali hospodárske budovy. Za zadnou izbou obyčajne bývala maštal' pre hovädzí dobytok a u väčších gazdov aj pre kone. Dobytok bol uviazaný ku krmnému žľabu – hrantu. Nad krmným žľabom bol upevnený rebriniak, do ktorého sa dávalo seno. Väčší gazdovia mali vedľa maštale úkol – zastrešený otvorený priestor pre voz, pluh, brány a iné poľnohospodárske náradie. Vo dvore oproti maštaliám boli umiestnené chlievy pre ošípané (krmlíky). Na konci parcely v záhradách boli a niekde ešte sú stodoly, kde sa uskladňovalo seno a slama. Sem sa zväžalo obilie pred mlátením. V strede stodoly bola mlátovňa, na ktorej sa obilie mlátilo cepmi. V neskoršom období sa mlátilo za stodolou na kepli - akási mechanická mlátačka. Po 1.svetovej vojne sa mlátilo mlátačkou na naftový pohon. Vymlátená slama sa nevracala späť do stodoly, ale za stodolou sa robili stohy. Obylie sa uskladňovalo do škrihov na povalu alebo v komore.

Susedia Dúbravky

V dávnej minulosti to bola osada strážcov lesa a drevorubačov. Keďže vtedy ešte nemali jazykový zákon, ľudia ju poznali pod maďarským názvom Hideghút alebo Hideghút a pod nemeckým názvom Kaltenbrun. Samotní ľudia žijúci v pár drevených chatkách pod dubovými lesmi si túto svoju osadu nazývali poeticky Dúbravkou. Dúbravka ako osada, neskoršie obec mala aj svojich susedov.

Na východnej strane to bola obec Lamač založená približne v rokoch 1279 - 1280 najskôr ako osada Blumenau, ktorá v rokoch 1428 - 1438 zaniká a vzniká nová osada po názvom Lamač. Lamačanov Dúbravčania nazývali od nepamäti „*čókari*“. Táto prezývka vznikla z nárečia Lamačanov, ktorí na rozdiel od Dúbravčanov hovorili: „*čo to máš?, čo chceš?, čo to robíš?*“ a pod. Dúbravčania, tak ako na celom Záhorí hovorievali: „*co to máš?, co chceš?, co to robíš v tej hubokej jamje?*“. A práve z týchto rozdielov vznikali medzi chlapcami z Dúbravky pasúcich statek (dobytok) na Podvorniciach a v Drážiciach a chlapcami z Lamača na Vrátkach malé susedské vojny. Z dúbravskej strany sa na lamačskú stranu ozývalo: „*Lamačané, hotte sa borit.*“ A z lamačskej sa ozývalo: „*Cokari už ideme.*“ Borenie bolo vlastne zápasenie mladých chlapcov. Nikdy to nebola naozajstná bitka. Bola to viac hra a zábava. Vzťahy v minulosti medzi obcami boli vždy veľmi dobré. Dúbravskí chlapci „*chodzili*“ do Lamača za „*dziščencama*“ a opačne, lamačskí do Dúbravky. Tak vzniklo veľa dúbravsko - lamačských manželstiev. Keď sa hovorilo, že „*dzedzina jedna rodzina*“, tak potom medzi našimi susednými obcami to platilo dvojnásobne - dve dzedziny jedna rodzina.

Ďalším naším susedom na severe je Devínska Nová Ves. My Dúbravčania sme im hovorovali „*Novosjelci*“, pretože po bitke pri Moháči sa tu usadili Chorvátski osídlenci. Pred príchodom Chorvátov sa obec nazývala Najdorf. Od tohto osídlenia sa susedské vzťahy medzi obcami Dúbravka a Devínska Nová Ves ešte viac upevnili, lebo aj v našej dedine boli usadení Chorváti. Vzťahy boli skutočne dobré, hoci sme si navzájom na seba hovorovali rozličné posmešné riekanky. Dúbravčania nazývali Novosjelcov „*Rákari*“, a to preto lebo vozievali drevo na káre. Riekanka znela: „*Odkud jeho nakradli? V Dúbravskom táli na kraji.*“ A aby som nebol nespravodlivý, aj Novosjelčania nám dali prezývku „*Krumplová jama*“, a to preto, že sme boli pod Devínskou Kobylou ako v jame a pestovali sme krumple (zemiaky).

Veľa Dúbravčanov chodilo do Novosjela pracovať do kameňolomu a do vápenky (štampruchu), kde sa „*stíhal*“ kameň na vápno, ktoré sa potom páľilo v guľatej peci a „*keré*

POZDRAV Z DÚBRAVKY

sa potom prodávalo“. Niektorí Furmani si vápno zbierali a potom ho „chodzili prodávat po dzedzinách“. V štampruchu sa „strálat“ aj kameň a robil z neho „šutr“ (štrk) na cesty.

Naša obec Dúbravka mala s Devínskou Novou Vsou „styky aj po tej vrchnostenskej stránke“. V Devínskej Novej Vsi sme mali žandársku stanicu (neskôr četnícku), notariát a „dochtor“ (lekára). Raz sa stalo, že „vézli strýc tetku z Dúbravky k dochtorovi a v Nos-jeli sa pýtajú mládenca: chlapče ná de je tu ten dochtor? A on dal strýcovi protiotázku: ná strýčku odkál ste? Ná tu ze susednej dzedziny z Dúbrafky. Já, tak vy ste z tej krumplovej jamy. Strýc sa najedovali, zebali bičisko a povídajú: ná ty si chrdý jak pes a a sprostý jak cap, jak ca vyšlahám, uvidíš v tej krumplovej jame aj vežu Dúbravského kostela.“ Tak to bol náš druhý sused.

Najvyšší vŕšok nad Dúbravkou je Devínska Kobyla a za ňou na sútoku riek Dunaja a Moravy leží obec Devín, ktorú ale Dúbravčania volali Tébeň teda jeho obyvatelia boli Tébenčané. Boli to veľmi pracovití ľudia. Ako poddaní museli tvrdo pracovať pre svojho pána Jána Kegloviča, ktorému predal kráľ Matej hrad a panstvo za 40.000 zlatých v roku 1609. Tebenčania na úpäti Devínskej kobyly pestovali vínnu révu a ríbezle, z ktorých sa robilo vynikajúce ríbezľové víno. Za bývalej ČSR ho spracovával Sontág a exportoval do zahraničia.

Na ochranu vinohradov proti mrazom postavili Tébenčania vo vinohradoch sochu svätého Urbana. Jeho sviatok sa svätí 25.mája, kedy by sa už nemali objaviť mrazy. Každý rok chodili k nemu s procesiou, aby sa mu poďakovali, že im vinohrady a ríbezľové vini-ce ochránil. Začiatkom 19.storočia práve na Urbana prišiel mráz a čo čert nechcel spálil všetku révu. Nahnevaní Tébenčania šli znova s procesiou k soche svätého Urbana a zbili ju, ale tak aby ju nerozbili.

Dúbravka bola do roku 1807 filiálkou Devínskej rímsko-katolíckej fary. V tom istom jednonárodného roku dostala Dúbravka svojho prvého správcu fary - Dp. Ignáca Navrátila, ktorý bol v Dúbravke do roku 1825. Keďže sme sa cirkevne osamostatnili, Tébenčania si zmysleli, že hodiny na Dúbravskom kostole patria im, tak si ich zobrali. Teraz ukazujú čas Tébenčanom. Nie je mi známe kedy, ale pravdepodobne v štyridsiatych rokoch 20. storočia prestali Dúbravčania nazývať Devín Tébnom. Ostal len starodávny a slávny Devín, symbol vŕšeslovenskej myšlienky a boja štúrovcov za práva slovenského národa.

Na juhu máme štvrtého suseda - Karlovu Ves, ktorá má tiež bohatú históriu. V dávnych časoch sa nazývala Suchá Vidrica a patrila panstvu Devín, kde tvrdou rukou vládol zemepán Ján Keglovič. V roku 1866 vystupovala Karlova Ves už samostatne a nachádzame ju pod názvom Koldorf, Károly-falu alebo Karlowes. Dúbravčania nazývali obec Koldorf a jej obyvateľov Koldorfčané. V Koldorfe okrem dobrej ornej pôdy mali i dobré lúky a najlepšie vinohrady v chotároch Pucliky a Žabare. Pestovali vynikajúce odrody hrozna - čierny muškateľ a zirifandel. Viacero Dúbračanov malo pozemky v chotári Karlova Ves - vinice a záhrady. Obrábanie a zber úrody nás veľmi zbližovali. Naše najlepšie vzťahy boli v oblasti Kultúry a zábavy.

Rodinný život

V rodinnom živote sa stretávame vo väčšine prípadov s dvojrodinami a to tak, že obyčajne najmladší syn si privádzal do rodiny nevestu avšak nebývalo to pravidlom. V rodinách začína deľba práce. Otec ostáva ako gazda na majetku, ktorého je vlastníkom. Na poliach pracovali všetci dospelí členovia rodiny. Deti, ak nechodili do školy, pomáhali rodičom na poli alebo pásli dobytok. Malé deti pokiaľ neboli v rodine starí rodičia, ktorí by ich opatrovali – varovali, matky si nosili deti so sebou na polia. Na poli mali pripravené kolembače. Boli to do zeme zatlčené tri kolíky na vrchu spolu zviazané a na nich uviazaná plachta a tam sa dieťa kolísalo. Ženy okrem práce na poliach, mali na starosti celú domácnosť. Museli sa postarať o stravu pre všetkých rodinných príslušníkov a dodržiavať základné hygienické pravidlá. Starali sa, aby rodina i dom boli vždy v čistom a vzornom poriadku. Pranie prádla sa robilo pri Horánskej studni. Doma sa prádlo namočilo a lúhovalo dreveným popolom. Pri Horánskej studni sa máchalo a piestom (pístem) sa vytrepalo – vyplieskalo. Sušilo sa na slnku na tráve. Žehlilo sa (piglovalo) železnou žehličkou (piglajzem), ktorá sa ohrievala dreveným uhlím.

Počas dlhých zimných večeroch chodili ženy párať perie a priasť a dievčence vyšívať a to pri sviečkach a neskôr pri petrolejkách. Tu sa rozprávali rôzne bájky o strašidlách, bosorkách a o všetkých novotách, ktoré sa v dedine udiali. Ženám, ktoré vedeli o všetkom čo sa v dedine udialo sa hovorilo pletkárky. Tam kde boli dievčatá sa vždy spievali rôzne piesne slovenské a chorvátske. Za dievčatami prišli mládenci a spoločne sa zabávali a tu sa potom nadväzovali známosti medzi mladými ľuďmi. Keď si mládenec našiel tú svoju vyvolenú odprevádzal ju domov. Keď mal vážnejší úmysel s dievčaťom prichádzal aj do jej rodičovského domu, kde spolu s rodičmi besedovali. Hovorilo sa tomu chodenie na besedu. Keď chlapec odchádzal, dievča ho vyprevádzalo a v palánku (vstup do domu) sa vystískali.

V nedeľu po litániách sa mládež prechádzala (korzovala) po hlavnej ulici (Jadranskej). Pri tom sa špásovalo (žartovalo), nadväzovali sa známosti a spievalo sa. Podľa rozprávania starších ľudí boli to piesne: “v tem dúbravskom poli studénečka stojí, až v ní voda vyschne my budeme svoji“ alebo “nad Dúbravku hájiček a v nem spíva slaviček, nespívaj mi slavičku zobudíš mi Aničku“ alebo “nebyla sem veselá od soboty večera, lebo ma moja mať pro frajíra hrešila“.

V tomto období sa začína Dúbravka diferencovať na bohatých a chudobných. Prejavovalo sa to tým, že v kostole chudobnejšie dievčatá museli stáť za dievčatami z bohatších

POZDRAV Z DÚBRAVKY

rodín. Bohatší mládenci sedávali v prvých radoch. Funkcia kostolníka sa dedila z pokolenia na pokolenie z jednej rodiny.

Tovarichári a hoferi mali svoj hostinec "U Schmida", kde sa schádzali. Gazdovia chodili do obecného hostinca, ktorý obec každé dva roky za určitú odplatu prenajímala. Po prvej svetovej vojne vzniká nová tradícia, že k Schmidovke chodili socialisti, kde usporadúvali aj zábavy.

Do obecného hostinca k Zajíčkovi chodili gazdovia. Aj keď neboli príslušníkmi politickej strany hovorili si agrárnici.

V živote obyvateľov Dúbravky zohrávali veľmi dôležitú udalosť svadby. Svadbe predchádzali rozličné úvahy a reči takmer v celej dedine. Sobáš sa konali najmä v jesennom období a to v októbri a novembri pred adventom. Bolo to z celkom jednoduchého dôvodu - aby sa nenarúšali hlavné poľnohospodárske práce. Druhým obdobím sobášov bolo obdobie fašiangov - od začiatku januára po popolcovú stredu. Starostlivosť o sprostredkovanie sobáša syna alebo dcéry pripadla matkám. Najčastejšie sa bral ohľad na majetkové pomery, alebo aby sa polia, ktoré sú blízko seba zlučovali a tak sa zveľaďoval a rozširoval majetok. Menej ohľadu sa bralo na vzťahy medzi mladými ľuďmi. Po dohode rodičov sa spýtali syna či dcéry či má vôľu ísť za vybranú osobu. Táto otázka bola na mnohých miestach viac menej formálna a prakticky mala formu rozkazu. Po takejto dohode šiel mladý pár dať sa zapísať na ohlášky. Odzneli v kostole po tri za sebou idúce nedele. Počas ohlášok nevesta so ženíchom nechodili do kostola v ktorom boli vyhlasovaní. Vraj nevesta a ženích, ktorí si vypočujú vlastné ohlášky budú v manželstve nešťastní.

Večer pred prvými ohláškami bolo „propíjaní“, na ktorom boli rodičia ženícha a nevesty a krstný rodičia z oboch strán. Propíjaní sa robilo v dome nevesty. Tu sa dohodlo aj veno pre mladý pár. Po poslednej ohláške v týždni pred svadbou chodili zväčš po rodine a pozývali na svadbu. Neskôr túto úlohu prevzali ženích s nevestou. Bolo zvykom, že pozvaní hostia prinášali do svadobného domu dary - naturálie na prípravu jedál.

Sobáš sa konal pravidelne v sobotu. V predvečer sobáša prišla do nevestinho domu družička spolu s prizvanými rovesníčkami, alebo priateľkami. Tiež prišiel ženích s družbom. Vtedy sa pre nevestu pripravoval venček, pre ženícha pierko a pre svadobných hostí vetvičky rozmarínu s bielymi mašľami. Pre hlavného družbu „*Sulica*“, ktorá znamenala znak poctivosti. Nosila sa len slobodným dievkam. Sulica bola urobená na šabli, na ktorú bolo napichnuté jabĺčko a na ňom rozmarín s mašľami. Cez jabĺčko boli previazané tri vyšívané šatky - ručníky ozdobené bielymi mašľami. Okrem toho sa pripravoval stromček rozmarínu. Na vetvičkách boli upevnené sviečky a na koncoch biele mašličky. Stromček predstavoval lásku, svornosť, bohatstvo a zdravé deti pre novomanželov. Ďalej sa pripravoval venček z rozmarínu na pohár ako príprava svadobných darov do vienka. Pri tejto príležitosti sa hostilo, popíjalo a spievalo: „*Múj vínek zelený na stole rozkvitá, nejeden šuhajko si ho ode mňa pýta. Nepýtaj šuhajku ode mňa samej, ale si ho pýtaj od mamičky mojej*“ alebo „*Stratila sem lásku pod horú dúbravskú, zbíraj si ju milý na zlatú retážku*“

POZDRAV Z DÚBRAVKY

alebo „*Stojíš šuhaj pod naším okénkom, klope si on ze zlatým prsténkom. Milá mi otvori ja stojím u dverí, otvori moje potešenie*“. Tieto rozlúčky bývali dlho do noci.

V deň svadby chodila družička s družbom pozývať na svadbu: „*Svadobný otec a matka vás pekne prosia, aby ste sa ráčili dostaviť na svadobný dom a doprovodiť našu mladú nevestu a nášho mladého ženícha k sobášu a po sobáši na svadobnú hoscinu.*“ Tak ako svadobní hostia prichádzali do domu nevesty a ženícha, boli vítaní svadobnými rodičmi a pohostení bielym koláčom a vareným vínom. Družička ich vyzdobila rozmarínom s bielou mašľou. Keď bola nevesta pripravená, položili pred rodičov nevesty na zem ručník a nevesta si naň kľakla. Družička v jej mene poďakovala za výchovu a neveste určovala, aby aj naďalej preukazovala rodičom úctu a prosila ich o rodičovské požehnanie. Rovnako sa s rodičmi lúčil aj ženích. Potom sa všetci svadobní hostia zo ženíchovej strany odobrali do domu nevesty. Sťažovanie prístupu do svadobného domu nevesty sa postupne stávalo žartovným zvykom. Ženíchov svadobný sprievod sa vydával za pocestných, ktorí stratili ružičku a teraz ju hľadajú. Družba klopal na dvere a starejší odriekaval žartovné riekanky. Z nevestinho domu ukazovali staršie ženy a naposledy ukázali vlastnú nevestu. Po odobierke od rodičov sa s hudbou odobrali na sobáš. Po sobáši celý svadobný sprievod odprevádzal nevestu do mužovho domu.

Hlavná časť hostiny sa začínala večerou u nevesty. Nevesta ani ženích pri svadobnom stole nevečerali. Keď začínala večera, družička sa postavila pred dvere s ozdobným stromčekom na ktorom boli zažaté sviečky a klopala na dvere:

„*Daj vám pán Boh dobrý večer, páni hostia, páni priatelia, všetka poctivá stránka, horní, dolní, prespolní a spolu obidve. Ja vás pekne prosím, či mi dovoľte tento svadobný prah prekročiť a s vašim milým ženíchom dve, tri slová prehovoriť?*“

Hostia odpovedali: „*Áno.*“

„*Ty ctihodný a šlachetný mladý ženích, dovoľíš mi pre tvoju mladú nevestu túto výslužku predložiť?!*“

Ženích odpovedal: „*Áno.*“

„*Ty ctihodná a šlachetná mladá nevesta, prijmi od nás túto výslužku, ktorú sme ti pripravili. Vienok zelený, stromček zdobený,*“

položila pred nevestu na stôl stromček z rozmarínu a na drevenom tanieri obrátený pohár naplnený vínom na ktorom je tiež urobený vienok z rozmarínu a družička pokračovala: „*tak ako na tomto stromčeku sviečky horia, tak aby medzi vami svornosť a láska bola.*“

Jedlo na svadobnú hostinu pripravovali najaté kuchárky a tieto aj jedlo roznášali a pri tom hovorili riekanky:

K polievke: „*Dobrý pozor dávajte, na misu sa dzívajte, nese sa v nej polievka, je v nej kohút aj slépočka.*“

POZDRAV Z DÚBRAVKY

K mäsu: „Do kuchyne mňa včul vzali a takto mi povedali, zober silu milá ženka, polož na stúl masacinku a polož ju pred ženícha nech sa z nej víne nadýcha.“

K vínu: „Učinil pán víno z vody na tí galilejské hody, učinil ho v Káne v tem kamenném džbáne. Ja ho nesem v skleničky z tej vašej pivničky. Není síce tokajské, ale je veru ozajské. Chuť má jako majoranček a víňu jako rozmarínček.“

Keď svadobčania dojedli, družička vstala a hovorila: „Páni hostia, páni priatelia, všetka poctivá stránka, horní, dolní aj prespolní, spolu obidve. Ja Vás pekne prosím miesto svadobných rodičov, mladého ženícha aj nevesty, aby ste sa neráčili ponížiť, ale povýšiť. Vaše štedré ruky otvoríť a ich zelený vienok naplniť.“ Peniaze z neho vysypala do lona nevesty. Potom povedala: „Ženíchu nedrímaj, nevestu objímaj. Ty nevjesto nespí, ženícha pleskni a ty muziko hraj.“ Prevrátila pohár na tanieri a pomaly z pohára víno popíjala a pri tom spievala: „Na zdraví Štefana kráľa, kerý nám vínečko dáva, na zdraví svaté Žofie, kerá ráda vínko pije.“

Trocha sa napila a spievala: „Toto pije otec, mati, toto pijú starí svati, toto pijem já - kamarátka tvá.“

Trocha sa napila a spievala: „Toto pijú žebráci, toto pijú sedláci a toto pijem já - kamarátka tvá.“

Trocha sa napila a spievala: „Toto pije ženích mladý, nemá fúzy ani brady, toto pijem já kamarátka tvá.“

Trocha sa napila a spievala: „Toto pije nevjestička, toto pije zas družička, toto pijem já - kamarátka tvá,“ a dopila pohár.

Tak ako teraz, očakával sa po svadbe prírastok do rodiny. Pretože na dedine nebol pôrodník a nerodilo sa v nemocnici, jeho funkciu vykonávala pôrodná baba, ktorá musela mať diplom a musela dodržiavať Nariadenie uhorsko - kráľovského ministerstva osvety z roku 1879 pod. č.12.251 a z roku 1882 č. 8824. U nás v Dúbravke to bola Králiková Agneša. Vyberám výpis z nariadenia o povinnostiach pôrodnej babice a jej sľub (kniha, ktorú sa podarilo uchovať s menom Agneša Králiková):

Predpis pre baby:

§ 1 Baby sú bezprostredne podriadené stoličnej, poľažne mestskej, okresnej a obecnej vrchnosti.

§ 2 Keď sa baba niekde osadiť chce, povinná je to oznámiť miestnej vrchnosti a svoj diplom cestou tejto k vidimovaniu, preznačeniu a vyhláseniu predložiť.

§ 3 Príbytok svoj má baba označiť na tabuli na dome vyvesenej.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

§ 4 Na zavolanie povinné sú či vo dne, či v noci ku rodičke pospiechať a jej pomocou prispieť.

§ 5 Pri neobyčajných a nebezpečných pádoch v tehotnosti, pôrodov a šestonedelia povinné sú v pravý čas po lekára poslať.

§ 6 Baba nesmie po pôrode rodičku skôr opustiť, kým nebezpečenstvo ľahko nastať mohúceho krvotoku neminulo, tiež nesmie rodičku takej osobe zveriť, ktorá nemá zákonitú spôsobilosť k prevádzaniu pôrodnictva.

§ 7 Pri dieťkach zdanlivo mŕtvych, povinné sú baby všetko to vykonať, čo ku privedeniu k životu dieťaťa viesť môže, v ťažších pádoch povinné sú po lekára poslať.

§ 8 Keď je život dieťaťa kresťanskej matky v nebezpečenstve, baba je povinná patričných na to upozorniť, aby dieťa pokrstené byť mohlo, dieťa r. katol. rodičov, ale z potreby pokrstí baba sama a to patričnému farárovi (duchovnému) oznámi.

§ 9 Baba povinná je matriky vedúci úrad o každom pôrode, pri ktorom pomáhala, behom hodín upovedomiť a každý mŕtvo narodený plod bez ohľadu na jeho vek a vývin prehladačovi mŕtvol oznámiť.

§ 10 Povinná je predpísané nástroje vždy v dobrom stave a čistote držať.

§ 11 Baba nesmie prezradzovať tajomstvá tehotných a rodičiek, trestné pády, ale povinná je i hneď patričnej vrchnosti oznámiť.

§ 12 Hubenie, odháňanie plodu, podhodenie alebo prečarovanie (zamenenie) nemluvniatok sa pokutuje vo smysle trestného zákona.

§ 13 Baba, keď je od vrchnosti vyzvaná, povinná je vykonať jej sverené vyšetovanie a výsledok vyšetovania oznámiť patričnej vrchnosti dľa najlepšieho svedomia svojho.

§ 14 Babám odporúča sa, aby si viedli pôrodnícku zápisnicu, slúži jim to aj za svedectvo jich spôsobilosti a pilnosti.

§ 15 Baby povinné sú pri vykonávaní svojho povolania v tých medziach zostať, v ktorých vyučené boli, bez rady a nariadenia lekárskeho ani vnútorné ani zovnútorne lieky a liečebné nástroje nariadiť ani upotrebiť nesmiejú.

§ 16 Baby povinné sú striezlivý a počestný život viesť a na proti obecenstvu, lekárom a iným babám slušne sa chovať.

Prísaha baby:

Ja N.N. prisahám a sľubujem, že povinnosti svojej pri každom pôrode svedomite a pečlivo za dosť urobím bez vedľajších ohľadov pokračovať budem, a nikomu zúmyselne neuškodím, sľubujem, že mne svereným rodičkám, tak chudobným ako bohatým, babskú pomoc podľa najlepšej možnosti mojej rovno udelím, jích neopustím a nezanedbám, a vždy a vo všetkom vo smysle môjho babského predpisu podľa najlepšej schopnosti mojej pokračovať budem.

Nech mi tak Pán Boh pomáha.

Z tohto vidno, že pôrodná babica, bola uznávaná žena v dedine.

Ale nielen svadby a príchody malých potomkov na svet, ale aj úmrtia najmä starých ľudí patrilo k životu ľudí. Pretože v rodinách zvyčajne žili aj tri generácie tak aj smrť v rodine bola súčasťou života. Na dedine nebol dom smútku tak zomrelý bol tri dni vystavený v prednej izbe, ktorá bola smútočne vyzdobená. Na dedine boli staršie ženy - plačky, ktoré sa pri zosnulom tri dni za nich modlili a spievali smútočné piesne. Domáci im pripravili rôzne občerstvenie a pohostenie. Ak bolo v izbe umiestnené zrkadlo toto sa zakrývalo bielou ozdobnou prikrývkou, aby sa zosnulý nemohol v zrkadle vidieť. Počas letného obdobia sa po celé tri dni pod zosnulým vymieňala studená voda. Po troch dňoch bol pohreb, kedy zosnulého vypravádzala skoro celá dedina. Pochod smútočného sprievodu bol - podľa toho kto kde býval cez celú dedinu až na cintorín. Tu sa so zosnulým rozlúčil pán farár.

Odievanie

Základom mužského odevu bola košeľa, ktorá bola ušitá z plátna a nosila sa v zime. V lete sa nosila košeľa konopná. Obe mali široké rukávy a pod krkom obojky, ktoré sa uväzovali šnúrkami. Spodnú časť tela kryli „gate“, ktoré opäť boli v zime z plátna a v lete konopné. V lete v pracovný deň sa nosili široké konopné gate a konopná košeľa spustená na vrchu gatii, opásaná remeňom. Od jari až do zimy chodili na boso. Cez zimu nosili čižmy a gate natiiahnuté cez ne. Sluhovia a pasáci nosili kožené krpce bez opätkov. Na sviatok nosili konopné, ale aj tenké ľanové košele vyšívané na červeno pri krku a na prsiach. Nohavice boli súkenné, šnurované, zapínané v rozporoku, kde bol vyšívaný kapesník. Nohavice boli farby modrej. Kabát bol farby jasnejšej zapínaný na gombíky. Pod kabátom mali na košeli lajble (živôtiky) farby modrej, ktoré sa nezapínali. V nedeľu nosili lajble hodvábne. Širáky boli okrúhle s malým okrajom a hore vyhrnutou strieškou. Mládenci nosievali na veľké sviatky kosírky (perie). V zime niektorí ženáci, hlavne chudobnejší, nosili dlhé haleny. Zámožnejší sedliaci nosili kožuchy s kožušinou do vnútra. Ženáci si na kožuchoch predné okraje vyhrnovali. Mládenci nosili krátke kabáty.

Ženy a dievčatá nosili rubáše. Rubáš bola spodná košeľa. Nosili ich vo všedných aj sviatočných dňoch. Na všedný deň nosili jupky s krátkymi rukávami. Živôtiky - lajble sa nosili len v nedeľu. Sukne, ktoré sa zaväzovali na tkanicu a na boku mali rázporok a v ňom všité vrecko boli na všedný deň tmavé z modrotlače a na nich glotové zástery. Na sviatky a v nedeľu sa nosili sukne z rozličných pestrofarebných materiálov (karton, fanel, barchet). Neskôr to boli nariasené sukne tzv. tragantové a na nich zástery kašmírové modrej farby zdobené bohato vyšívanými krajkami.

Na veľké sviatky a rôzne obrady sa nosili súkenné kromorášky, kacabajky väčšinou modrej farby, ktoré šili krajčírky. Na nich sa nosili biele zástery tzv. váperové. Na hlavách mali čepce a na nich previazané šatky - ručníky, ktoré boli vyšívané. Mladé ženy mali čepce vyzdobené drobnými ozdobami.

V lete ženy chodili na pole i okolo domu väčšinou bosé. Inak nosili ženy tak isto ako muži všetky druhy tradičnej obuvi - plátené papuče, pantofle, súkenné kapce a čižmy so srdcovým výkrojom vpredu.

Sobášny a slávnostný odev sa odlišoval od odevu všedného pracovného dňa. Na ženskú sukňu a živôtiky sa kupovali drahšie hodvábne látky. Tieto boli pretkávané striebornými

POZDRAV Z DÚBRAVKY

a zlatými niťami. Nevesty mali party (vence), ktoré boli zdobené napodobeninami zlata, rôznymi drobnými ozdobami, stuhami a zapletenými rozmarínovými vetvami. Ženích mal sviatočné súkenné šaty a na ľavej strane lajblíka alebo kabanice mal pierko zdobené bielymi stuhami.

Svadobní hostia mali sviatočné odevy a muži mali za klobúkom rozmarín s bielou stuhou.

V jarnom a jesennom období, keď už bolo chladnejšie nosili ženy vlniačky – staršie ženy tmavé (väčšinou čierne) a dievčence a mladé ženy rôznofarebné (väčšinou bledých farieb). Vlniačky boli štrikované a lemované strapcami. V zime odevom starších žien boli kárované vlniaky. Vlniak je vlastne veľký vlnený ručník (šatka).

Dievčatá nosili dlhé vlasy, ktoré si zapletali podľa hustoty vlasov do jedného, alebo dvoch vrkočov, ktoré boli vytvorené z troch pramienkov vlasov a dolu previazané stužkou. Vydaté ženy si zapletali vlasy do drdolu (kukla), ktorý si upevňovali na zadnej časti hlavy alebo si vrkoče otočili okolo hlavy.

Stravovanie

Problematika výživy ľudu v dávnejších dobách je v súčasnosti zložitá, pretože niet písomných záznamov ako sa ľudia stravovali. Podľa rozhovorov so staršími ľuďmi je možné konštatovať, že strava bola veľmi chudobná a súvisela s hospodárskou situáciou tej ktorej doby. Prevažnú časť stravy v dávnejšej minulosti tvorili rastlinné a mliečne produkty. Tieto boli každému prístupné. Mäso a chlieb sa jedlo len vo sviatok a v nedeľu a aj to nie vždy. Mäso sa počas pôstu – od škaredej stredy do Veľkej noci – 40 dní, a v advente – koniec novembra, do 24. decembra vôbec nejedávalo. Hlavnou stravou boli zemiaky a strukoviny.

V Dúbravke sa pripravovali rôzne druhy osúchov, zemiakové jedlá, cestoviny, ktoré bývali často len omastené, prípadne posypané tvarohom, alebo makom. Ďalej to boli kašovité jedlá pripravované z viacerých plodín: kukurice, jačmeňa, fazule, zemiakov, hrachu, prosa. Najstaršie jedlo chudobných domácností je zemiaková baba, ktorá sa pripravovala z nastrúhaných zemiakov a trocha múky. Veľa sa jedávalo varených alebo pečených zemiakov s mliekom a kyslou kapustou. Mäso sa jedávalo len na veľké sviatky a to väčšinou hovädzie varené, z ktorého bola polievka a mäso bolo ako hlavné jedlo dňa. Mäso delil otec. Hydina sa jedávala len pri slávnostných príležitostiach ako boli svadby a krstiny. Zväčša to boli len sliepky a to tiež len varené. Finančná tieseň viedla chovateľov hydiny k tomu, že hydinu a vajčka predávali do mesta. Základnou zložkou potravy boli teda múka, zemiaky, mlieko sladké a kyslé, cmar a tvaroh. Neskôr sa začínajú objavovať jedlá z viedenskej kuchyne a maďarskej kuchyne. Pri zlepšení hospodárskej situácie sa začínajú variť jedlá: šterc, šnicle, štrúdla a pod.. Z maďarskej kuchyne sa začal variť guláš a paprikáš.

Príchodom prisťahovalcov z Moravy koncom 19. storočia začínajú sa objavovať prvky moravskej kuchyne. Sú to jedlá z pečeného bravčového mäsa, ktoré sa taktiež pripravovali len na výročité sviatky.

Jedálniček bol zostavený tak, že na raňajky bola ražná alebo žitná káva s mliekom a v nej namočené kúsky chleba (nadrobené) alebo sa raňajkovali pečené zemiaky s kyslou kapustou. Obed bol takmer celý rok suchý – chlieb, slanina alebo zvyšky predchádzajúcej večere. Obedovalo sa zväčša na poli, alebo v lesoch pri práci. Večere boli teplé s jedným chodom a to polievka zo strukovín alebo zo zemiakov s múčnymi prívarkami a tiež rôzne kaše.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Pretože dúbravská pôda nebola tak kvalitná, pestovala sa tu najviac raž, jačmeň a ovos. Neskôr sa začala pestovať kukurica (turešina) a pšenica, ktorú volali žito. Zo začiatku si obilie mleli doma medzi dvoma mlynskými kameňmi. Neskôr sa začalo obilie voziť do mlynov, ktoré boli postavené v Mlynskej doline na potoku Vidrica. Prvú ražnú múku nazývali vyrážka a z nej sa piekli koláče a robili rezance. Z druhej chlebovej múky sa piekol chlieb a osúchy. Chlieb bol veľmi vzácny a vo väčšine domácností sa ukrýval pred rodinnými príslušníkmi pod zámok, aby sa nezjedol naraz. Pšeničnú múku začali používať až neskôr. Zemiaky (krumple) začali pestovať a konzumovať až v posledných dvoch storočiach. Zemiaky sa pridávali do cesta na pečenie chleba, osúchov a do cesta na varenie lokší, šúľancov a iných múčnych jedál.

Zelenina sa pestovala len pre domácnosť. V Dúbravke pôda nemala takú bonitu, aby sa mohla zelenina pestovať na predaj. Len niekoľko štvorcových metrov na Zelených záhradách – dnes je tam Základná škola a športovisko Dolinského – bola kvalitná pôda, na ktorej sa pestovala zelenina.

Pasáci a deti, ktorí pásli od jari až do jesene kravy a kozy na Glavici alebo na Malom Húšti (dnes je Malý Húšť obstaný luxusnými vilami) si radi pochutnávali na kyseláku (šťavel kyslý). Z neho sa tiež robili kyslé omáčky.

V Dúbravke sa začali pestovať čerešne (strešne), slivky rôznych odrôd – Bystrické a Durandzie, ktoré boli modré, veľké a štavnaté. Potom to boli Drišliky a Špendlíky, ktoré boli žlté a na rozdiel od Bystrických a Durandzii boli malé, ale veľmi chutné a veľmi sladké. Pestovali sa jablone a hrušky. Z jabĺčok to boli Perlinky, Cigánky a Cibulňače. Takmer pred každým domom bola hruška, ktoré nazývali uličné hrušky. Z hrušiek sa pestovali Medovky, Hniličky, Ferdinandky a Alexandrovky. Pod hruškami na ulici sa odohrávali všetky dôležité obecné udalosti. Pod hruškou pred Zamorávkyným bol umiestnený dereš. Pred Darovcovou hruškou sa odbavovali takmer všetky obecné zhromaždenia.

Ovocie sa dnešným spôsobom nezaváralo, ale sa sušilo. Jablká a hrušky sa nakrájali na kúsky (oštípkly) a sušili sa na peci. Podobne sa sušili aj slivky. V októbri, keď slivky boli zrelé a mäkké, varieval sa z nich lekvár na dvoroch v kotloch.

V rodinách, ktoré vlastnili pôdu a mali možnosť dopestovať si krmivo pre domáci dobytok, chovali ošípané. Chovali ich pre vlastnú potrebu a až neskôr začali vykrámené ošípané (prasce) aj predávať mäsiarovi. Zabíjačky sa vždy konali od Kataríny do Vianoc a len v ojedinelých prípadoch sa zabíjačka konala aj počas Fašiangov – vo februári. Zabíjačka bola významnou rodinnou udalosťou. V predvečer zabíjačky sa pripravovali všetky potrebné veci. Zakáľať chodili len vybraní chlapi, ktorí si so sebou nosili vlastné náradie (vercajch). Prvé jedlo po zabití ošípanej bola dusená pečeň na cibulke, ktorá sa jedla s chlebom a kyslými uhorkami. Deti sa najviac tešili na jaternice (jelítka). Zo zabíjačiek sa roznášala výslužka po rodine a známych, chudobným v obci sa nosila obarová polievka a jaternica (obara a jelítka). Obarová polievka bola vlastne vývar v ktorom sa vyvárala hlava, pečeň a vnútornosti na prípravu jaterníc a potom hotové jaternice.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Po prvej svetovej vojne sa stravovanie čiastočne zlepšilo a jedlá sa rozšírili o pečené a vyprážené jedlá. Z múčnych jedál sa začali kupovať rožky a žemle. Z mäsitých výrobkov sa nakupovali salámy a najčastejšie to bol poľský salám tzv. poliš. Na Fašiangy sa začali vyprážať múčne jedlá - šišky, frity a božie milosti. Pretože skoro v každej rodine sa chovala hydina, začínajú sa vajíčka používať aj na praženicu (škvareninu) a iné jedlá z vajec.

Zvyky a obyčaje

Zvyky a obyčaje vychádzali zo zvykov, obyčajov a povier južných Slovanov, pretože väčšina obyvateľov bola pôvodom z Chorvátska. Hody, výročné sviatky obce sa konali dvakrát ročne. Prvé na Veľkonočný pondelok, ktorý bol zasvätený posviacke veľkého kostola. Druhé hody na deň Kozmu a Damiána 27. septembra. Kozma a Damián boli chorváckymi patrónmi a ich obraz priniesli praobyvatelia Dúbravky zo svojej vlasti. Obraz je umiestnený nad hlavným oltárom vo veľkom kostole. Hody bývali veselé a so zábavami, na ktoré prichádzalo veľa mladých aj starších ľudí zo susedných obcí.

Na jar, keď sa príroda začala znova prebúdzajú, všetko sa začalo zelenáť, kvitnúť a toto vnášalo do ľudí novú nádej a radosť zo života hoci sa vedelo, že nastáva obdobie poľných prác, ktoré v tom období neboli ľahké. Veľkonočný týždeň (po chorvátsky Vazma) bolo obdobím veľkého upratovania, čistenia a príprav na Veľkú noc. V Dúbravke sa hovorilo, že sa gruntuje od grunta, tzn. upratuje sa od základov. Keďže Veľká noc je pohyblivým sviatkom dĺžka fašiangov sa menila. V Dúbravke sa hovorievalo: *„Tento rok je krátky fašang - chlapci berú po porádke (mysleli na nevesty). Keď je fašang dúhy, môžu si vyberať. Krátky fašang je na pječné dzívky.“* Najveselšie bolo tri dni pred škaredou stredou. V tom čase sa v Dúbravke spievalo: *„Už sa fašang kráci už sa nenavráci, staré dzívky plačú, že sa nevyskáču, ej juch. Pred fašangem ten týden chodzívals si k nám každý den, ale už nechodzíš, už ma nelúbiš.“* Túto pieseň mi zaspievala už nebohá tetka Anka Juračičová. Mala krásnu melódiu. Srdečná vďaka! Na zelený štvrtok (po chorvátsky Zeljen četrtak) sa „zvárali“ zvony a nezvali sa do soboty. Vtedy chodili chlapci po dzedzine, obyčajne na obed aj večer a rapkali na rapkáčoch. Na Veľký pátek (po chorvátsky Veliki pjatak) zachovávali ľudia prísny pôst. Jedlo sa iba raz za deň, obyčajne nezapražená fazuľová polievka. V ten deň sa nesmeli pracovať so zemou a drevom. Na bílu sobotu (chorvátsky Bjela sobota) ráno keď zazneli zvony, ľudia sa utekali rýchlo umyť, aby „bili po celí rok friški“. Od štvrtka do soboty chodili ľudia do Hrubého kostela k sv. hrobu pomodliť sa. V podvečer na Bílu sobotu bola omša v Hrubém kostele - skríšení. Na Veľkonočnú nedeľu (chorvátsky Vazmena nedija) gazdiné nesli v košíku posviacať jedlo. Chlieb, šunku zo zabíjačky, vajcia, kus koláča, chren a soľ. Z posvätených jedál musel doma každý kúsok odjesť, pretože sa verilo, že má zvláštny účinok. Ak napríklad niekto zabľúdil a spomenul si s kým jedol veľkonočné jedlo, vrátil sa bezpečne domov. Z chrenu sa dalo zožrať aj kohútovi, aby „vjec lúbil slépký“, tiež psovi, aby lepšie strážil. Veľkonočná nedeľa vytvárala takú naozajstnú atmosféru v dedine. Všetko bolo slávnostne vyobliekané a po obede sa špacírovalo

POZDRAV Z DÚBRAVKY

„po dzedzine“. Bolo cítiť, že na druhý deň budú v Dúbravke hody. Už od rána sa na hornom konci pripravovali perníkari a a o niečo nižšie sa chystal kolotoč.

V Dúbravke sa na Veľkú noc nešibalo. Šibačka bola 29. decembra na sviatok mláďatiek. Až koncom tridsiatych rokov sa tento zvyk priniesol do Dúbravky a udomácnil sa.

Počas tureckých vojen turecké vojská obsadili a vyplienili Dúbravku. Bolo to v období Veľkej noci. Dúbravčania museli utiecť pred Turkami do hôr a tam odbavovali Veľkú noc. Bolo samozrejmé, že chlapi - chorvátski drevorubači a strážcovia lesov si svoje rodiny počas Veľkej noci strážili. Od tej doby sa táto časť lesa nazýva Vazmené dražice.

4. mája na Floriána čistili mládenci Horanskú studňu. Vytiahli všetku vodu a vyčistili dno. Za prácu si vybrali vajíčka, ktoré potom predávali a za utŕžené peniaze urobili oldomáš.

1. novembra na sviatok Všetichsvätých bolo prijímanie mladých chlapcov medzi mláďencov. Chlapci museli zaplatiť mláďenecké „in natura“ päť litrov vína. Po zaplatení poplatku nasledoval mláďenecký krst, ktorý robil najschopnejší z mláďencov obyčajne najstarší. Po krste šli mládenci o 9-hodine večer až do 5-hodiny rána každú hodinu zvoniť za zomrelých. Za to vybrali po domoch peniaze - zaklopali na dvere domu a zvolali: „Dušice sú jako žajné!“

Na Martina 11. novembra nosil obecný pastier prúty z brezy a pritom hovoril: „Aby ste mali vo vašom dome toľko statečku, koľko je na tomto prúte lístečku“. Zároveň si vyberal poplatky za pasenie, čo znamenalo, že chodil len tam kde mali dobytok.

Na Luciu 13. decembra sa niektoré mladé ženy a dievky prestrojili za Lucie. Zakrútili sa do bielej plachty a zamúčili si tvár. Takto chodili po domoch a husacím krídlom vymetali bez jediného slova obydlia od zlých duchov, hoci samé predstavovali zlé bytosti.

V predvianočnom období nebolo času na posedenie u susedky, alebo ako sa u nás hovorilo „na pletky“. Všetci mali svoje povinnosti a poctivo si ich plnili. Gazdiné boli väčšmi opatrné, aby si nič nepožičali, lebo s požičanou vecou mohlo prísť do domu „nešťascí“. Chlapi si zase chodili do šenku vyrovnávať svoje dlžoby, aby „byli na Vánoce čistí“. Školáci roznášali do každého domu oblátky od rektora, ktorý za to dostával odmenu v naturáliách. Každý sa snažil, aby mal na vianočné sviatky niečo z ihličnatého stromu. Stačila malá vetvička, ktorá sa zastrčila za obraz. V mnohých rodinách však mali stromček, ktorému sa po dúbravsky hovorilo „krispán“. Krispán bol na stole, alebo zavesený v prednej izbe na tráme. Vyzdobovali ho papierovými reťazami, orechami zabalenými vo farebnom papieri, jabĺčkami a pod. Na večer po zvonení na „Anjel pána“ vzal gazda na lopatku žeravé uhlie, na ktoré dal tymián a vykadil všetky miestnosti v dome, aj maštal s dobytkom. Po vykonaní obradu sa vrátil späť, zapálil sviecu, každému nalial pohár (samozrejme ak víno mali doma) a povedal: „Vinšujem vám šťastlivé svátky, aby nám dal Pánbuch zdraví a šťastí a po smrci kráľovstvo nebeské“.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Štedrovečerná večera bola slávnostná. Všetko, čo sa malo jesť bolo na stole. Každý príslušník rodiny si svoje jedlo bral sám, aby gazdiná nemusela od stola vstávať, lebo sa jej mohlo stať, že na jar by jej kvočka nechcela sedieť na vajciach. K večeri bola zvyčajne šošovicová polievka a buchtičky s makom. Po večeri si každý z rodiny rozlúskol orech a podľa toho aké bolo jadro orecha sa posudzovalo jeho zdravie. Gazdiná rozrezala jabĺčko na toľko dielov, koľko bolo členov domácnosti. Každý musel zjesť svoj diel, aby v budúcom roku nezablúdil a vždy sa vrátil domov. Po večernom zvonení začali chodiť deti od domu k domu a spievali vianočné koledy. Najskôr sa však spýtali: „*Ráčíte byť veselí? Už je kohút pečený?*“ Na odpoveď áno zaspievali vianočnú pieseň Narodil sa Kristus Pán, radujme sa, alebo Pásli ovce valasi a iné. Taktiež obecný pastier s pastierskou trúbou a košom na chrbáte si vyberal poplatky za pasenie dobytky a vinšoval dobrú úrodu, zdravie a šťastie. Gazdiné mu dávali koláče a gazdovia víno. Keď sa išlo na „*Púlnočnú omšu*“ mládenci práskali bičmi a vyhadzovali „*rachétle*“ (prskavky). Po omši sa dievčence, ktoré boli na vydaj ponáhľali domov, lebo ktorá bude prvá doma, tá bude v nasledujúcom roku pre oltárom. Po polnočnej omši sa znova jedlo. Tam kde mali pred Vianocami zabíjačku, alebo u tých ktorí si mohli mäso kúpiť bola huspenina, alebo údené mäso. Kde nebolo mäso, jedli kyslú kapustu s „*krumplama*“ (zemiakmi). Na prvý sviatok vianočný „*na Boží narodení*“ sa nechodilo po návštevách, lebo ten kto by šiel „*temu by vlasy s medem namascili*“. V ten deň boli aj „*šenky zavríte*“. Dbalo sa, aby celá rodina bola doma. Nič nerobili, okrem kŕmenia dobytky.

Na Štefana bol tiež veľký sviatok. Chodilo sa po vinšovačkách, „*ludé si na ulici ruky podávali aj keď nebyli rodina*“.

Na mláďatká, 29. decembra chodila mládež šibať. Šibalo sa korbáčmi z vŕbového prútia. Mládenci pri šibačke prednášali želanie: „*Aby vás ručičky neboleli a nožičky poslúchali*“. Malí chlapi hovorili „*Šibi ryby, mastné ryby, kus koláča od korbáča*“. Za to dostávali koláče, orechy, jabĺčka a dobroty z krispána.

Na Silvestra bolo od konca 19. storočia zaužívané, že hasiči usporadúvali v obecnom hostinci veľkú zábavu - bál. Zaužívalo sa, že vstupné sa nosilo hasičom aj keď sa na bál nešlo.

Na Nový rok sa chodilo vinšovať z domu do domu a vinšovalo sa po chorvátsky „*Vinšujem vám ovo novo lieto da by vám cvalo rodilo, vinska gora vinom, pole žitkom, dvor dobytkom, chyža dobrým zdravliem, da by Vas od najmlaniga po najvežoga glava nepobolila a po smrty dušno spasení*“. Na Nový rok bola jedna z povier, že na návštevu alebo na vinšovanie nesmela prísť žena, lebo by doniesla do domu nešťastie na celý rok.

Deň sa začína predlžovať, aj príslovie hovorí: „*Na Nový rok o slepačí krok a na Tri krále o krok dále a na Hromnice o hodinu více*“. Sviatok Troch kráľov uzatvára vianočné obdobie. Na Tri krále sa v kostole svätila voda, ktorej sa pripisovala veľká moc. Každý člen rodiny sa napil svätenej vody, aby bol po celý rok zdravý a potom sa dávala do sväteničiek pri dverách. Na sviatok Troch kráľov navštevoval domy farár. Domácim zaželal spevom

POZDRAV Z DÚBRAVKY

a slovom šťastný Nový rok, príbytok vysvätil a nad dvere kriedou napísal iniciálky kráľov - mudrcov G+M+B - Gašpar + Melichar + Baltazár a rok. Nakoľko ľudia nepoznali pravý význam skratiek a tak si zaužívali túto skartku. (Skratka G+M+B znamená aj Christus mansionem benedicat - Kristus nech žehná tento dom. Zo zdroja Katarína Nádaská - Slovenský rok, 2012) Starší chlapci sa poobliekali za troch kráľov a nosili so sebou betlehem a vinšovali.

Po sviatku Troch kráľov sa zvyčajne oberal vianočný stromček. Tento deň bol posledným dňom návšteví, koledovania a vinšovania. Po sviatku Troch kráľov prišlo obdobie zábavy a veselosti, začali sa fašiangy.

Škola a kultúra

V 18. storočí sa v škole, ktorá bola v dome pod veľkým kostolom a prvým majiteľom bol istý Brankovič prezývaný Menkina, teraz majetkom Šefana Štefku, vyučovalo nepravidelne a maďarsky. Počet detí sa pohyboval od 24 do 26. Vyučovalo sa v sobotu a nedeľu a aj po večeroch. Učiteľom a zároveň aj organistom bol v r.1807 Šimon Došek. Okolo roku 1832 vyučoval Adolf Hnáty, od roku 1848 do roku 1854 vyučoval Gašpar Zajíček. Medzi týmto obdobím jeden rok vyučoval Jozef Mečeny. Od roku 1860 bol učiteľom M. Stankovič. Neskôr učili aj jeho dvaja bratia. Od roku 1884 bol učiteľom Andrej Móro. Životopisy týchto učiteľov nepoznáme, avšak zachoval sa súpis povinností učiteľa – organistu, ktorý obsahuje nasledovné povinnosti:

- a) vyučovať deti jemu zverené čítať, písať
- b) vyučovať náboženstvo v prípade, keď je duchovný zaneprázdnený
- c) svedomite odbavovať cirkevné pobožnosti
- d) vybavovať ako notárius všetky písomné práce
- e) tri krát denne zvoniť – ráno, na obed a večer.

Presný dátum ukončenia vyučovania na starej škole nie je známy. Pravdepodobne okolo roku 1890 dal Mikuláš Pálffy do užívania obci „na školské ciele“ budovu pod číslom 104. V roku 1912 predal túto budovu obci za 2 400,- korún s podmienkou, že sa môže na večné časy len na cirkevnú školu používať. V tejto škole sa učilo od roku 1907 a prvým učiteľom a organistom bol učiteľ Puhala. Pôsobením miestneho farára sa v škole učili počty, katechizmus a biblia po slovensky. Neskôr po slovensky učil otec rímsko - katolíckeho farára Antona Moyša, ktorý bol na penzii. V rokoch 1909 – 1910 učil Arpád Brama a po ňom vyučoval Béla (strevičkár – pravdepodobne to bol obuvník) po maďarsky. Asi v roku 1911 vypomáhal Ferdinand Vrba – penzista z Dúbravky, ktorý vyučoval po slovensky, okrem počtov. V roku 1913 bol učiteľom Ján Letko, ktorý zase vyučoval po maďarsky. Všetky učebnice – okrem katechizmu a biblie boli maďarské.

V rokoch 1914, 1915 a 1916 sa budovali zákopy na Slukovom vršku, v Pastierskom táli a na Glavici. V tomto období veliteľstvo vojsk zabralo školu pre vojakov a urobili z nej ubytovňu. V tomto období sa v Dúbravke nevyučovalo.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Prvé snahy o národnostné povedomie občanov sa začínajú prejavovať až začiatkom 20. storočia. V r 1905 prišiel do Dúbravky ako rímsko - katolícky farár Anton Moyš, pochádzajúci z Liptovského Michala, kde sa narodil v r.1869. Jeho vplyv na obyvateľov Dúbravky a najmä na mládež bol veľmi silný. Začal v nich prebúdzať slovenské kultúrne a spoločenské povedomie. Pod jeho vedením sa už v r.1905 hralo prvé ochotnícke divadlo v slovenskom jazyku. Boli to divadelné hry väčšinou s náboženskou tematikou - Lurdska pasáčka, Slepý pastier, Božie mlyny, Hrob lásky a iné. Za toto jeho národnostné povedomie bol nejednen raz perzekuovaný maďarskými úradmi.

Po voľbách v roku 1906 sa potvrdilo právo používať slovenčinu v obecnom zastupiteľstve a v škole. Toto sa mohlo uskutočniť preto, že vzťah medzi miestnym farárom Moyšom a poslancom maďarského snemu za Slovenskú národnú stranu farárom Ferdišom Jurigom bol veľmi blízky a dobrý. Toto slovenské národné cítenie bolo ocenené vo „*vlastivednom zborníku*“ bratislavského okresu r. 1929. Treba vyzdvihnúť snahu Antona Moyša o zvyšovanie vzdelanosti obyvateľov Dúbravky.

Po prvej svetovej vojne sa už na škole učilo po slovensky. Škola bola na mieste terajšej novej školy. V roku 1929 - 1930 vyučoval už po slovensky pán učiteľ Torok. V školskom roku 1930 - 1931 bol učiteľom Ján Saluga, v rokoch 1931 - 1932 bol učiteľom Ján Gabaš. V rokoch 1932 - 1933 vyučovali manželia Markovičovi. Pretože detí bolo veľa, tak sa triedy delili na malých a väčších žiakov. Väčší žiaci chodili do triedy, ktorá bola umiestnená v dome Fabiana Brenčiča asi v strede dediny. Po vybudovaní novej školy a jej uvedení do prevádzky v roku 1935 boli učiteľia Metod Mrkos a pán učiteľ Zelinka. Pretože po prvej svetovej vojne bolo málo učiteľov, ktorí by vyučovali po slovensky, tak sa učiteľia vždy po roku striedali.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Trieda.

Vyučovanie u F. Brenčiča.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Trieda 1934 - 1935.

Učítelia.

Školský rok 1938/1939

V krátkom čase po zahájení školského roku, ktorý sa nezabudnuteľne vpísal do dejín slovenského školstva a slovenského národa vôbec. O 23.hodine dňa 23.septembra 1938 bola bývalým prezidentom Dr. Eduardom Benešom vyhlásená všeobecná mobilizácia. Táto správa spôsobila v obci veľké vzrušenie a všetci s napätím očakávali ďalší vývoj udalostí.

Stiesnená nálada a neistá budúcnosť ako aj obavy o osud najbližších nezostali bez vplyvu na žiakov. Učiteľom bola za týchto okolností práca veľmi sťažená, lebo svojim kludom a rozvahou museli ukludňovať rozvírené mysle žiakov a ich rodičov.

Konečne 6.október 1938 priniesol radostnú zvesť o „*Žilinskom manifeste*“, kedy reprezentanti slovenského národa pod vedením Dr. Jozefa Tisu slávnostne prehlásili, že slovenský národ po dlhoročnej borbe je samostatný a popri národe českom stáva sa autonómym národným celkom. Správa táto bola prijatá s neopísateľným nadšením.

Prvá slovenská vláda na čele s ministerským predsedom a predsedom vnútra Dr. J. Tisom mala 5 členov. Ďalšími členmi vlády boli: minister pravosúdia a sociálnej spravodlivosti Dr. Ferdinand Ďurčanský, minister školstva a osvety Matúš Černák, minister hospodárstva Pavel Teplanský a minister dopravy Ján Lichner. Minister financií, národnej obrody a ministerstvo zahraničia ostalo spoločne pre celú Československú republiku. Za štátneho ministra pre spoločnú správu vymenovaný bol prezidentom republiky Karel Sidor. Už v prvých týždňoch trvania slovenskej autonómie došlo k zmene vlády ministerstvo dopravy prevzal Dr. Ferdinand Ďurčanský a Ján Lichner bol nahradený Dr. Milošom Vančom.

Postupne s vývojom politických udalostí po dosiahnutí autonómie stará ideológia československá na ktorú stavala pražská vláda, predovšetkým naše školstvo bola opustená. Slovenské školstvo začalo sa budovať na nových základoch, ktoré vyhovovali potrebám a duchu slovenského ľudu.

Dňa 30.októbra bola v Dúbravke usporiadaná slávnosť pred pomníkom padlých vojakov, ktorú zahájil správca školy. Vo svojom prejave ako aj ďalší rečníci a veliteľ Hlinkovej gardy naznačil zhromaždenému ľudu cesty, ktorými sa má nové Slovensko uberať, aby sme šťastlivo prekonali veľký prerod v národnom živote. Slávnosť bola ukončená hymnou „*Hej Slováci*“.

Deň národného zjednotenia 20.novembra 1938 bol oslávený veľmi okázalo. Za účasti takmer všetkých občanov zahájil zhromaždenie správca školy. Ako hlavný rečník prehovoril akademik Jozef Murgaš z Bratislavy. Poukázal na všeobecné politické udalosti, ktoré sa natoľko zaostrili proti ČSR, že všetko slovenské občianstvo dospelo k názoru, že chce sa slovenský národ zjednotiť v jedinú politickú stranu, ktorá bude reprezentovať celý národ. Z toho dôvodu všetky strany zastavili svoju činnosť a ich členovia vstupujú

POZDRAV Z DÚBRAVKY

do najväčšej, v budúcnosti do jedinej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany – strany národnej jednoty. Týmto spôsobom upozornil na seba slovenský národ celý svet a presvedčil každého, že chce udržať svoju samostatnosť za každých okolností.

Keď Slovensko dosiahlo Pittsburskou dohodou zabezpečenej autonómie v rámci Česko-slovenskej republiky hrozilo mu od vedúcich pražských vládných činiteľov a od všetkých susedov veľké nebezpečie. Všetci sa mylne domnievali, že sa Slovensko chce od republiky odtrhnúť a pripojiť sa k niektorému zo susedných štátov. Tieto okolnosti viedli slovenskú vládu k tomu, aby založila polovojenskú organizáciu – Hlinkovu gardu, ktorá by sa starala o obranu vlastní a národných práv.

V Dúbravke bolo započaté s organizovaním Hlinkovej gardy v októbri (nie je uvedený dátum) 1938. Miestnym veliteľom stáva sa Peter Lučenič. Dňa 1.novembra 1938 mala miestna Hlinkova garda (neuvedený počet) členov. Prvé nástupy tunajšej Hlinkovej gardy konali sa na školskej chodbe.

Na deň 18.decembra sa Slovenská vláda rozhodla vypísať voľby, aby sa ľud osvedčil, že súhlasí s programom vlády. Spôsob voľby bol oproti minulému obdobiu značne odlišný, lebo namiesto nespočetných politických smerov vstupoval k urnám zjednotený slovenský národ s jediným hlasovacím lístkom, ktorým sa mal osvedčiť, že bude kráčať so svojimi vodcami.

Predvolebná agitácia bola kľudná a dôstojná. Konali ju miestny učitelia a osvedčení pracovníci Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Akokoľvek bolo v obci ešte mnoho cudzincov zistené boli v urne tri hlasy nie.

Dňom 31.decembra 1938 bolo prevedené celkové sčítanie ľudu. Podľa tohto sčítania mala obec Dúbravka 1343 obyvateľov, podľa národnosti 1252 Slovákov, 72 Čechov, 16 Nemcov a 3 moravských Slovákov. Podľa náboženstva bolo 1299 rímsko - katolíkov, 14 evanjelikov a.v, 3 ev.ref. 10 čsl. 2 č.brat. a 15 bez vyznania.

V januári 1939 vymenoval okresný úrad v Bratislave za miestneho vládneho komisára Petra Lučeniča, lebo bývalý starosta Martin Granec sa vzdal svojho úradu a s ním aj celé zastupiteľstvo. V kritických dobách dňa 18.januára 1939 musel prevziať veliteľstvo Hlinkovej gardy podporučík Slovenskej armády .

Za bývalého režimu bol v obci založený Augustom Husákom spolok „Združenie mládeže“, kde sa mala schádzať mládež od 16. roku, avšak v ideológii československej, čomu napomáhala i činnosť telocvičnej jednoty Sokol v Lamači. Členmi tohto spolku bolo mnoho študentov z Dúbravky. Aby slovenská vláda zamedzila činnosť smerujúcu proti záujmom a duchu národa, zrušila všetky telocvičné spolky a ich majetok odovzdala Hlinkovej garde – jedinej telocvičnej a kultúrnej organizácii. Na základe tohto opatrenia zlikvidovala aj Združenie mládeže, majetok ktorého prevzala miestna Hlinkova garda.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Prípisom ministerstva školstva a osvety č.1643/939 zo dňa 18.apríla 1939 bola školská stolica vyzvaná, aby dňom 1. mája 1939 prepustila výpomocnú učiteľku Miroslavu Kreslovú, lebo nemá dostatok slovenského štátneho občianstva, keďže je príslušníčkou Protektorátu Čechy a Morava. Školstvá stolica tomuto nariadeniu vyhovel na svojom zasadnutí dňa 25.apríla 1939 a menovanej učiteľke vydala prepúšťací dekrét. Žiactvo, školská stolica a rodičia rozlúčili sa dojemne s obľúbenou učiteľkou, ktorú si pre svoju milú povahu obľúbila celá obec.

Keďže bývalá školská stolica odstúpila súčasne s obecným zastupiteľstvom, podal vládny komisár 21.apríla 1939 okresnému úradu návrh na vymenovanie novej školskej stolice tohto zloženia: predseda Alojz Šimeček, miestopredseda Karol Lachkovič, členovia z úradu dp. farár Anton Moyš, správca školy Metod Mrkos, členovia volení: Adam Sandtner, Martin Darovec a Izidor Sedlák. Okresný úrad tento návrh schválil.

Kultúrna mimoškolská činnosť celého učiteľského zboru bola veľmi intenzívna. Touto prácou bol zaťažený predovšetkým správca školy, ktorý zastával funkciu kultúrneho referenta miestnej Hlinkovej gardy. Nacvičené boli celkom tri divadelné hry: „*Slepý pastier*“, „*Pani rychtárka*“ a „*Ktosi bez viny*“. Nakoľko kultúrny dom nebol ešte dokončený, hrali sa divadelné predstavenia v súkromnom dome p.Fabiana Brenčiča, ktorý povolil Hlinkovej garde a Hlinkovej mládeži bezplatne používať jednu miestnosť. Z čistého zisku takto získaných príjmov venovala Hlinkova garda a Hlinkova mládež 1.000,- Ks (korún slovenských) na kultúrny dom.

Pod heslom „*Sadíme stromy slovenskej slobody*“ poriadala školská mládež za súčinnosti miestnej odbočky Slovenskej ovocinárskej spoločnosti, Hlinkovej gardy a Hlinkovej mládeže krásnu stromkovú slávnosť. Pri tejto príležitosti bolo pred vchodom do kostola stromoradie líp, ktoré ostane trvalým a živým pamätníkom na rok narodenia slovenskej slobody. Dňa 21.mája bol „*Deň matiek*“. Jedna časť programu bola venovaná žijúcim matkám. Konala sa pri pomníku padlých vojakov. Druhá časť programu bola venovaná zomrelým matkám na cintoríne, zakončená bola pobožnosťou v kostole.

Z podnetu miestnej odbočky Slovenskej ovocinárskej spoločnosti bola usporiadaná v dočasnej telocvični tunajšej školy čerešňová výstava, ktorú navštívilo mnoho obyvateľov okolitých obcí a najmä z Bratislavy. Známe „*dúbravské čerešne*“ boli veľmi dobre propagované. Na vzorné usporiadanie a organizovanie bolo poukázané i v dennej tlači.

Dočasné používanie niektorých školských miestností k vojenským účelom a k uskladneniu evakuovaných kancelárskych a bytových zariadení finančnej stráže a četníctva zo susedného Devína, ako aj striedavé vyučovanie spôsobilo u niektorých žiakov vážne nedostatky v prospechu.

Školský rok 1938/1939 bol „*zakľúčený*“ slávnostným „*Te Deum*“ dňa 24.júna 1939.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Školský rok 1939/1940

Pretože za uvedený školský rok sú v Školskej kronike väčšinou opisované priame politické udalosti Slovenska a tie nie sú obsahom o našej obci Dúbravky, tak vypíšem len udalosti, čo sa týkali tunajšej školy, žiakov a obce.

Dňa 14. apríla zahráli žiaci III. ročníka divadelné predstavenie „*Janko a Šmidra*“. Čistý výťažok 313,- Ks venovala triedna samospráva na zakúpenie rozmnožovacieho stroja, ktorý odpredala tunajšej škole hospodárska správa ministerstva vnútra. O sprostredkovanie a o potrebné opravy postaral sa p. Michal Milošovič, ktorý je zamestnaný na spomenutom ministerstve.

V apríli vysadilo žiactvo spolu s miestnou pobočkou Slovenskej ovocinárskej spoločnosti okrasné kríky – šípové ruže pred školskou budovou.

Na deň 4. mája pripravila spolu so školou Hlinkova garda a Hlinkova mládež program na dôstojnú pietnu rozpomienku vo výročie tragického skonu M. R. Štefánika.

Dňa 26.mája usporiadala škola a Hlinkova mládež „*Deň slovenskej rodiny*“, ktorý bol zahájený slávnostnými bohoslužbami. Veľmi pekným dojmom pôsobil alegorický sprievod detí uberajúci sa od školy ku kostolu. O význame dňa prehovoril správca školy a po prejavož žiactva zakľúčili prítomní občania a deti Deň slovenskej rodiny pobožnosťou v kostole venovanou zomrelým otcom a matkám.

Dňa 22. júna vypočulo žiactvo rozhlasový prejav venovaný zahraničným Slovákom, doplnený prejavom učiteľa Eduarda Raffaya, recitáciami a spevmi žiakov. Výsledok zbierky pre zahraničných Slovákov bol 97,- Ks.

Žiactvo vypočulo aj slávnostnú inštaláciu prvého rektora slovenskej univerzity Dr. Vojtecha Tuku, ktorej priebeh bol vysielaný rozhlasom.

Školský rok 1939/1940 bol „*zakľúčený*“ slávnostnými bohoslužbami „*Te Deum*“ dňa 26. júna 1940.

Školský rok 1940/1941

Začiatok tohto školského roku zapadá do udalostí svetového zápasu Nemeckej ríše a Anglicka. Napriek týmto búrlivým časom, pomery mladého Slovenského štátu vyvíjajú sa bez vnútorných otrasov a tak školský rok, ktorý sa započal 2.septembra 1940 prešiel v namáhavej, ale radostnej práci školského učiva.

Na schôdzi rodičov a učiteľského zboru dňa 8.septembra 1940 bolo pri tunajšej škole zriadené Rodičovské združenie, ktoré malo celkom štyri schôdze a veľmi obetavo

POZDRAV Z DÚBRAVKY

spolupracovalo s učiteľstvom pri výchove žiactva a aktívne sa zapojilo do všetkých sociálnych akcií a verejných podnikov.

Dňa 8.októbra oslávila škola spolu s Hlinkovou mládežou, Hlinkovou gardou a miestnou organizáciou Hlinkovej ľudovej strany Slovenska 53.narodeniny pána prezidenta republiky.

Dňa 5. decembra 1940 usporiadala Hlinkova ľudová strana Slovenska pre žiactvo tu najšej školy Mikulášsky večierok, ktorý bol na žiadosť rodičov opakovaný pre dospelých v nedeľu 8.decembra. Čistý výťažok 437,50 Ks bol venovaný na ošatenie chudobných žiakov. Na prímluvu dp. Antona Moyša prispela na tento účel Roľnícka vzájomná pokladnica v Bratislave čiastkou 100,- Ks a miestna skupina Kresťansko sociálno - robotníckeho združenia obnosom 50,- Ks. Pred vianočnými sviatkami boli chudobní žiaci v rámci zimnej pomoci ošatené najpotrebnejšími čiastkami odevu.

Dňa 19. januára zahrali žiaci spolu s miestnou Hlinkvou mládežou divadlo „*Shrdená princezná*“. Z čistého výťažku bol opravený školský rádioprijímač a jeden reproduktor.

V sobotu dňa 5.mája 1941 navštívila školu pani Božena Tuková, aby sa informovala o sociálnych pomeroch v obci. Z jej popudu mala byť v Dúbravke zriadená útulňa pre deti a poradňa matiek, ale pre nastalé vojnové pomery sa toto neuskutočnilo. Za pomoci Okresnej starostlivosti o mládež a zásluhou manželky riaditeľa školy pani Márie Mrkosovej boli lekárske vyšetrené a neskoršie v máji a júni zröntgenované všetky naše školské deti. Telesne slabé deti boli vyslané na prázdniny do detských ozdravovní v Tatrách. V dôsledku mimoriadnych pomerov zapríčinených vstupom Slovenskej republiky do vojny proti Sovietskemu zväzu bolo rozhlasmom oznámené, že školský rok 1940/1941 končí sa podľa nariadenia Ministerstva školstva výnimočne dňa 25. júna 1941. Podľa uvedeného nariadenia boli školské správy žiactvu vydané dňa 27. júna s dátumom 28.júna 1941. V piatok dňa 27. júna 1941 sa žiactvo zúčastnilo na slávnostných bohoslužbách čím bol školský rok „*zakľúčený*“.

Výnosom Ministerstva školstva a národnej osvety dňa 30.mája 1941, číslo 79.521/41-I/4a bola miestna obecná ľudová škola pretvorená podľa § 32, odst.1 zákona zo dňa 26.novembra 1940 čísl.308 ST,z. na rímsko - katolícku ľudovú školu v zmysle § 3 odst.2 citovaného zákona počnúc 1.septembra 1941.

Školský rok 1941/1942

Vojnový školský rok 1941/1942 bol zahájený slávnostným VeniSonate dňa 1.septembra 1941. Napriek tomu, že takmer celý svet sa zmietal vo válečnej vrave dala nám Božia prozreteľnosť možnosť v klude započat' s výchovou a výučbou nám sverenej budúcnosti národa, lebo všetci členovia učiteľského zboru zapojili sa s chuťou do novej práce.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Pretože podľa výnosu Ministerstva školstva a národnej osvety prešla obecná škola na rímsko-katolícku ľudovú školu vecné výdavky tejto školy bola povinná hradiť politická obec Dúbravka, ktorá je majiteľom celého školského hnutel'ného i nehnuteľného majetku. Napriek tomu učitelia počítajúc aj učiteľa náboženstva sú plne platené štátom počnúc od 1. januára 1941, čím obec získava ročite asi 6.700,- Ks.

Aby sa predišlo každoročnému poškodzovaniu vodovodného potrubia v školských záchodoch mrazmi, bola do školskej pivnice pripojená odbočka na vypúšťanie vody. Napriek tomu mráz zničil štyri misy (porcelánové sifony) v dievčenských záchodoch. V dôsledku dlhotrvajúcej zimy zamrzlo potrubie do chlapčenských záchodov, do bytu riaditeľa školy, ba i hlavné potrubie na odbočke Štefánikovej, takže obyvatelia Štefánikovej ulice (Pod záhradami) boli bez vody až do apríla, kedy potrubie rozmrzlo. V najväčšej zime a najhorších časoch boli majitelia vodovodu nútení donášať si vodu po zablatených cestách, skôr cez záveje, zo vzdialených studní. Škola vďaka intenzívnemu vykurovaniu bola bez vody len jeden týždeň. Vodovodné potrubie na Štefánikovej ulici vyhotovili si záujemci vlastným nákladom v novembri 1941. Žiaľbohu nepriazeň počasia skazila ich radosť z dobre vykonanej práce.

V rámci zimnej pomoci za podpory Okresnej starostlivosti mládež v Bratislave bolo riadne ošatených 13 chudobných detí.

Ministerstvo školstva a národnej osvety výnosom zo dňa 5. decembra 1941 číslo 120.1940-I/4a podľa zákona zo dňa 26. novembra 1940 č. 308 Sl.zb. oznamuje, že zriaďuje školský výbor pre tunajšiu rímsko - katolícku ľudovú školu a súčasne berie na vedomie, že členmi sú: dp. Anton Moyš rímsko - katolícky farár ako predseda, Jozef Klepoch, súkromný úradník a Michal Milošovič, zriadenec na Ministerstve vnútra - ako delegáti cirkevnej vrchnosti, Metod Mrkos - riaditeľ školy, MUDr. Štefan Benka, štátny obvodný lekár v Devínskej Novej vsi a Peter Lučenič, vládny komisár - ako delegát politickej obce Dúbravka.

Na prvom zasadnutí školského výboru dňa 22. februára 1942 bol za podpredsedu jednohlasne zvolený riaditeľ školy Metod Mrkos a súčasne bolo vzaté na vedomie delegovanie tajomníka školského výboru definitívneho učiteľa Eduarda Rafaja.

Podľa § 8 (odst. 4, 5 a 6) zákona zo dňa 26. novembra 1940 číslo 308 Sb.z. a vyhlášky Ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 27. augusta 1941 číslo 1001.000/I-5, zvlášť článkov III-XI a XXX ostávajú hnutel'nosti a nehnuteľnosti bývalej obecnej ľudovej školy v Dúbravke majetkom politickej obce Dúbravka, čo je uvedené v zápisnici o odovzdaní a prevzatí tohto majetku dňa 6. marca 1942.

Ako je v tejto zápisnici uvedené nehnuteľnosti, ktoré do účinnosti vyššie spomenutého zákona užívali učiteľské osoby na škole účinkujúce ako nedeliteľný dôchodok kantorско - učiteľský, podľa preukázaného úplného pozemko - knižného sú zapísané vo vložke číslo 6 katastrálneho územia obce Dúbravka parc. 3725 vo výmere 1 kj a 853 štvorcových

POZDRAV Z DÚBRAVKY

siah na meno politická obec Dúbravka. Keďže táto roľa v hone „Díly“ tvorí od nepamäti čisto organistický dôchodok, neodovzdáva sa z nej politickej obci nič.

Štátny sviatok 14. marec dôstojne oslávili žiaci, Hlinkova garda, Hlinkova mládež, miestna organizácia Hlinkovej ľudovej strany Slovenska a občania účasťou na slávnostných bohoslužbách, ako aj na spoločnej akadémii v kultúrnom dome. Veľkou okázalosťou boli oslávnené aj narodeniny prezidenta Slovenskej republiky a to 19. marca.

S láskou bol pripravovaný program k spomienke tragickej smrti gen. Dr. M.R.Štefánika dňa 4. mája, ktorý natoľko zapôsobil na prítomných, že všetci účastníci odchádzali domov so zaslzeným zrakom.

Podobne ako v minulom školskom roku bol usporiadaný Deň slovenskej rodiny. Oproti minulému roku bola slávnosť skromnejšia a odložená na až na 6. júna.

Podľa nariadenia Ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 15.júna 1941 číslo 66.000/42-I skončil školský rok 1941/1942 po slávnostných bohoslužbách dňa 27. júna 1942.

Školský rok 1942/1943

V krútnave vojnového zápolenia a všeobecne preexponovanej psychózy bol zahájený školský rok 1942/1943 dňa 1. septembra 1942 slávnostným Veni sancte.

Vojnové časy mali zhubný vplyv na chovanie a celkový prospech žiactva, čo veľmi rušivo zasahovalo do pedagogicko – didaktickej práce učiteľského zboru, ktorý svorne prekonával tieto ťažkosti, aby bolo dosiahnutých čím lepších výsledkov a udržané dobré meno našej školy.

Dňa 6. decembra 1942 predviedla školská mládež divadelnú hru „Stará báj“, ktorú nacvičovala Rozália Hajachová za pomoci Anastázie Pokojnej. Čistý zisk 929,- Ks bol venovaný na úpravu chodníkov a priestorov pred školskou budovou. Prípravám na oslavy štátneho sviatku, oslavám menín a narodením prezidenta Slovenskej republiky sa venovala náležitá pozornosť. S láskou sa venujú každoročne občania, škola a všetky miestne ustanovizne príprave k dôstojnej pripomienke výročia úmrtia gen. Dr. M.R.Štefánika dňa 4. mája.

K Dňu slovenskej rodiny 19.mája 1943 pripravila škola vhodný program na akadémii za obetavej spolupráce rodičovského združenia spojený s odmenami viacčlenným chudobným rodinám. Čistý výťažok 204,50Ks bol odovzdaný riaditeľovi školy a zúčtovaný v položke „dary“ na zveľadenie učiteľskej knižnice.

Školská záhrada, ktorej celková výmera bola 300 m², bola v tomto školskom roku riadne upravená a žiactvom používaná. Venovala sa pozornosť najmä poľnohospodárskym rastlinám a ovocným stromom.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Väčšina žiakov trpela podvýživou, z toho vyplývajúcou chudokrvnosťou a náchylnosťou k infekčným chorobám v prechodných ročných obdobiach - na jeseň a na jar, čo je badateľné na školskej dochádzke.

Z obecných vecí treba pripomenúť úpravu hlavnej cesty cez obec, čo bolo prevedené v jarných mesiacoch. Práce na tomto úseku sa prevádzali pomerne svedomito, lebo navezené kamenie bolo parným valcom vyvalcované. V auguste a začiatkom septembra 1942 bolo prikročené k úprave priestoru pred školskou budovou a riaditeľským bytom. Chodníky boli riadne vybetónované a dvor riaditeľa školy oddelený od zeleninovej záhrady. Železné dverká zdarma zhotovil p. Ferdinand Schneider -zámočník v Dúbravke, za čo mu bol so súhlasom všetkých členov učiteľského zboru zaslaný poďakovací prípis.

Pán Jozef Klepoch, súkromný úradník, ktorý v zmysle výnosu Ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave zo dňa 5. decembra 1941, čísl.120.190/41-I/4a podľa § 27 odst.1 zákona zo dňa 26. novembra 1940, číslo 308 Sb.z. bol delegovaný ako zástupca cirkevnej vrchnosti v školskom výbore pri miestnej rímsko - katolíckej ľudovej školy sa dňa 15. augusta 1943 odsťahoval do Bratislavy. Na jeho miesto vymenoval pán predseda Anton Moyš rímsko - katolícky farár p. Dominika Šimečka - úradníka v Dúbravke. Toto opatrenie bolo predložené k schváleniu najdôst. Apoštolskej administratúre v Trnave a upovedomie zaslané škôldozornému úradu II v Bratislave dňa 19.augusta 1943.

Školský rok 1942/1943 skončil slávnostnými bohoslužbami dňa 26. júna 1943.

Na strednú školu sa prihlásili a boli prijatí štyria žiaci a to: Jozef Bardún, Štefan Illiň, Vlastmil Klepoch a Bernardína Milošovičová. Na meštiansku školu v Bratislave prestúpilo 17 žiakov, z toho 11 chlapcov a 6 dievčat.

Školský rok 1943/1944

Tento vojnový školský rok bol zahájený v zmysle výnosu Ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 26. augusta 1943 číslo 2688/43 - slávnostnými bohoslužbami dňa 1. októbra 1943.

Na základe výnosu Ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 23. augusta 1943 nariadil riaditeľ školy vybrať od každého žiaka dobrovoľný príspevok na podporu žiakov a na dôležité kultúrne ciele 1,- Ks.

Zo súčasných vojnových udalostí stál v popredí všeobecného záujmu prekvapujúci ústup nemeckej armády na východe, ďalej vylodenie sa spojeneckých oddielov na Sicílii, jej obsadenie, vylodenie na vlastnej talianskej pevnine obsadenie Sardínie, Korziky, ich obsadenie aj s Elbou a väčšou časťou Apeninského poloostrova boli ťažkým úderom nielen pre taliansku, ale aj pre nemeckú brannú moc. Súčasné politické udalosti t.j. pád

POZDRAV Z DÚBRAVKY

fašizmu, boli len dôsledkom týchto nezdarov. Obsadenie Ríma dňa 5. júna 1945 začína sa nové rušné obdobie lebo o 1:30 hod. ráno dňa 6. júna vylodili sa invázne anglické a americké oddiely v Normandii. 20. júna bol spáchaný atentát na A. Hitlera a začiatkom augusta čiastka sovietskej armády prekročila Vislu v snahe o nápor smerom na Berlín, zatiaľ iné oddiely bojovali v predmestiach Varšavy a ďalšie odrezali všetky ústupové cesty nemeckým armádam v baltských štátoch Estónsku, Lotyšsku a Litve. Zatiaľ čo sa bojuje na hraniciach Východného Pruska prerušuje dňa 2. augusta Turecko diplomatické styky s Nemeckom a fínsky prezident Riti vzdáva sa svojej funkcie v prospech maršala Mannerheima.

Všetky tieto udalosti a kombinácie obyvateľstva v súvislosti s približovaním sa východného frontu majú nemalý vplyv na utváranie detského charakteru.

Tu treba spomenúť bombardovanie Bratislavy v dopoludňajších hodinách dňa 16. júna 1944, kedy boli úplne zničené objekty a skladištia v prístave, rafinéria Apollo. Toho istého dňa bol zabitý dúbravský občan Vincent Darovec, narodený v Dúbravke dňa 30. septembra 1928. Menovaný bol zamestnaný ako automechanik - učeň u firmy Ing. Černý v bezprostrednom susedstve rafinérie Apollo. Rodičia ho mohli identifikovať len podľa obuvi a ponožiek, nakoľko mŕtvoľa bola bez hlavy a úplne zohavená.

Oslavy štátneho sviatku boli náležite pripravené a preto aj ich priebeh vyznel veľmi okázalo.

Veľkej obľube sa tešia každoročne spomienkové slávnosti z príležitosti výročia tragickej smrti gen. Dr. M.R.Štefánika. Nie menej dôstojná bola i tohtoročná rozpomienka, ktorú pripravila a usporiadala škola.

Triedna samospráva žiactva sa osvedčila vo všetkých triedach. Zásluhou triednej samosprávy zlepšila sa badateľne čistota žiactva a čistota v škole vôbec. Zdravotný stav žiactva bol v tomto školskom roku neuspokojivý najmä v januári až apríli, kedy boli mnohé deti postihnuté osýpkami, chrípkou a záškrtom. Podvýživa u mnohých žiakov telesnú rezistenciu ešte znižovala. Tieto nedostatky sa najlepšie odzrkadľujú na školskej dochádzke, ktorá vďaka dôslednosti a prísnyimi opatreniami triednych učiteľov, bola lepšia oproti minulému roku.

Počet žiakov prestupujúcich na strednú a meštiansku školu sa každoročne zvyšuje. Tohto roku prestúpilo na meštiansku školu 19 žiakov z toho 10 chlapcov a 9 dievčat. Prijímacej skúšky do I. triedy Štátneho slovenského dievčenského gymnázia v Bratislave podrobilo sa 5 žiačok a všetky boli prijaté. Keďže školu opustilo dovedna 33 žiakov, lebo 9-tim bolo vydané priepustné vysvedčenie, nieto v budúcom 6.- 8. postupnom ročníku žiakov. V dôsledkoch vyššie uvedených predpokladov pre začiatok nového školského roku nastáva čiastočná zmena v organizácii školy a to v tom zmysle, že tunajšia trojtriedna škola s 8 postupovými ročníkmi bude mať len 5 ročníkov.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

V dôsledku mimoriadnych pomerov a najmä pod dojmom bombardovania Bratislavy nariadilo Ministerstvo školstva a národnej osvety, aby sa školský rok 1943/1944 skončil 22.júna 1944.

Vysvedčenia boli vydané žiactvu 28.júna, kedy bol školský rok ukončený slávnostným TeDeum laudamus.

Treba podotknúť, že ešte pred ukončením školského roka zaistilo Ministerstvo národnej obrany pre vojenské ciele všetky štyri učebne tunajšej školy.

Školský rok 1944/1945

Behom hlavných prázdnin vystupňovala sa v obci podzemná činnosť prípravou oduševnených mladších jednotlivcov k odchodu medzi partizánov do okolia Banskej Bystrice. Predovšetkým treba spomenúť tunajšieho rodáka Dr. Augustína Husáka, známeho pracovníka v tomto smere, ktorý ako taký bol pod dozorom gestapa a prisluhovačov nacizmu. Dr. Gusto Husák obetavo pripravoval so svojimi spolupracovníkmi slovenské povstanie ku ktorému došlo 29. augusta 1944. K partizánskemu hnutiu sa pripojili z tunajšej obci Vladimír Kohúcik, František Krebs, Ján Brliť a Anton Ružovič, ktorý ako parašutista po zlikvidovaní povstania sa skrýval u svojich rodičov. Možno ďakovať len solidarite tunajšieho obyvateľstva, že nebol vyzradený a udržal sa doma aj s niekoľkými vrátivšími sa účastníkmi povstania až do príchodu Červenej armády.

Väčšina demokraticky zmýšľajúcich občanov, medzi nimi aj vtedajších predstaviteľov obce, mala zásluhy na tom, že riaditeľ tunajšej školy Metod Mrkos pôvodom Čech, rodák z Moravy nebol v roku 1939 zo služby prepustený a neskoršie gestapom zatknutý. Že bol pre svoju činnosť v podozrení svedčí článok uverejnený v časopise „Napred“ roč. II.číslo 12, str. 355 v článku „*Máme päťročné skúsenosti*“, kde sa medzi nými hovorí: „*Získal si v obci priazeň všetkých popredných občanov a tak sa stal dušou obce, ktorá ho počúvala a podľa jeho pokynov sa riadila*“. Vývoj došiel tak ďaleko, že v obci ľudia jeden druhého upozorňovali, že nesmieme sa za slovenský štát exponovať atď. Tak celá obec zaujala rezervované stanovisko k situácii. Okrem iného je v článku pripomenuté, že dotyčný pracoval tak šikovne, že mu nemožno nič konkrétneho dokázať.

Vďaka vyššie uvedenej okolnosti bola uľahčená podobná činnosť miestnemu veliteľovi Hlinkovej gardy a tunajšej mládeži vôbec v kultúrnom odbore Hlinkovej gardy, Dúbravská mládež dodržiavala program Združenia mládeže založeného Dr. Husákom ešte za prvej ČSR, ale svoju činnosť musela maskovať o čom mali vedúci v obci vedomie.

Zo slovenských vojakov – tunajších občanov pripojili sa k partizánom na Slovensku, v Taliansku Ján Pechr, Jozef Jakubčík, Ján Šrámek, Albert Ružovič, Jozef Polák, Gustáv Beleš, Stanislav Zajíček a František Mattovič, ktorí sa zúčastnili aj bojov o Prahu.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Okresný úrad v Bratislave výmerom zo dňa 27.júla 1944č.DI-1077/1944-I-A/2 zaistil jednu prázdnu učebňu na požiadanie Posádkového veliteľstva v Bratislave pre vojenské ciele slovenskej armády. Od 1. augusta do 29.augusta bol na pozemkoch usporiadaný Slovenskou leteckou spoločnosťou v Bratislave na tamojšom letisku kurz bezmotorového lietania. Pre ubytovanie účastníkov uvoľnila na tento čas tunajšia škola dve učebne.

Školský rok bol zahájený slávnostnou bohoslužbou dňa 4.septembra 1944. Pod dojmom všeobecného ústupu nemeckej armády utvárala sa badateľnejšie duševná psychóza v celej obci, čo bolo zjavné najmä na žiactve, ktoré vedelo, že nemusí skrývať svoje zmýšľanie pred učiteľmi.

Vzhľadom na vtedajšie zmýšľanie občianstva vydalo Ministerstvo školstva a národnej osvety dotazník č.92.000/44P zo dňa 6. októbra 1944, v ktorom sa prikazovalo učiteľom, aby duševne usmerňovalo žiakov proti partizánskeму hnutiu. Tento príkaz zostal u nás nepovšimnutý.

Na 20. októbra zvolal pán škôldozorca okresnú učiteľskú konferenciu, ktorá sa konala v Račisdorfe (v Rači) v tamojšej obecnej kancelárii za prítomnosti predstaviteľov ľudovej strany.

Dňa 6. novembra 1944 zaujali nemeckí vojaci jednu prázdnu triedu, takže vo vyučovaní sa mohlo nerušene pokračovať vo všetkých triedach. Časté nálety anglických a amerických lietadiel na Viedeň, Viedenské Nové Mesto, Bratislavu a vojensky dôležité ciele boli oznamované dlhotrvajúcimi leteckými poplachmi, pre ktoré muselo byť vyučovanie prerušované. Dňa 25. novembra 1944 muselo byť zastavené vyučovanie, lebo všetky miestnosti okrem kabinetu zabrala organizácia Schanzeinsatz der Dja HJ. Neskoršie musel byť uvoľnený aj kabinet a preto sa učebné pomôcky aj s knižnicami presťahovali na školskú povalu.

Bezočivosť nemeckých výrastkov bola taká veľká, že otvorili násilne aj dvere na poval, z ktorej si o krátky čas zriadili skladisko šatstva a obuvi. Len neskoršie upovedomil veliteľ tábora riaditeľa školy o zabavení povale, keď už boli učebné pomôcky a knižnice rozkradnuté prípadne zničené.

Mladí „nadľudia“ sa chovali veľmi provokatívne, a ako takí sústavne ničili celú školskú budovu, zariadenie a ovocné stromy v školskej záhrade. Pre častejšie energické napomínanie strieľali v noci pod oknami ba i do okien riaditeľa školy.

V dňoch 4. - 7.februára 1945 prevádzali učitelia súpis všetkých 16 - 60 ročných mužov v obci na príkaz Obvodného notárskeho úradu v Devínskej Novej Vsi zo dňa 31. januára 1945 čísl. 425/45.

Pre ubytovanie nemeckých dôstojníkov, ktorí plánovali opevňovacie práce v našom chotári, zaistený bol naturálny byt riaditeľa školy, ktorý bol definitívne obsadený dňa

POZDRAV Z DÚBRAVKY

17. februára, kedy ubytovali v niekoľkých domoch v obci ostatných príslušníkov štábu. Týmto dňom započalo sa s intenzívnejším budovaním opevňovacích prác, na ktoré verbovali povinne všetkých práceschopných mužov. Dňa 21.marca o pol jednej v noci navštívil riaditeľa školy nemecký vojak - Rakúšan, ktorý chodieval tajne počúvať nemecké správy z Londýna. Dotyčný prišiel so správou, že riaditeľ ako Čech má byť odvečený Gestapom. Keďže sa upovedomený už dávnejšie pripravoval k odchodu na stredné Slovensko, najbližším vlakom odcestoval ráno z Bratislavy do Piargu pri Kremnici, ktorá už bola v dosahu červenej armády. Odtiaľ sa mu podarilo prejsť cez hory k svojej rodine.

Frontové udalosti prešli v Dúbravke pomerne šťastlivo. Červená armáda sa u nás objavila 5. apríla, zatiaľ čo Bratislava bola oslobodená 4. apríla. Počas bojov zahynul tunajší pastier Ján Husák. Ako ťažko zranenému nemohla mu byť poskytnutá lekárska pomoc a preto za krátky čas skončil. Oslobodenie našej obce od nemeckých votrelcov zaplatilo životom sedem ruských vojakov. Ruské jednotky s jedinečnou odvahou postupovali proti nemeckým útvarom, ktoré sa dávali na bezhlavý útek zanechávajúc výzbroj a zničené zariadenia. Vojnou spôsobené škody na súkromných budovách boli len menšieho rázu. Najviac boli poškodené obytné domy Jána Sedláka pri kríži, vdovy Márie Dolinovej a Michala Viléma. Viac bola poškodená škola, kostol a obecná pastieraň. Strecha na školskej budove bola zasiahnutá piatimi granátmi, výbuchmi mín boli rozbité takmer všetky okenné tabule a celkom zničené brány na ohrade, kde míny explodovali. Ako sa v predchádzajúcich odsekoch spomínalo Nemci zničili všetky učebné pomôcky, rozhlasové zariadenie t. j. rádioprijímač, zosilňovač, gramofón, mikrofón, takmer všetky knihy z učiteľskej a žiakovskej knižnice, ďalej archív za dobu od 1. januára do 5. apríla 1945 a účty za roky 1940 - 1944, ktoré už šťastlivou zhodou okolností boli všetky skontrolované. Je samozrejmé, že ničivými účinkami boli zasiahnuté aj školské lavice a ostatné zariadenie. Všetky škody spôsobené na školskej budove a zariadení sú odhadnuté na 95.000,- Kčs (korún československých) a poškodené zariadenie v byte riaditeľa školy spolu s rozkradnutým prádlom a šatstvom na 30.000,- Kčs.

S veľkým nadšením bolo obyvateľstvom privítané oslobodenie územia celého Slovenska a neskoršie celej Československej republiky. Celý národ sa chystá k práci v slobodnej domovine, ktorá šesť rokov bola zneužívaná fašistickými prisluhovačmi. Aj slovenská škola účtuje s polokoloniálnym postavením Slovenska voči hitlerovskému Nemecku. Dnešný svet musí umožniť ľudu prístup ku kultúre, čo v predošlej chaotickej organizácii slovenského školstva bolo hatené, lebo pod rúškom náboženskej a národnostnej výchovy bola celková úroveň vzdelania znižovaná. Tomu napomáhal zákon 308/40. Dôležitým medzníkom vo vývoji slovenského školstva bolo nariadenie SNR (Slovenská národná rada) zo dňa 16. septembra 1944, čísl.5, respektíve zo dňa 16. mája 1945 č.34 Sb.n SNR, ktorým boli poštátnené všetky školy na Slovensku. Na základe zmocnenia Povereníctva SNR pre školstvo a osvetu v Bratislave zo dňa 12. júna 1945, čís.2.000/1945-II/3 vyhlásená je tunajšia Rímsko - katolícka ľudová škola prípisom školského inšpektorátu II v Bratislave zo dňa 14. júla 1945 čís.3185/1945 školu za štátnu, ktorá bude mať aj naďalej počnúc od 1. septembra 1945 tri postupné triedy.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Po dôkladnej dezinfekcii a riadnom vyčistení miestností mohlo sa konečne začať dňa 19. mája na našej škole opätovne s vyučovaním, ktoré bolo prerušené ešte v novembri 1944. Všetci učitelia si uvedomovali zodpovednosť svojho poslania a ťažkú prácu, ktorú musia vynaložiť aby dohonili zameškané učivo aspoň v najdôležitejších predmetoch.

Školský rok, v ktorom sme boli svedkami toho ako sa rúcal fašistický svet a klam, ako biedne hynuli naši otrokári, v ktorom sme boli svedkami zrodu nového sveta v ktorom by všetci mali jedno byť. Tento školský rok bol zakončený slávnostnými bohoslužbami dňa 28. júna 1945 s počtom žiakov: Trieda I. - 23 žiakov, Trieda II. - 54 žiakov a Trieda III. - 48 žiakov.

Školský rok 1945/1946

V druhej polovici augusta započalo sa s prípravou vhodného programu k oslave 1.výročia Slovenského národného povstania. Keďže riaditeľ školy ochorel a musel sa liečiť v bratislavskej Štátnej nemocnici, vyznela slávnosť skromnejšie a obmedzila sa na verejné občianske zhromaždenie pred pomníkom padlých vojakov dňa 29. augusta večer.

Začiatkom školského roku 1945/1944 zahájeného 3. septembra 1945 slávnostnými bohoslužbami „*Veni Sancte*“ bolo potrebné zaviesť striedavé vyučovanie v I. a II. triede až do 15. septembra, kedy bol riaditeľ školy prepustený z nemocničného liečenia. Vyučovanie samotné veľmi sťažovali nedostatky z minulého školského roku kedy sa vyučovalo u nás len 3 mesiace, takže učitelia museli postupne doplňovať zameškané celoročné učivo.

V sobotu večer, dňa 6. apríla 1946 formálne prevzali našu obec do zväzku mesta Bratislavy s platnosťou od 1. apríla 1946.

Rozpustené bolo obecné predstavenstvo na čele s vtedajším starostom, predtým komi-sárom Petrom Lučeničom ešte z čias tzv. Slovenského štátu. 9. apríla 1946 bol ustanovený Národný výbor kde sa stal predsedom Viktor Sedlák a tajomník Štefan Brenčíč. K reorganizácii prišlo Miestneho národného výboru 6. mája 1946 v zložení: Martin Granec - predseda, Viktor Sedlák - podpredseda, Miroslav Šimeček - tajomník, Michal Milošovič - pokladník, František Bučič - zásobovací referent, ďalší členovia - Nikodém Husák, Ján Matrka, Blažej Sedlák, Teofil Matovič, Jakub Královič, Filip Janča, Jozef Tikl, Pavel Matrka, Pavel Zajíček, Pavel Pikna, Florian Granec, Izidor Pavlakovič a Peter Ondriaš.

Na výzvu riaditeľa školy zvolal predseda Miestneho národného výboru všetkých členov, aby sa vyjadrili o zriadení detskej opatrovne. Výsledkom bolo jednohlasné uznesenie za dňa 26. decembra 1945 o potrebe detskej opatrovne v Dúbravke, vyjadrenie a poverenie o znášaní časti vecného nákladu a poverenie riaditeľa školy M. Mrkosa a Martina Granca, predsedu Národného výboru (NV) ďalším pokračovaním vo veci žiadosti. Dňa 9. januára 1946 predložilo riaditeľstvo tunajšej školy pod. č.5/46 žiadosť NV

POZDRAV Z DÚBRAVKY

v Dúbravke o zriadenie spomenutej detskej opatrovne. Povereníctvo školstva a osvetu výnosom zo dňa 17. apríla 1946 č. 11.805/1946-A-I/3 so súhlasom Povereníctva financií udeleným prípisom zo dňa 8. apríla 1946 č. 1283/46-II-4 zriadilo podľa ustanovenia § 19 zák. čl. XV-1891 Štátnu detskú opatrovňu v Dúbravke a súčasne pri nej systemizuje definitívne miesto opatrovateľky. Ako prvá nastúpila na toto miesto Antónia Riziky, výpomocná detská opatrovateľka.

Od začiatku októbra pripravovali triedni učitelia so žiackou samosprávou program k oslavám 28. októbra, ktoré vyzneli v spontánnej účasti miestneho občianstva na čele s Národným výborom a Zväzom slovenskej mládeže na týchto oslavách a v oduševnení za prácu v novej ľudovodemokratickej Československej republike.

V novembrových dňoch bola deťom vštepovaná úcta k hrobom príslušníkov Červenej armády v bojoch za oslobodenie Dúbravky dňa 4. apríla 1945, tieto hroby upravovali a ozdobovali deti za pomoci dospelých až do jari 1946 kedy sa prišlo k exhumácii a prevozu mŕtvol do spoločného hrobu.

V nedeľu 26. mája 1946 sa konali na území celej Československej republiky voľby do ústavodarného Národného zhromaždenia, ktorých priebeh bol u nás ukázaný a pokojný. Celkový počet voličov činil 852. Komunistickú stranu volilo 544, Demokratickú stranu volilo 196.

V ostatnom týždni od 23. do 28. júna stravovalo sa všetko naše žiactvo z daru Amerického červeného kríža. Vďaka porozumeniu riaditeľa 1.štátnej ľudovej školy v Bratislave na Karpatskej, pridela nám Okresná starostlivosť o mládež v Bratislave potrebné množstvo UNRA - balíkov, ktoré vystačili do 28. júna 1946, kedy bola deťom ostatný raz podávaná káva s chlebíčkom prípadne mlieko.

Školský rok 1945/1946 bol ukončený dňa 28. júna 1946, kedy sa žiaci v sprievode triednych učiteľov zúčastnili slávnostnej bohoslužby.

Školský rok 1946/1947

Na deň druhého výročia Slovenského národného povstania dňa 29. augusta usporiadala Miestna osvetová rada v Dúbravke za spolupráce miestnych spolkov, inštitúcií a žiactva slávnostnú akadémiu s veľmi bohatým programom. Slávnostný prejav mal miestny úradujúci predseda Miestnej odborovej rady Metod Mrkos - riaditeľ školy. S veľkým záujmom vypočuli prítomní prejav tunajšieho rodáka a účastníka povstania Vladimíra Kohúčika, ktorý bol na požiadanie MOR (Miestnej odborovej rady) ako vojak toho dňa svojím veliteľom uvoľnený.

Začiatok školského roku stanovilo Povereníctvo školstva a osvetu na deň 2. septembra 1946, kedy bolo žiactvo účastné na slávnostných bohoslužbách Veni Sancte.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Rodičovské združenie prispelo v značnej miere k uskutočneniu stravovacej akcie z daru Dorastu Kanadského Červeného kríža. Z pridelených 189 kg múky a 20 kg kakaa dostalo sa žiactvu 6080 rožkov a 1760 šálok kakaa. Okrem mlieka a cukru uhradilo Rodičovské združenie poplatok pekárovi a dopravu pridelených vecí.

Podobne ako v minulosti aj tohto školského roku značne sťažovali riadny chod vyučovania nedostatky z minulých rokov, ktoré bolo treba postupne doplňovať. Vo veľkej miere na tomto v dôsledku pokleslej povojnovej morálky aj neukáznenosť žiactva, predovšetkým vyšších ročníkov. Keďže takmer všetky učebné pomôcky boli vojnovými udalosťami zničené žiadal riaditeľ školy o mimoriadnu dotáciu na školské zariadenie a učebné pomôcky. Na základe predloženej žiadosti poukázalo Povereníctvo školstva a osvetu riaditeľstvu školy zvýšený režijný príspevok v sume 20.000,- Kčs z ktorého použila škola na vyplatenie účtu za učebné pomôcky (obrazy) sumu 7.513,- Kčs a ostatné na úhradu režijných výdavkov.

Z akcie Amerického Červeného kríža bolo tunajšej škole pridelených 100 šiat, ktoré 20. septembra rozdelili triedni učitelia žiakom.

Riaditeľ školy žiadal Štátny stavebný úrad v Bratislave o prevedenie najsúrnejších opráv a to: upravenie odtoku vody zo žľabov, aby sa tým nepoškodzovala ohrada a aby sa zabránilo prenikaniu vody do pivníc, opravenie betónových chodníkov okolo budovy, prestavenie jednej pece a sporáka, zakúpenie dvoch nových pecí do tried, opravenie poškodených parkiet a xylolitovej podlahy, opravenie oplotenia na ktorom sú čiastočne poškodené aj základy a pletivo, opravenie okien a dverí, obnovenie vonkajších olejových náterov, vyhotovenie nových železných dverí podľa priloženého nákresu a ponuky o zavedenie ústredného kúrenia, aby sa tak zabránilo každoročnému poškodzovaniu vodovodného potrubia v školských záchodoch a múroch. Dňa 11. novembra 1946 predložilo riaditeľstvo školy Považským strojárňam, národný podnik v Považskej Bystrici výkazy potrebného nového zariadenia - uvedené boli : 3 vešiaky pre učiteľov do tried s 2 hákmi, 9 stoličiek (8 do tried a 1 do riaditeľne), 20 lavíc čísl.I a z nich 3 zadné s operadlami.

V týždni od 11. novembra do 18. novembra nariadila Zdravotná sekcia NV v Bratislave zatvorenie všetkých bratislavských škôl, teda aj v Dúbravke a to pre hromadné onemocnenie na šarlach. Tunajšia škola bola zatvorená len od 14. novembra do 16. novembra, lebo riaditeľa školy o tomto opatrení neskoro upovedomili.

Obvodové rady v Dúbravke a Lamači sa jednohlasne rozhodli na spoločnej schôdzi dňa 12. novembra 1946, že najvhodnejší pozemok na stavbu Obcejnej meštianskej školy pre mestský okres XV a XVI je v záhone „Pod Rozáliou“ v katastrálnom území Lamač. NV mesta Bratislavy okresu XVI - Dúbravka prideliť dňa 12. januára 1947 ďalším štyridsiatim trom deťom našej školy najpotrebnejšie šatstvo.

Tohtoročná tuhá zima často znemožňovala mnohým žiakom riadnu návštevu školy, lebo veľké záveje, miestami až päť metrov vysoké zatarasovali príchodové cesty. Z toho

POZDRAV Z DÚBRAVKY

istého dôvodu nepremával ani autobus z Dúbravky do Bratislavy. Pôda bola zamrznutá až do hĺbky jedného metra, takže vymrzli všetky v jamách zakopané zemiaky. Tohto roku vymrzlo aj veľa ovocných stromov. Okrem toho z príkazu Povereníctva pôdohospodárstva museli byť potom v júni 1947 vykované a spálené všetky novovysadené ovocné stromky zakúpené v Štátnej ovocinárskej škôlke Devínska Nová Ves, kde sa rozšírila nebezpečná nákaza prenesená z Maďarska.

Obvodová lekárka MUDr. Vadašová podrobne vyšetrila žiakov dňa 17. júna 1947. Pri tejto prehliadke zistila, že veľa našich detí je rachitických (nedostatok vitamínu D a minerálov – mäknutie kostí), najmä z rodín roľníckych. O každom žiakovi bol vedený zdravotný záznam, ktorý sa mal v budúcnosti riadne doplňovať.

Dňa 28. júna 1947 zúčastnili sa žiaci v sprievode svojich rodičov a triednych učiteľov slávnostných bohoslužieb Te Deum, po ktorých bola krátka rozlúčková slávnosť.

Školský rok 1947/1948

Školský rok bol zahájený 1. septembra 1947 slávnostnými bohoslužbami a prejavom riaditeľa školy.

Vzhľadom na nedostatok učiteľských síl bolo vyučovanie veľmi namáhavé, lebo definitívna učiteľka Karolína Šišoláková – Krištofovičová vyučovala len do 19. septembra, kedy sa odsťahovala do Devínskej Novej Vsi, kde bol jej manžel ako rešpicient finančnej stráže pridelený. Od toho času vyučovali I. triedu striedavo riaditeľ školy a učiteľ III. triedy. 6. októbra 1947 nastúpila miesto Ružena Halásová rod. Snopčoková.

Začiatkom roka 1948 sa v Dúbravke na rôznych miestach natáčal film režiséra Paľa Bieliky Vlčie diery za účasti manželky predsedu Zboru povereníkov pani Dr. Magdy Husákovej – Lokvencovej, ktorá mala jednu z hlavných úloh a to ako Anča, dcéra horára.

Potrebné ženské kroje obstarala manželka riaditeľa školy pani Mária Mrkosová. Obyvateľstvo sa chovalo k hercom milo vďaka menovanej.

Prvá schôdza Rodičovského združenia bola 9. septembra, kedy si prítomní rodičia zvolili nový výbor nasledovného zloženia: Ladislav Mikletič – predseda, Justína Pákozdiová – podpredsedníčka, Pavol Pikna – pokladník, ďalej Anastázia Santnerová, Mária Rosselová, Štefan Ridzoň a František Pokorný – členovia. Behom školského roku Rodičovské združenie veľmi pekne pracovalo, bolo aktívne a pravidelne konalo schôdze. Z podujatia treba vyzdvihnúť najmä stravovaciu akciu s celkovým obratom 30.000,- Kčs, na ktorý cieľ prispeli rodičia čiastkou 5.000,- Kčs a Povereníctvo sociálnej starostlivosti sumou 25.000,- Kčs.

Národný podnik Kablo v Bratislave daroval 25. októbra 250,- Kčs ako príspevok tunajšiemu rodičovskému združeniu.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Dňa 1. júna 1947 nastúpil učiteľ III. triedy Július Herzán na Trať mládeže. Jeho triedu prevzala Ružena Halásová, zatiaľ čo Mária Bystrická - Bekešová vyučovala v I. triede až do konca školského roku, ktorý bol zakľúčený školskou besiedkou a slávnostnými bohoslužbami dňa 28. júna 1948.

Školský rok 1948/1949

Bol zahájený školskou slávnosťou dňa 1. septembra 1948. V prívete zdôraznil riaditeľ školy akým dôležitým činiteľom v našom živote bude duch novej jednotnej školy.

Začiatkom školského roku dodali našej škole Považské strojárne nové lavice do jednej triedy, stoličky, tabuľu a vešiaky v cene 25.163,- Kčs.

Dánska misia vedená MUDr. Andersenovou previedla v dňoch 7., 10. a 14. septembra ochranné očkovanie podľa určitého schváleného plánu.

Pre šíriacu sa epidémiu choroby (mumps) nariadilo Zdravotné stredisko Ústredného národného výboru v Bratislave zatvorenie školy od 15. do 22. decembra 1948.

Dňa 8. januára 1949 zomrela manželka riaditeľa školy pani Mária Mrkosová rod. Raffayová. Bola obľúbenou osvetovou pracovníčkou medzi ženami. Za prvej ČSR zastávala funkciu okresnej tajomníčky Ženskej organizácie a posledne ako predsedníčka Živeny - Zväzu slovenských žien v Bratislave - Dúbravke. Pri nacvičovaní a riadení divadelného predstavenia prechladla, vážne ochorela, prekonala ťažký zápal pľúc a pohrudnice. Oslabené srdce nevydržalo nový nápor a tak obľúbená, milovaná žena nenápadne ticho skonala.

Dňa 27. februára 1949 konala sa oslava Februárového víťazstva pracujúcich a 32. výročie založenia Červenej armády. Vyzdvihnutá bola aj záslužná práca p. prezidenta Klementa Gottwalda.

Behom školského roku a to dňa 19. októbra, 13. novembra, 7. decembra, 13. januára, 21. februára, 11. marca, 26. apríla a 23. mája premietali sa žiakom krátke nemé filmy, ktorými bolo vhodne doplnované vlastivedné a prvoučné učivo.

Dňa 17. a 18. júna 1949 podnikli starší žiaci dvojdenný výlet do Trenčianskych Teplíc a do Piešťan, kde ich sprevádzala pani učiteľka Halásová a pani učiteľka Buranová. Mladší žiaci boli na výlete v Petržalke, kde navštívili cirkus, zverinec, tamojší park a odviezli sa na detskom vláčiku pozdĺž Dunaja.

Žiactvo našej školy zapojilo sa do Súťaže tvorivosti mládeže. Žiaci boli zadelení do úderiek, ktoré medzi sebou súťažili podobne ako jednotlivci v čistote a prospechu celej triedy. Víťazom sa dostalo peknej odmeny, lebo desať najlepších bolo na štvrtýždňovej rekreácii v Tatrách.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Školský lekár Dr. Lembovič konal riadne mesačné prehliadky žiactva a Československý červený kríž dodal pre žiakov potrebné mydlo na umývanie.

Malou oslavou, účasťou na bohoslužbách a rozdáním školských vysvedčení bol školský rok 1948/1949 dňa 30. júna zakľúčený.

Týmto končí školská kronika. Poslednou stranou je zápis zo dňa 25.9.1949 pri príležitosti dožinkových slávností, keď sa prejavila vďaka ľudovodemokratickej vláde ČSR za zrušenie lístkového systému v zásobovaní obyvateľstva chlebom a múčnymi výrobkami.

Zrušili sme jedno zo smutných dedičstiev vojny a dosiahli prvý stupeň blahobytu na ceste k socializmu. Budeme pracovať na tom, aby sme tých stupňov dosiahli čím viac.

Ak sa Vám niektoré slová zdajú byť nesprávne, alebo že také slová sú už nepoužívané sú to slová používané v čase písania kroniky a doslovne opísané.

Dúbravskí richtári

Tu by som rád opísal dúbravské richtárstvo, ktoré má svoje významné miesto v histórii obce a zapísalo sa do dejín našej obce.

Dúbravka ako obec bola založená v roku 1754 a vtedy dostala i svoje meno, ktoré sa používa dodnes. Hospodárske záležitosti, ktoré súviseli s dúbravskými poddanými mal na starosti mestom ustanovený išpán (šafár). Obyvatelia museli mestu platiť 12 zlatých ročne. Tereziánsky urbár spísaný pre Dúbravku 16. apríla 1768 hovorí, že v dedina bolo 308 obyvateľov, z toho 58 poddaných a zvyšok boli slobodní sedliaci.

20. apríla toho istého roku, ako vošiel v platnosť Tereziánsky urbár, bola spísaná zmluva s panstvom Pálffyho, ktorá obsahovala základné práva a povinnosti poddaných. Toto ustanovenie podpísal pravdepodobne prvý dúbravský richtár Joachim Millossovits (Zamorávkyn).

V roku 1772 zomrel v Devíne pán farár. Po jeho smrti začali Dúbravčania vysielat' deputácie k pánovi biskupovi a žiadali vlastného farára. Prvým miestnym duchovným bol Ignác Navrátil v rokoch 1807 - 1825. Na zakladajúcej listine dúbravskej farnosti sa píše:

„My Richtar, Prísazný y czela poctivá obec Dúbravka uznávame, že náš Pán farár má tento plat.“

Listina bola daná Dúbravke 18.10.1810. Podpísali ju Pavol Martanovits - richtár, Simon Stankovits - kostelný hodspodár, Lorenz Brankovizt, Joan Magyer Debeli, Joan Magyer Kutsky, Ondrej Milosovits, Gašpar Matrka a Ján Brencsits - všetci prísažní. Podpísal ju aj Simon Dušek - notarius.

Počiatok 19.storočia v dejinách Dúbravky nesie pečať nepokojov, vojny a utrpenia. V tom čase bol na čele obce richtár Bartolomej Zselermaoyes (Žernovič).

Ani revolučné roky 1848/1849 nezmenšili dovtedajšie utrpenie Dúbravčanov, ktorí však radostne privítali zrušenie poddanstva. V tom čase bol richtárom Mikleticz Matúš.

V roku 1856 bol richtárom Ján Lucsanits s ktorým prežili Dúbravčania rušné časy ukončenia prusko - rakúskej vojny medzi Lamačom a Dúbravkou. Bolo to v období keď

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Dúbravku kváril požiare, mor ľudí i dobytku. K početným požiarom možno dodať, že narobili pomerne veľké škody, lebo požiarna ochrana nebola organizovaná. Požiar hasil kto ako vedel. Až v roku 1889 založili spolok dobrovoľných hasičov v Dúbravke.

V roku 1902 bol richtárom Michal Granec. V roku 1904 prišiel do Dúbravky ako miestny duchovný Anton Moyš, zapálený Slovák, ktorý zaviedol vyučovanie slovenčiny v škole a hrával s mládežou divadlo. V tom čase zapáľoval srdcia záhoráckej Slovače heslami:

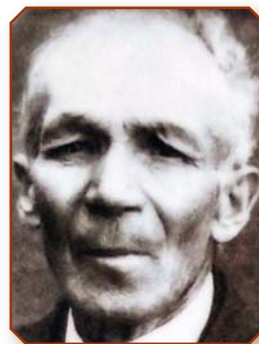
„Za tú našu slovenčinu - za tú našu chudobu“ známy rodoľub a priateľ Antona Moyša - Ferdiš Juriga. Dúbravčania sa jednoznačne postavili na ich stranu. Ich heslom bolo: *„My nic nechceme - enem co nám patrí“*.

Počas prvej svetovej vojny bol richtárom Michal Lučanič. Prvé zastupiteľstvo bolo zvolené v roku 1921 a prvým richtárom bol Ján Zajíček, otec dvoch synov (Jána a Michala), ktorý tragicky skonal pri orbe. Po ňom bol starostom (táto funkcia za prvej ČSR vystriedala richtárstvo) v rokoch 1922 - 1924 Ján Sedlák. V rokoch 1924 - 1925 bol starostom Vincent Granec, ktorého vystriedal Nikodém Husák. Nikodém Husák bol starostom až do roku 1927. V rokoch 1928 - 1930 bol starostom Ignác Šimeček, v rokoch 1930 až 1932 Michal Lučanič a od roku 1933 až do roku 1939 bol starostom Martin Granec, po ktorom prevzal funkciu Peter Lučanič ako komisár obce.

Ján Sedlák
1922-24

Nikodém Husák
1925-27

Ignác Šimeček
1928-30

Martin Granec
1933-39

Začiatky 20. storočia

19. storočie je mŕtve, nech žije 20. storočie – takto a podobne sa prelom storočia stal podnetom na množstvo osláv a slávnostných prejavov. Štátnici, politici vyjadrovali svoje názory na budúcnosť, ktorá bola plná optimizmu a viery v pokrok.

Bol to čas imperiálnej politiky, národného sebavedomia, ale aj národnej bezohľadnosti. Na čele Rakúsko-Uhorskej monarchie stál cisár František Jozef I. so snahou ovládať celú južnú Európu. V Uhorsku silnelo úsilie o presadenie jednonárodného štátu. V týchto politických, hospodárskych a národných útlakoch žili a ťažko pracovali aj obyvatelia Dúbravky. Opísať život, starosti a ťažkosti ľudí žijúcich v malej dedinke pri Bratislave je veľmi zložitá a ťažká. Niet písomných dokladov a živých svedkov tých čias takmer niet. Spracovať tieto roky je vskutku veľmi zložitá úloha. Pokúsím sa niektoré veci priblížiť tak, ako sa nachádzajú v archívnych materiáloch a v mojich zápiskov z rozhovorov so staršími občanmi a funkcionármi obce, ktoré som s nimi mal pokiaľ boli na žive. Boli to osobnosti v pravom slova zmysle, ako napríklad Martin Granec, Viktor Sedlák, Augustín Zajíček ale aj Ján Pavlakovič. Posledným dvom menovaným prajem veľa zdravia a dlhý život.

Už od roku 1901 a neskôr sa stupňoval zápas robotníctva za lepšie hospodárske podmienky v Rakúsko - Uhorsku. Najviac Dúbravčanov v tom období pracovalo v Patrónovej fabrike na Patrónke, ktorej majiteľom bol rakúsky kapitalista Roth. (Dnes by sme ho nazvali ako podnikateľ s cudzím kapitálom). Vo fabrike boli veľmi ťažké pracovné podmienky, pracovná doba bola 12 hodinová. Podobne to bolo u Kithmeirera na Patrónke, či Apolke alebo v iných fabrikách v Bratislave. Z Dúbravky bolo jediné spojenie s Bratislavou pešo cez Pustý kostelíček. (Selendorf bola historická osada v dnešnej Hornej Mlynskej doline, ktorá zanikla asi v polovici 16. storočia. Spomína sa zničený kostol svätej Margity ako „*pustý kostolíček*“.) Keď si predstavíme hodinovú cestu do práce a hodinovú cestu z práce a dvanásť hodinovú pracovnú dobu, tak si vieme predstaviť postavenie robotníka v tej dobe. Preto nás neprekvapí, že mnoho Dúbravčanov sa zúčastňovalo štrajkov za osemhodinovú pracovnú dobu, za sociálne zlepšenie svojho postavenia a za mier.

Keď v roku 1907 maďarská vláda posadnutá ideou jednonárodného štátu stupňovala maďarizáciu v oblasti školskej legislatívy, Apponyiho zákony o pomaďarčení ľudovej školy sa stali skutkom – všetko toto pobúrilo bezmocných drobných ľudí. I keď boli v tom národovci dp. Ferdiš Juriga a dp. Anton Moyš, ktorí bojovali za sociálne a národné práva

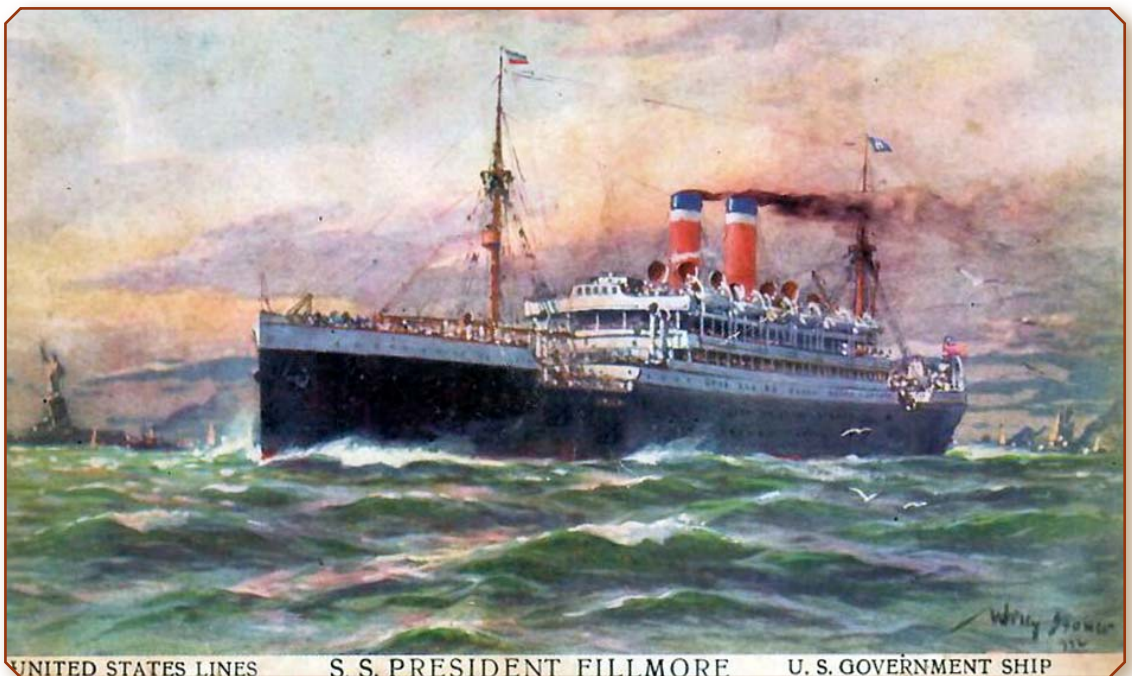
POZDRAV Z DÚBRAVKY

drobného ľudu, Dúbravčania nenachádzajúc nádej skorého zlepšenia svojho životného postavenia húfne odchádzajú do sveta. Väčšinou do Spojených štátov amerických.

Medzi prvými čo odišli za prácou do Ameriky boli: Ondrej Ivica, Martin Čerpák, Gašpar Darovec, Lorenc Kollár, Jozef Kollár, Pavol Kollár, Šimon Lachkovič, Šimon Sandtner, Anna Matrková, Lenhart Sedlák, Cyprian Fratrič, Jozef Nemček, Pongrác Vilém, Jozef Sedlák, Stanislav Zajíček, Betka a Marča Ivicové, ktoré odchádzajú za otcom. Ďalej odišli Terezia Mekesová, Františka Mekesová (Bundžovka), Mária Slobodová, Marka Kratochvílová, Pavel Milošovič, Agneša Milošovičová. V roku 1913 odchádza Johana Ščepková, vtedy odchádza aj Matúš Brenčič, Ľudovít Bukovský aj s manželkou. Vtedy za nimi odchádzajú Mária Chromcová a Dýnus Vilém. V roku 1919 odišla aj Agneša Milošovičová. Z Dúbravky odišli a po vojne sa vrátili Anton Mikletič (Jadranc), František Matrka, Pavel Matrka, Marcel Lachkovič, Lenhart Štefko.

V roku 1908 odchádzajú do Južnej Ameriky - Argentíny Fabian Brenčič, Ignác Šimeček, Jozef Sedlák a Rudolf Šimeček. Okrem týchto ešte odišli Ondrej Pribila a Fabian Pribila.

Boli to väčšinou mladí ľudia, ktorí odchádzali do sveta s nádejou lepšieho života a perspektívy uplatnenia sa. Mnohí sa usídlili v priemyselných centrách a to v Detroite, Clevelande, Pittsburgu, Chicagu. Mária Slobodová žila v Arizone a keď sa vydala za p.Wolfa presťahovala sa do New Yorku.

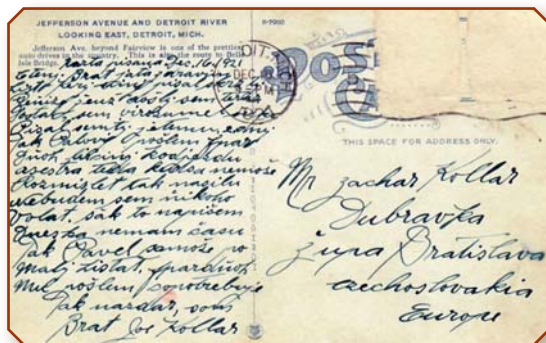
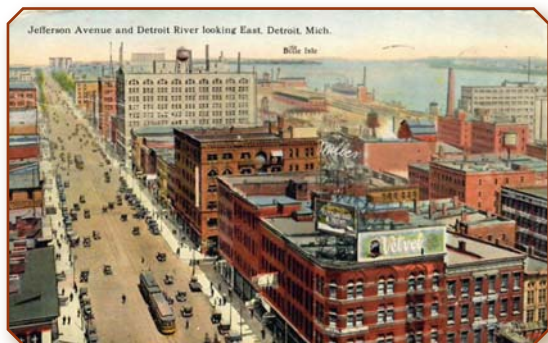
Lod' do Ameriky.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Vráťme sa však domov do Dúbravky tých čias, keď sa lúčili so svojimi najbližšími, s rodinou, priateľmi. Mnohí tu zanechali manželky, deti, rodičov. Vtedy sa po Dúbravke niesli spevy: „Keď sa Slovák preč do sveta uberal, vyšiel si on na kopeček, smutne zavolať: Zbohom otec, zbohom mati, sestra, brat ja sa musím do sveta uberať“. Alebo sa spievalo: „Prostred Ameriky krčma murovaná do ní sa schádzaju Slováci s Nemcami. Keď sa poschádzali tak si povídali: Poďme chlapani poďme domú, do nášeho kraja. Co doma budeme robit, co robit budeme, náš kraj je chudobný hladem zahyneme“.

Boli to ťažké roky i pre tých čo odchádzali, ale aj pre tých čo tu ostávali. Robota takmer žiadna, polia pusté, neobrobené, chudoba veľká. Kde boli tie slová z prelomu storočia o prosperite, pokroku a o stabilite kapitálu a národnostného zmierenia. Všetko zotrel čas.

Zostali nám pohľadnice, ktoré zasielali svojim blízkym.

Pohľadnice z Ameriky, 1914 - 1921.

Prvá svetová vojna

Po atentáte na rakúsko - uhorského následníka trónu Františka Ferdinanda v Sarajave 28.6.1914 začína Prvá svetová vojna, ktorá ovplyvnila aj životy obyvateľov Dúbravky. Ešte pred začiatkom vojny 40 ľudí odišlo za prácou do cudziny a teraz produktívne mužské sily museli narukovať, aby na frontoch prvej svetovej vojny bojovali za Rakúsko - Uhorsko a za cisára pána.

Na štyroch frontoch: ruskom, talianskom, srbskom a francúzskom bojovalo 126 zdatných Dúbravčanov, z nich sa domov k svojim rodinám nevrátilo 36. Z niektorých rodín padli viacerí. Padli za cudziu vlasť a sú pochovaní v cudzej zemi. Dúbravčania na zachovanie ich pamiatky postavili uprostred dediny v roku 1936 pomník s menami padlých: Ján a Jozef Brankovič, Jozef Brychta, Alojz Jurák, Gregor Granec, Martin Klas, Augustín Illiň, Rudolf Kratochvíl, Jakub a Martin Jánošík, Jozef Juračič, Ján Lučanič, Jakub Mekes, Martin Michal, Ondrej Vendelín Zachar a Tomáš Milošovič, Matúš Mikletič I. a Matúš Miketič II., Anton, Štefan a Ján Pokorný, Ján a Jozef Sluka, Ondrej Pribyl, Jozef Sedlák, Michal Vráblik, Viliam Stankovský, Štefan Stehlík, Matej Klepoch, Ján a Štefan Matrka, Ján a Peter Nemček, Ján Sandtner, Teofil Mikletič a Rudolf Vlk. Zachovajme ich pamiatku, veď to boli naši pradedovia, dedovia a otcovia, boli to naši Dúbravčania.

Tieto okolnosti zvrátili pozitívny rozvoj obce. V tomto období takmer zaniká vinohradníctvo a ovocinárstvo, ktoré sa začínalo v Dúbravke práve rozvíjať.

Pomník Padlých.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Keď k tomu prirátame 40 vysťahovalcov vidíme, že Dúbravku opustili v týchto rokoch všetci práceschopní obyvatelia. Dúbravka mala v r.1910 136 domových čísiel s počtom približne 800 obyvateľov. Pre Dúbravku, ako aj pre ostatné dediny na Slovensku to boli veľmi ťažké časy. Narastala bieda a hlad. Polia sa neobrábali, vinohradníctvo zaniká úplne a ovocinárstvo stagnuje. V každej rodine chýbajú tie najproduktívnejšie pracovné sily. A okrem toho od r.1916 bolo v Dúbravke v škole ubytované talianske vojsko, ktoré na Glavicu a v Pastírovom (Pastierovom) tály budovalo zákopy a obranné postavenie. To všetko obec a jej obyvatel'ov úplne vyčerpalo. Celá farcha za hospodársky život v rodine a za výchovu bola na ženách a matkách. Preto si s úctou a vďakou spomeňme na naše starenky, babičky, ktoré to aj v takých ťažkých podmienkach zvládli a vychovali z detí statočných, svedomitých a hlavne pracovitých ľudí.

Dúbravka ako prímestská obec s malou rozlohou poľnohospodárskej pôdy nemala väčších a bohatších gazdov. Bonita pôdy bola veľmi zlá a pri nedostatočnom obrábaní vydávala veľmi slabú úrodu. Preto chlapci a dievčatá už ako desať - dvanásť roční odchádzajú za prácou na Maďare slúžiť ako pasáci a pomocníci na gazdovstvách. Nepracovali za mzdu, ale za stravu a oblečenie. Mladé dievčatá pracujú vo fabrike na patrónové náboje u firmy Roth a syn na Patrónke a u Kuhmayera v zlatej fabrike, kde sa vyrábali vojenské epolety a iné predmety k vojenským uniformám. Všade pracujú za žobrácke mzdy. Keďže v tom čase nebola silná odborová organizácia boli vydané na milosť a nemilosť fabrikantov, ktorí ich prepúšťali vždy, keď mali získať určité úľavy, alebo niektoré výhody. Starší muži, ktorí neboli schopní vojenskej služby pracovali u bratislavských vinohradníkov Schwentzera, Lehnera a ďalších. To boli však len sezónne práce a vždy tie najťažšie - kopačka, škrabačka a pod. Tí najchudobnejší chodili do Bratislavy predávať piesok na čistenie kuchynského riadu a mosadzných liatinových predmetov. Piesok sa doloval na Hrubom brehu, odkiaľ ho nosili cez Koldorf na Rybné námestie, kde ho predávali. Takto nosili a predávali aj lesné plodiny - jahody, maliny, hríby a ostatné. Keďže Dúbravka nemala železničné spojenie, preto tí, ktorí pracovali v Bratislave chodili pešo cez Pustý kostelíček za prácou do Bratislavy (zničený kostol svätej Margity Pustý kostelíček - stredoveká osada Selendorf v dnešnej Hornej Mlynskej doline, ktorá zanikla asi v polovici 16. storočia).

Panna Mária Tavarikova kolonia.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Blízkosť obce od Bratislavy privedla bratislavského stolárskeho majstra Františka Tavarika na myšlienku využiť okolie obce na rekreačné účely. V rokoch 1911-1913 začal v chotári obce stavať drevené chaty. Neskôr postavil aj niekoľko víl a túto oblasť ľudia nazvali Tavarikova kolónia. Táto myšlienka pomohla niektorým Dúbravčanom z ich biedy. Bohatí „Prešpuráci“ si kupovali pozemky na výstavbu chát a chudobní Dúbravčania predávali svoje pozemky, väčšinou lesy v časti chotára zvanom Ferenča drágy.

Koniec vojny a vznik Československej republiky prijali Dúbravčania s veľkým nadšením. Dúbravka ako robotnícko - roľnícka dedina nemala národnostné ani náboženské problémy preto, že tu žili len Slováci a všetkých náboženstvo bolo rímsko - katolícke. K oslobodeniu Dúbravky prišlo bez konfliktov a zrážok. Československí legionári prišli do Dúbravky 31.12.1918 v skorých ranných hodinách. Po skončení prvej svetovej vojny sa začínali vracajú vojaci z jednotlivých frontov. Život sa pomaly konsolidoval a vracal sa do riadnych koľají. Zvyšuje sa zamestnanosť a zvyšuje sa aj ekonomický prínos v rodinách a tým narastá aj životná úroveň. Niektorí sa dostávajú do štátnych služieb - najviac na železnice a na poštu. Dúbravka sa začína rozvíjať a začína aj intenzívne spoločensky žiť.

Politická roztrieštenosť v Československej republike mala svoj odraz aj v Dúbravke. Dúbravčania sa rozdelili na dve veľké skupiny:

1. stúpcenci sociálno - demokratickej strany, kde boli väčšinou robotníci pracujúci v bratislavských firmách, štátnych zamestnancov a kovorolníkov.

Avšak v týchto skupinách začína prebiehať diferencný proces hlavne u sociálnej demokracie, kde sa už v roku 1920 vytvorili dve skupiny tzv. umiernení socialisti, správne povedané pravičiarci - zástanci Dr. Ivana Déreera - rodáka z Malaciek teda Záhoráka a to malo cveng. Druhá skupina radikálnych sociálnych demokratov, ktorí názorovo inklinovali ku komunistickej strane. Väčšinou to boli robotníci z patrónovej fabriky a iných bratislavských závodov. Obyvatelia im hovorili komunisti - boľševici. Niekoľko Dúbravčanov bolo zástancami politiky Beneša - Čechoslováci. V 30.-tych rokoch si vytvárajú stranu národno - socialistickú dvaja roľníci, ktorí pracovali na svojich pozemkoch a furmančili u kovorolníkov, ktorí nemali svoje vlastné poľahy. V tejto skupine nebola taká politická vyhranenosť. V Dúbravke bol len jeden roľník, ktorý mal viac ako 10 hektárov pôdy. Väčšinou tu boli maloroľníci vlastníaci pôdu v rozsahu od 2 do 6 hektárov a to už s pôdou, ktorá im bola pridelená z parcelácie. V auguste 1921 sa parceloval pozemok z panstva Mikuláša Pálfyho. Z chotára obce Dúbravky to bolo 39 katastrálnych jutár (pasienky, lúky a oráčina), z chotára Devínskej Novej Vsi asi 135 katastrálnych jutár (katastrálne jutro - 5753,6 m²), všetko v záhone Veľká lúka. Myslenie roľníkov ovplyvňoval miestny rímsko - katolícky farár Anton Moyš, ktorý bol exponentom agrárnej strany a účastníarom roľníckej vzájomnej pokladnice. Viac ako politické ciele agrárnej strany ich priťahoval názov strany - „Strana roľníkov a maloroľníkov“.

Ľudová strana, neskôr HSES (Hlinková slovenská ľudová strana) v Dúbravke nemala veľké zázemie, i keď je možné konštatovať, že vznikom radikálneho krídla vo vedení

POZDRAV Z DÚBRAVKY

HSLS sa začína diferenciacia u prívržencov tejto strany v Dúbravke. Vzniká skupina ľudí, bojovníkov za autonómiu Slovenska, ktorá je v podstate veľmi slabá a nezískava podporu väčšiny Dúbravčanov.

Dá sa konštatovať, že väčšina Dúbravčanov bola za udržanie jednotnej československej republiky. Triedne uvedomenie rástlo veľmi pomaly, lebo typických proletárov bolo málo a v Dúbravke sa nepodarilo utvoriť organizáciu Komunistickej strany. Podmienky pre rozvoj revolučného hnutia sťažovala skutočnosť, že kapitalizmus sa dočasne stabilizoval a vstúpil do obdobia síce vratkej, ale s povojnovým obdobím do výraznej perspektívy.

Obyvatelia, ktorí sa nevenovali poľnohospodárstvu pracovali prevažne v bratislavskej Patrónke, v kameňolome a vápenke v Devínskej Novej Vsi a časť ich zamestnávali bratislavské stavebné firmy. Robotníci z Dúbravky sa aktívne zúčastňovali na hnutí za zlepšenie životných podmienok, za zvýšenie miezd a úpravu pracovného času. Významné boli predovšetkým vystúpenia robotníkov zo závodov Patrónka a Danubius počas hospodárskej krízy na prelome rokov 1922/1923. V máji a júni 1924 ako aj v rokoch 1926 - 28 sa robotníci z Dúbravky významne podieľali na organizovaní štrajkov vo vápenke Devínska Nová Ves. Tieto triedne zápasy sa odrazili i v samotnej obci vo voľbách r.1928. Sociálno - demokratická strana získava väčšinu hlasov a tým aj funkciu starostu obce (do roku 1924 bol richtár). Väčšina členov obecného zastupiteľstva a obecnej rady sú ľudia s pokrokovým zmýšľaním.

Pri prerokúvaní obecného rozpočtu na zasadnutí obecnej rady dňa 8. decembra 1928 vychádzajú zástupcovia sociálnej demokracie Ignác Šimeček, Zachar Kollár, Karol Lachkovič a Rudolf Ovcharovič s návrhom výstavby obecnej ľudovej školy. V Dúbravke v tom čase bola jednotriedna rímsko - katolícka škola umiestená v dome č.104, ktorý gróf Pálffy predal obci za 2400 korún s podmienkou, že sa môže na večné časy len na rímsko - katolícku školu používať. Zápas o novú školu, o jej charakter či obecná alebo cirkevná a o miesto kde sa má postaviť nadobúda politický ráz. V roku 1930 bola všetkými 15 hlasmi obecného zastupiteľstva odhlasovaná stavba novej obecnej ľudovej školy. Nastáva však ďalší zápas o to kde má byť škola postavená. Jedna strana chcela, aby sa škola postavila na obecnom pozemku Malý húšť, kde okrem školy sa mali postaviť rodinné domy na rozparcelovaných pozemkoch. Výnos za odpredaj stavebných parciel, ktorých malo byť 25 - 30, a za ktoré by sa docielilo asi 50 - 60 tisíc korún, ktoré mali byť použité na výstavbu školy. Druhá strana navrhovala postaviť školu na pôvodnom mieste kde stála cirkevná škola. Škola a pozemok boli však majetkom rímsko - katolíckej cirkvi, ktorá si kládla rôzne podmienky. Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí 5. marca 1933 za prítomnosti 16 členov prerokovalo správu o deputácii členov obecnej rady na biskupskom úrade v Trnave v zložení: Martin Granec - starosta, Ignác Šimeček a Nikodém Husák a tiež prehlásenie apoštolskej administratívy zo dňa 22.2.1933 č.1747/33.

Obecné zastupiteľstvo hlasovalo podľa mien a boli predložené tri návrhy:
1. obecná škola, ale s rímsko - katolíckymi učiteľmi a ich pozemkovo knižné zabezpečenie,

POZDRAV Z DÚBRAVKY

2. obecná škola s rímsko - katolíckymi učiteľmi zabezpečenými biskupským úradom,
3. obecná škola bez akýchkoľvek zabezpečení voči cirkvi.

Tretí návrh bol väčšinou hlasov zástupcov sociálno-demokratickej strany prijatý. Tým bol fakticky dobojovaný boj o charakter školy. Zvíťazil pokrokový názor na vybudovanie obecnej ľudovej školy v Dúbravke. Predstavitelia obce ostali verní zásade, ktorú približne v r. 1790 - 1800 zastávali predstavitelia obce pri pokusoch založenia františkánskeho kláštora v Dúbravke.

Obecné zastupiteľstvo v roku 1932 všetkými hlasmi odsúhlasilo stavbu novej obecnej školy. Zdvihnutím ruky si máloktorý člen obecného zastupiteľstva uvedomoval, aké bremeno si na seba zobrali. Obec nemala dostatok finančných prostriedkov, nebolo stavebné miesto. Problémy boli aj obsahovou stránkou školy. Zásluhou obetavých funkcionárov obce sa problémy vyriešili a v r.1933 staviteľ Martin Plačko vypracoval projekt školy. Trojtriednu obecnú školu začala stavať stavebná firma Šterm a Blaško z Malaciek na jar roku 1935. Stavbu dokončili v novembri 1935.

Škola.

Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí 7. júna 1933 prerokovalo okrem iného aj správu o zvyšujúcom sa nebezpečí zo strany fašistickej diktatúry v Nemecku a územných nárokoch voči Československej republike. Vo vyhlásení sa obecné zastupiteľstvo jednomyselne postavilo za jednotnú demokratickú Československú republiku. Vo vyhlásení sa hovorí, že proti fašistickej diktatúre a jej expanzii sa staviame do jedného občana našej obci, ktorú zastupujeme.

Po potlačení ozbrojeného povstania viedenských robotníkov v r.1934 mnohí rakúsky antifašisti - komunisti a sociálni demokrati hromadne emigrovali. (Na viedenských robotníckych barikádach bojoval Dúbravčan Jozef Chromec.) Prvé prístrešie a ochranu našli v mnohých robotníckych rodinách v Dúbravke. Pokiaľ sa dalo zistiť emigranti boli dočasne v opatere týchto robotníckych rodinách: Kollár Zachar, Ovcharovich Rudolf,

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Mojžíšek Jozef, Šimeček Ignác a ďalší. Mnoho občanov vedelo po nemecky, lebo boli v službách vo Viedni. Veľa poľnohospodárskych robotníkov chodilo na žatvu do Rakús (Rakúska), takže kontakty s emigrantmi boli veľmi blízke. Viedli sa dlhé diskusie o nebezpečenstve nastupujúceho fašizmu v Nemecku a v Európe. Zvlášť o pravicovom vedení rakúskej sociálnej demokracie, ktorá zradila povstanie viedenských robotníkov a toto bolo krvavo potlačené. V tomto období sa v Dúbravke vyhranili názory na ľudovú frontu. Nastáva diferenciacia sociálnej demokracie, ktorá sa radikalizuje. Komunistická strana získava čím ďalej tým viac prívržencov a členov.

Najväčší vplyv na radikalizáciu mala svetová hospodárska kríza. Už začiatkom r.1930 bola silne postihnutá časť robotníkov, ktorí pracovali v Klingerových závodoch, kde sa prudko obmedzila výroba a dokonca sa počítalo s jej zastavením. (Klingerova továreň - textilný závod na spracovanie juty, ktorý v roku 1888 založil bratislavský rodák, podnikateľ Heinrich Klinger.) V prvej polovici 30.-tych rokov sa postupne premiestňovala Patrónka do Považskej Bystrice pričom sa náhradný priemysel za tento závod nezabezpečil. Podobne nastal hlboký úpadok v stavebníctve. To všetko veľmi ťažko doľahlo na robotnícku a kovoŕnícku časť obyvateľov Dúbravky. Svetová hospodárska kríza sa prejavila citeľnejšie v r. 1932 keď bolo v Dúbravke 20 nezamestnaných. Najhoršia situácia bola v období r.1934 - 1937 keď obec prostredníctvom gentského systému vyplácala 10.000,- korún na podporu v nezamestnanosti a pridelovala žobračienky v hodnote 10,- korún. (Zákonom č. 267 z júla 1921 zaviedli v ČSR tzv. gentský systém vyplácania podpôr, čím sa oficiálne zrušila štátna podpora v nezamestnanosti. Tento systém znamenal poskytovanie finančnej podpory len pre odborovo organizovaných nezamestnaných prostredníctvom odborových centrál s určitým podielom štátnej výpomoci. Tým sa okruh osôb s právom na podporu značne zúžil, hlavne na Slovensku. Proti novému zákonu sa zdvihla vlna odporu, a keďže mal aj určité administratívne prekážky, jeho zavedenie sa posunulo až do roka 1925. Starostlivosť o nezamestnané osoby teda ležala do polovice 20. rokov predovšetkým na bedrách štátu. Finančné podpory sa čiastočne zvýšili, čo bolo tŕňom v oku zamestnávateľov.)

Podstatou tohto systému bolo, že štát prispieval na podporu, ktorú poskytovali odbory svojim nezamestnaným členom. Podpora sa však mohla vyplatiť až po jednoročnom členstve v odboroch. Väčšia časť robotníkov z Dúbravky boli sezónni a pomocní robotníci, ktorí často boli vysadzovaní z práce a preto neboli odborovo organizovaní. Slobodný nezamestnaný dostával poukážku v hodnote 10 korún a ženatý 20 korún na týždeň. Podmienkou vydania žobračienky bolo, že nezamestnaný bol po 1. januári 1929 aspoň tri mesiace v námedznom pomere a bol nemocensky poistený. Žobračienky nedostávali sezónni robotníci a väčšina mládeže. Mnoho Dúbravčanov z radov nezamestnaných sa zúčastňovalo mnohých demonštrácií, schôdzi, aktívov, pochodov hladu. Mnohí pocítili na sebe brutalitu a fyzické násilie orgánov štátnej moci (Štefan Vilém, Valent Milošovič a celá rada ďalších). Bieda a zlé postavenie robotníckych rodín dokazuje i to, že obecná rada zakázala voľné žobranie cudzích ľudí v Dúbravke s odôvodnením, že žobrák musí mať povolenie od starostu obce, lebo Dúbravka je jedna z najchudobnejších obcí pri Bratislave a má dosť vlastných žobrákov.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Pre chudobné deti bola zriadená stravovacia akcia na ktorú obec uznesením obecného zastupiteľstva zo dňa 5. apríla 1933 priplácala ročne 1/3 výdavkov štátneho rozpočtu. Každoročne sa uskutočňovali tzv. ošacovacie akcie pre chudobné deti, obyčajne k veľkonočným a vianočným sviatkom. V školskej kronike sa dočítame, že v r.1936 bola usporiadaná ošacovacia akcia, ktorá bola uskutočnená pomerne veľkoryso nakoľko boli ošatené všetky chudobné deti v obci. Na tento účel bolo okrem potravín, vyzbieraných 610,- korún.

Zlú hospodársku situáciu dokumentuje aj to, že do obecných služieb, napríklad sezónneho hájnika na letné obdobie t. j. od 1. júna do 15. októbra sa hlásilo až desať uchádzačov. Podobná situácia bola aj v ostatných službách, či sa jednalo o obecného sluhu (konšela), obecného pastiera a pod. Najhoršia situácia bola u najchudobnejších obyvateľov, ktorí bývali pod Veľkým kostolom (v Grabách). Odtiaľ sa regrutovali aj žobráci a výrobcovia rozličných potrieb pre domácnosť ako brezové metly, prútené košíky na zemiaky a pod. Hlad, bieda a choroby boli v mnohých rodinách častými hosťami. V roku 1935 vypukla medzi deťmi epidémia spály - spalničky (Spalničky - slovensky osýpky sú vysoko nákazlivé vírusové infekčné ochorenie, ktoré postihuje prevažne deti v predškolskom veku, najčastejšie na konci zimy a na jar.) Bolo postihnutých 50 detí školopovinného veku a žiak prvej triedy Jozef Pechr na spálu zomrel. Mnoho detí trpelo podvýživou, mnoho bolo chorých na tuberkulózu, šarlach. Zdravotná starostlivosť bola veľmi slabá. Do roku 1924 bol lekár v Devíne, potom v Stupave bol Dr. Ciprich a v 30.-tych rokoch až do roku 1940 bol Dr. Frielander v Devínskej Novej Vsi.

Obecná rada 20. apríla 1933 prerokovala zlú hospodársku situáciu v rodinách nezamestnaných a uzniesla sa, že stravovacie lístky (10 korunové žobračenky) a za finančný poplatok 10 korún na deň sa budú opravovať cesty pod Krčacami, Gátami a pod. Obec tak v r. 1933 zo svojho rozpočtu pre núdzové práce uvoľnila celú sumu 5000 korún, ktoré však už v máji boli plne vyčerpané. Výdavky na podporu nezamestnaných dosahovali podľa štátneho rozpočtu miliónové čiastky. No po ich rozdelení na príspevky gentského systému na poukážky pre nezamestnaných na núdzové práce a subvencie predstavovali pre jednotlivcov korunové almužny. Pretože Krajský úrad finančne dotoval vysádzanie ovocných a lesných stromov na lesných holinách. Obecná rada prijala uznesenie o vysádzaní sadeníc na rozlohe osem katastrálnych jutár. Požiadala o podporu 1600 korún, čo pripadlo na vysadenie 200 kusov sadeníc za deň na jedného pracovníka s denným platom 16 korún. Vysadilo sa 20 000 sadeníc za sto pracovných dní. V tom roku mala Dúbravka tridsať nezamestnaných.

V apríli 1933 prerokúva obecné zastupiteľstvo ponuku Západoslovenských elektrární v Bratislave, ktoré bolo ochotné zaviesť elektrický prúd do Dúbravky za 126.000 Kčs. Štát by poskytol subvenciu v hodnote 40% a zo zostávajúcich 60% má 1/3 prevziať okres a na 2/3 poskytnúť obci garanciu. Obecné zastupiteľstvo malo výhrady k cene ale aj k spôsobu vedenia elektrického prúdu v Dúbravke. Pôvodne sa nerátalo so zavedením električky do Tavarikovej kolónie. Až v septembri 1933 obecné zastupiteľstvo prijíma podmienky elektrární, ktoré žiadajú za výstavbu vysokého napätia a rozvodnej siete

POZDRAV Z DÚBRAVKY

55.000 Kčs. Za výstavbu transformačnej stanice 25.000 Kčs – spolu 80.000 Kčs. Je dohodnuté, že obec zaplatí raz a navždy 35.000 Kčs v hotovosti, keď bude elektrina v Dúbravke zavedená. 20.000 Kčs prispeje obec a zbytok pôjde na štátnu subvenciu. Vo februári 1934 sa obecná rada a finančná komisia zaoberá úhradou verejného osvetlenia obce a uzniesla, že *„za verejné osvetlenie sa bude platiť od duše nad desať rokov 4 koruny ročne, starí alebo veľmi chudobní by mohli mať poplatky znížené až na polovicu alebo odpustené, ak o to požiadajú obecnú radu, ktorá o tom s konečnou platnosťou rozhodne“*.

Dňa 15. augusta 1934 bola slávnostne napojená Dúbravka na elektrickú sieť. V ten večer bola slávnostná nálada takmer vo všetkých rodinách, kde sa odkladali petrolejky a obdivovalo sa veľké svetlo zo žiarovky. Aj na uliciach bol sviatok, veď svietilo osem lúčok pouličného osvetlenia. Bol to veľký sviatok – sviatok pokroku, keď elektrické svetlo vyhánalo tmu nielen z príbytkov, ale aj z myslenia ľudí.

V tom istom roku sa začína budovať samospádny vodovod z Horánskej studne, ktorá má výdatný prameň čistej a nezávadnej vody. Pretože je dosť vysoko umiestnená a nižšie novopostavená škola mohla byť napojená na jej prameň. Neskôr, keď sa začínajú stavať na novej ulici Pod záhradami rodinné domy, tak i do týchto sú zavádzané vodovody zo studne. Dĺžka potrubia obecného vodovodu bola viac ako 500 metrov.

Na vylepšenie životného prostredia obyvateľov Dúbravky, využitie štátnych subvencií a príspevkov na núdzové práce buduje obec rybník pri Horánskej studni s úmyslom vybudovať kúpalisko. Okresnému úradu to zdôvodňuje potrebou vybudovať rezervoár vody ako protipožiarnu ochranu pretože nižšie postavená Dúbravka je chudobná na vodu. Protipožiarny inšpektorát prispel finančnou pomocou. Stavebný materiál, štrk, piesok dala obec zdarma. Pracovné sily boli z radov nezamestnaných, platené z núdzových príspevkov. Rybník sa vybuďoval, ale celkový zámer nevyšiel. Okrem ľudí sa rybník stal kúpaliskom a napájadlom pre dobytok. Obecná rada v júni 1934 sa touto situáciou zaoberá a po čulej rozprave jedna časť zastávala názor, aby sa kúpalo všetko, keď to obec nielen pre kúpanie postavila. Druhá časť zastávala názor, že sa má dať prednosť kúpaniu školským deťom a ľuďom pred dobytkom. Problém kúpania sa však nevyriešil, aj keď boli navrhované rôzne alternatívy. Jednou z nich bola aj výstavba kultúrneho domu ktorú predniesol starosta obce Martin Granec na zasadnutí rady v auguste 1937, *„aby vzhľadom k tomu, že v obci niet miesta k usporadúvaniu kultúrnych a spoločenských podujatí, ako sú prednášky, divadlá a slávnosti bol uskutočnený plán výstavby kultúrneho domu. Keďže v obci niet kúpaliska a žiadna možnosť k vykúpaniu sa, má byť v tejto budove zriadená sprchová kúpeľka, ktorú by školské detky a prípadne občianstvo malo používať (vodovod je blízko). Využívala by sa aj pre účely CPO (civilná požiarna ochrana) a tiež by sa mohla zriadiť veľká vzdušná pivnica ako skladisko pre ovocie z obecných ovocných stromov, ktoré by sa mohlo triediť a kvalitne uchovávať do vtedy, keď má vyššiu cenu.“* Toľko zo zápisu obecného zastupiteľstva.

I keď Dúbravčania prežívali ťažké hospodárske časy, aj napriek tomu sa vždy na hody, na Veľkonočný pondelok a v nedeľu pred alebo po 27. septembri po Kozme a Damiánovi

POZDRAV Z DÚBRAVKY

konali zábavy. Každoročne boli poriadané 1. mája prvomájové sprievody, po ktorých bola vždy zábava u Schmidovky. (Hostinec „U Schmidovej“, kde sa schádzali prevažne sociálni demokrati, hostinec „U Zajíčka“, tam sa schádzali Dúbravčania, ktorí si robili nárok na prívlastok roľník.) Začiatkom júna, po obaračkách čerešní konali sa čerešňové zábavy s tombolou, kde bola hlavná cena – strapec čerešní, ktorý vážil až 5 kilogramov.

V roku 1933 bolo v Dúbravke šesťnásť zábav – bolo to obdobie vrcholenia hospodárskej krízy. Do tejto doby sa okrem iných povoľovacích poplatkov platilo 50 Kčs do obecnej pokladnice. Jej obnos bol vyčlenený na rôzne obecné potreby – zabezpečenie chudobinského fondu, príplatkov na rôzne obecné akcie ako napr. oprava obecných ciest, mostíkov a v roku 1933 na postavenie pomníka padlých. Obecné zastupiteľstvo dňa 28. mája 1933 zrušilo platenie poplatkov zo zábav z dôvodu, že sa ťažko vyberá, lebo pri povoľovaní tanečných zábav je zvýšené kolkovné, úradný výkon a autorské. Tiež je nezamestnanosť a zlé hospodárske pomery.

Dúbravka bola známa svojimi čerešňami. V malej pomológii autora Dominika Pochybu s kol. je popisovaný druh čerešní „Dúbravská májová“, je to krajová sorta pôvodom z Dúbravky pri Bratislave, ktorá v pestovaní čerešní bola známa už aj v minulosti nielen u nás, ale aj v zahraničí. Toľko autor malej pomológie. Okrem Dúbravskej májovej boli známe ešte dva druhy a to „Kompanove“ a „Srdcovky“.

V dobe dozrievania čerešní boli v obci priekupníci väčšinou z Čiech alebo Moravy, ktorí čerešne vykupovali a večer na železničnej stanici v Lamači nakladali do vagónov tak, aby boli ráno v Prahe, Brne, Ostrave a v ďalších priemyselných centrách Čiech a Moravy. Niekoľko vagónov sa vyvážalo aj do Viedne. Oberanie čerešní boli vždy slávnostné dni. Majiteľom úroda zabezpečovala finančnú istotu na zimné

POZDRAV Z DÚBRAVKY

obdobie. U mnohých rodín boli finančné prostriedky získané odpredajom úrody čerešní jediným zdrojom financií na oblečenie členov rodiny, vybavenie domácností. Veľakrát mladí ľudia čakali so sobášom na úrodu čerešní. Hovorievalo sa: „*nechaj, bude dobrá úroda strešní, prodáme a potom vám vystrojíme svadbu*“. Peniaze za predaj čerešní sa odkladali na horšie časy a starí ľudia si ich schovávali na pohreb. Pri oberačkách získavali prostriedky aj chudobní a nezamestnaní, ktorých si najímali na oberačky. V období oberačiek čerešní sa nerozlišovali všedné dni od sviatočných. Vo všedné dni, ale aj v nedeľu sa od rána do večera oberalo. Koncom mája a začiatkom júna chodili Dúbravčania s ostrobicami, košmi, košíkmi a háčikmi po čerešňových sadoch, aby čo najskôr zobrali úrodu, pretože ak prišli dažde, tieto narobili veľkú škodu. Čerešne popraskali a strácali na hodnote.

V r.1934 bol založený vinohradnícky spolok, ktorý mal za cieľ propagovať zakladanie nových vinogradov na neúrodných pozemkoch. Vtedy vznikajú vinohrady na Konopných dieloch, Dlhých dieloch, Gátach a Krčacoch. Pre svojich členov zaobstaráva šľachtené odrody vínnej révy, ochranné postreky, ktoré pri hromadnom nákupe vyšli lacnejšie. Od tohto roku sa otvárajú viechy vždy na 15 dní v jesennom a zimnom období. Spolok

Práce vo vinohradoch.

zakupuje stoly (štoky) a lavice, ktoré svojim členom počas predaja vína za úplatu požičiava. Viecha bola na dome označená vencom zo zeleného chvoja (veniec z vetvičiek ihličnatých stromov).

Obecné zastupiteľstvo sa v r.1934 niekoľkokrát zaoberá platením dávky z nápojov, lebo do obecného rozpočtu bolo treba získať na túto položku 2.000 korún. Obec navrhovala, aby sa od predaného litra vína platilo 10 halierov. Vinohradnícky spolok navrhoval 5 halierov. Po dlhom jednaní sa dohodlo na paušálnom poplatku 350 korún ročne. Zostávajúcu sumu do 2000 korún platili majitelia hostincov rovnakým dielom.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

31. decembra 1934 na zasadnutí obecného zastupiteľstva sa volil obecný hájnik na rok 1935. Hájnický plat bol upravený tak, že prvé štyri mesiace – január, február, marec a apríl a ďalšie mesiace november a december bude plat 8,- Kčs denne a za mesiace máj, jún, júl, august, september a október bude plat 10,- Kčs denne. Za obecného hájnika zvolili Jána Pokorného. Ďalším bodom bolo, že sa občianstvo dožaduje tzv. „Perega“, ktorý mal na starosti rôzne pozemkové a lesné záležitosti čo je potreba i v súčasnej dobe. Lenže názov „Pereg“ nie je slovenský a preto starosta navrhol aby bol pomenovaný „*pozemkový a lesný dozorca*“ čo zastupiteľstvo prijalo.

7. apríla 1935 na zasadnutí obecného zastupiteľstva starosta prečítal obežník Okresného úradu číslo 6200/1935, kde je stanovené aké majú byť ulice v ktorých obciach. Pre obec Dúbravka je stanovená šírka frekventovaných ulíc na 15 metrov a menej frekventovaných na 12 metrov. Okresné zastupiteľstvo uznalo, že je treba šírku ulíc dodržiavať, keďže je dosť rôznych uličiek, ktoré nevyhovujú frekvencii a tiež nerobia dobrý vzhľad obce a preto s obežníkom súhlasia. Starosta predniesol, že treba doplniť pri tejto príležitosti uznesenie obecnej rady zo dňa 11. marca 1935 v uznesení obecného zastupiteľstva zo dňa 9. apríla 1935 ohľadom pomenovania ulíc, ktoré by bolo nasledovné:

Staré pomenovanie	Nové pomenovanie	Hraničné parcelné čísla
Dedina	Horvátska ulica	54 - 146, 240 - 357
Pod záhradami	Štefániková ulica	362 - 467, 356 - 354
Graby	Strmé sady	150 - 360, 1126 - 1830
Malá ulička	Farská ulica	1 - 34, 566 - 606
Pri Vendelínkovi	ul. Sv.Vendelína	237 - 252, 349 - 2436
Na konopiskách	Zelená ulica	258 - 330
Cesta k červenému krížu	Vinohradská cesta	548 - 600
Hrubá ulička	Krížová ulica	41 - 53
Tavarikova kolónia	Tavarikove sady	parcely pod názvom Ferenča Drágy a Gáty
Grechty	Karloveské údolie	Lackova Drága, Glavica, Krče pri Dzíloch a Díly
Pri lamačskej silnici	Železničná ulica	Pod Rozáliou

Odôvodnenie:

- Horvátska ulica z toho dôvodu, že obec Dúbravka založili Horváti.
- Štefánikova ulica po našom o vlasť sa zaslúžilým M.R.Štefánikom.
- Strmé sady, pretože v katastri sa to volá Strmý bok.
- Farská preto, že je v tej ulici fara r.k. viac ako 100 rokov.
- Ulica Vendelínska, lebo tam stojí socha Svätého Vendelína.
- Zelená ulica, lebo to susedí so zeleninovými poliami občanov.
- Vinohradská cesta, pretože sa v tom smere vysádzajú nové vinohrady.
- Krížová ulica, lebo tam stojí Kríž panenky od roku 1808.
- Školská ulica - nové otvorenie ulice za školou.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Grechty - odvodenie názvu nám nie je známe, ale je to kotlina, ktorá smeruje ku Karlovej Vsi, takže celé okolie by bolo pomenované Karloveské údolie.

Pri Lamačskej štátnej silnici sa utvorili domky a je to železníc - pomenovalo sa to Železničná ulica. Pomenovanie je určované z toho dôvodu, že nové čísla sa dávajú, ako sa nové domky stavajú. Nové pomenovania ulíc by umožnilo ľahšiu orientáciu obzvlášť pre cudzincov, úrady a poštu.

(Tu by som rád uviedol, že pravdepodobne od roku 1938, kedy vznikol Slovenský štát, názov Štefánikova ulica bol zrušený a znovu sa vrátilo k pôvodnému názvu Pod záhradami. Nemám to overené, ale predpokladám, že to bolo v tom čase, lebo ani dodnes žijúce obyvateľky sa na Štefánikovu ulicu nepamätajú. Zároveň ulica Horvátska bola premenovaná na Jadranskú.)

V roku 1936 sa zakladá ovocinársky spolok, ktorý si kladie za cieľ sadiť len kvalitné ovocné stromky a nekvalitné preštepíť. Počas dvoch rokov sa robila preštepovacia akcia, kedy sa mnoho stromov preštepilo na kvalitnejšie druhy ovocia. Spolok zakúpil striekačky pojazdné i chrbtové a od tej doby môžeme v Dúbravke zaznamenať systematickú postrekovú akciu proti škodcom ovocných stromov. Ovocinársky spolok urobil veľký kus záslužnej práce pri zveľaďovaní ovocinárstva a jeho propagácii. V roku 1936 usporiadali veľmi úspešnú výstavu ovocia, ukážky konzervovania a aranžovania ovocia pri predaji. Pri rozvoji ovocinárstva veľkú zásluhu mali Viktor Sedlák, Michal Illiň, Zachar Kollár, Jozef Sloboda a predseda ovocinárskeho spolku Vincent Granec.

V roku 1936 z iniciatívy Dúbravskej mládeže a mladého študenta práva Gustáva Husáka sa zakladá „Združenie mládeže Dúbravky“, ktoré zjednocuje pracujúcu a študujúcu mládež. Na formovanie ľudského a politického profilu Gustáva Husáka pôsobilo viacero komponentov: prostredie rodnej obce a vlastnej rodiny, sociálne, nacionálne a politicky ostro diferencované prostredie hlavného mesta Slovenska Bratislavy, kde začal chodiť do gymnázia a kde ukončil vysokoškolské štúdium. Tak Gustáv Husák mal vplyv na formovanie myslenia a konania mládeže v Dúbravke. Pre Združenie mládeže vypracováva stanovky a program. Hoci bolo budované ako kultúrny a záujmový spolok mládeže, je Gustávom Husákom orientovaný na vytváranie jednoty mládeže na protifašistickej platforme. Prvým predsedom Združenia mládeže sa stáva študent Obchodnej akadémie Alojz Mojžíšek.

14.februára 1937 sa konalo druhé valné zhromaždenie Zduženia mládeže v Dúbravke. Zúčastnilo sa na ňom 70 členov Združenia, čo bola takmer celá mládež z Dúbravky. Zastúpené bolo predstavenstvo obce, delegácie miestnych spolkov - vinohradnícky, ovocinársky, hasičský zbor, učiteľia, hostia z Bratislavy a okolitých obcí a tiež veľká účasť obyvateľov Dúbravky.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

V čom bola jeho sila a autorita?

1. Malo jasný program zjednotiť mládež v kultúrno spoločenskej činnosti.
2. Prevzalo na seba zodpovednosť za organizovanie kultúrneho, spoločenského, záväbného a športového života v Dúbravke. Všetko čo sa v tejto oblasti konalo bolo s vedomím a za vedenia mládeže.
3. Mládež mala svoje Združenie rada, lebo sa mohla podľa svojich záľub plne kultúrne a spoločensky vyžívať.
4. Získalo si autoritu u ostatných spolkov, pretože ich finančne podporovalo.

Na druhom valnom zhromaždení sa konštatovalo, že Združenie mládeže malo za rok dosť veľký obrat, z ktorého väčšia časť peňazí bola venovaná na verejné účely a na podporu miestnym spolkom. Tohto zhromaždenia sa zúčastnil aj Gustáv Husák ako zástupca slovenskej mládeže. V diskusii poukázal na dobrú prácu Združenia mládeže, ktorá má ohlas v okolitých dedinách.

Zásluhou Združenia sa na repertoár ochotníckeho divadla dostávajú hry autora Stodolu - Čaj u pána senátora, Marína Havranová, Bačova žena. Autora Ibsena - Nora a veľa ďalších. Úroveň ochotníckeho divadla je veľmi dobrá. S niektorými predstaveniami sa robia zájazdy do okolitých obcí - Devínskej Novej Vsi, Karlovej Vsi, Lamača a inde. S hrou Nora sa rátalo, že sa pôjde na súťaž ochotníckych divadiel do Turčianskeho Martina, ktorú organizovalo Ústredie slovenských ochotníckych divadiel pri Matici slovenskej. Nebolo finančných prostriedkov, tak z toho zišlo. Divadelný krúžok zohral pozitívnu úlohu pri výchove svojich členov. Zjednotil všetkých, ktorí mali vzťah k divadlu. Do tejto doby boli sily roztrieštené, spolky si hrávali divadlá samé. Na javisko sa dostávali hry bez akýchkoľvek zámerov. Hralo sa preto, len aby sa hralo a zarobili sa peniaze. Združenie s touto praxou skoncovalo. Aj Združenie malo ťažkosti, ale nešlo všetko naraz. Náročnejšie hry sa nacvičovali ťažšie, nestačilo sa len úlohu naučiť, ale bolo nutné do roly vniknúť a precítiť ju. To veľa ľudí odrádzalo, lebo to vyžadovalo väčšiu námahu a viac skúšok. Ďalším kameňom úrazu bolo, že nik nechcel hrať úlohu staršieho, ale obzvlášť staršej a tobôž postavu zápornú. Maskér divadelného krúžku Kuzma Dolina si na výborovej schôdzi sťažoval, že po jeho maskovaní sa dievčence premaľujú, aby boli mladšie. Dohodlo sa rozdelenie úloh, divadelné knižky sa rozдали a po prečítaní sa vracali späť, lebo nik nechcel hrať zápornú postavu. Neskôr sa divadelný krúžok ustálil a dosahoval veľmi pekné výsledky. Bol to divadelný krúžok, ktorý aj za tzv. Slovenského štátu hrával divadlá s tendenciou uchovať pokrokového - protifašistického ducha. Boli to už spomínané hry: Marína Havranová, Svätopluk, Jánošík a ďalšie. Prvé ochotnícke divadlo sa hralo v r.1906 a od tej doby s menšími alebo väčšími prestávkami až do roku, keď kultúrny dom prestávali na kino ODBOJ.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Druhou oblasťou kultúrnej činnosti mládeže bol folklórny tanečný zbor Združenia mládeže pod vedením Ruda Mojžíška, obetavého človeka, ktorý všetky sily obetoval mládeži. Pod jeho vedením súbor nacvičil „Slovenskú besedu“, folklórne pásmo piesní a tancov zo západného Slovenska. Súbor dosahoval veľké úspechy nielen v Dúbravke, ale takmer na celom Záhorí. V rokoch ohrozenia Československa nemeckým fašizmom účinkoval na všetkých manifestáciách, ktoré boli organizované protifašistickými organizáciami. 10. júla 1936 zorganizovalo Združenie mládeže manifestáciu v Dúbravke na obranu republiky proti fašizmu svojim folklórnym pásmom a taktiež sa zúčastnilo na podobnej manifestácii v Devínskej Novej Vsi a v Bratislave v Redute. Po dohode s ústredím Zväzu slovenskej mládeže a krajinským vedením Komunistického zväzu mládeže mala ísť folklórna skupina na manifestáciu na obranu republiky a proti fašizmu do Prahy v dňoch 17.-18. septembra 1938. Mala zatancovať Slovenskú besedu v pražskej Lucerne. Pre finančné ťažkosti zájazd odpadol. Miesto toho mládež Dúbravky tancovala v Petržalke na podobnom zhromaždení Bratislavčanov na pravom brehu Dunaja.

Združenie mládeže malo aj svoj športový oddiel. Hral sa väčšinou volejbal. Taktiež malo aj svoju hudbu pod vedením Kuzmu Dolinu. Malo svoj zábavný odbor, ktorý organizoval všetky zábavy, ktoré sa v Dúbravke konali pri príležitosti sviatkov (hody 2x do roka), majálesy, čerešňové zábavy, zástierkové, regrútske a pod. Na mnohých bol kultúrny program. Združenie malo aj svoj spevácky a recitačný krúžok. Mládež svojou činnosťou ovplyvňovala celé dianie v Dúbravke. S jej prácou a s vplyvom sa muselo počítať. Zásluhou mládeže je že v Dúbravke zanikla ľudácka organizácia Jednota ČS Orol, a že nenachádza živnú pôdu TJ Sokol, ale ani sociálnodemokratická RTJ (robotnícka telovýchovná jednota). Toto boli veľké pozitíva vplyvu Gustáva Husáka na mládež Dúbravky.

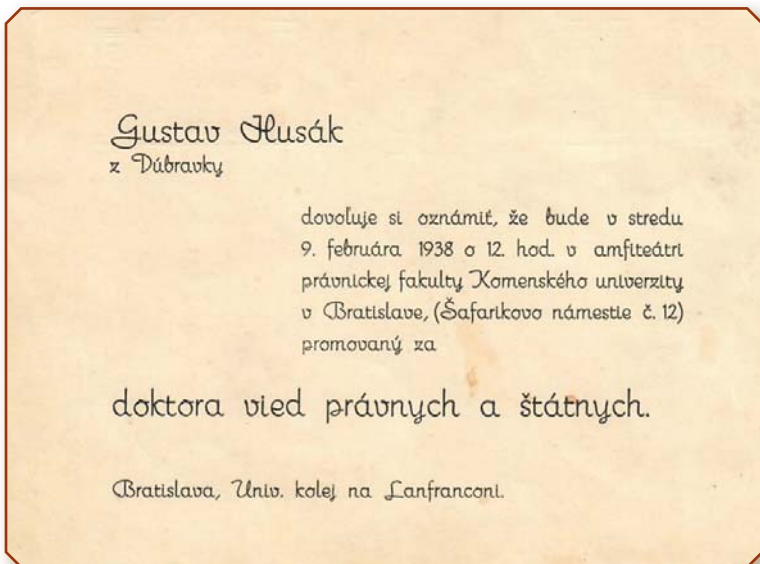
Zaujímavosťou je, že pri Združení je vytvorený smierčí súd na čele s Betkou Grancovou vydatou Rezníčkovou. Spory medzi chlapcami, ale aj medzi dievčatami sa pred vznikom Združenia riešili rukami, pästami a medzi dievčatami hnevom a nerozprávaním sa. Tieto rozpory sa riešili pred smierčím súdom, ktorý mohol dať vinníkovi pokarhanie a pokutu do výšky 10,- Kčs, ktorú musel zaplatiť do pokladne Združenia. Za väčšie priestupky mohol byť vylúčený zo Združenia. Stávalo sa, niektorí členovia ohovárali činnosť spolku, nepáčil sa im jej pokrokový charakter. Smierčí súd ich pokutoval a oni na protest vystúpili, lenže tým sa izolovali od ostatnej mládeže. V dokumentoch mládeže nájdeme aj, že takíto stratení synovia sa s ospravedlnením vracajú späť do spolku. 19. mája 1937 na výborovej schôdzke prednáša svoju kritiku, citujem: „*Vážení členovia výboru! Vidím, že sa v tomto spolku skutočne pracuje čestne za šľachetným cieľom, preto ľutujem a prosím za odpustenie. Bol to krok nerozvážny, ktorý som urobil a viem, že som tým škodil spolku a niektorým funkcionárom*“.

Taká bola sila v jednote mládeže a v jej správnom vedení. Združenie si v rokoch hospodárskej krízy politicky uvedomuje svoje postavenie v predmníchovskej republike. Keď v r. 1936 začína pôsobiť prevažne ilegálne komunistický zväz mládeže Združenie mládeže sa k nemu pripája. Inštruktorom dúbavského združenia sa stáva tajomník Zväzu slovenskej mládeže Jozef Opavský a predseda združenia Alojz Mojžíšek

POZDRAV Z DÚBRAVKY

je v krajiniskom vedení mládeže. Takto je, i keď neoficiálne zachovaná kontinuita s pokrokovým hnutím mládeže na Slovensku. Toto má svoj odraz aj v susedných obciach – Devínskej Novej vsi, Karlovej Vsi a Hoštetne (Záhorská Ves), kde sa zakladajú pokrokové organizácie mládeže. Zástupcovia týchto organizácii sa zúčastňovali akcií v Dúbravke a Dúbravčania u nich.

Veľkým sviatkom združenia bol deň 9. február 1938, kedy bola zvolaná mimoriadna členská schôdza pri príležitosti promovania nášho zakladateľa Dr. Gustáva Husáka. Zúčastnili sa na nej všetci členovia Združenia, členovia obecného zastupiteľstva, zástupcovia všetkých spolkov v Dúbravke a veľa občanov. Schôdzku zahájil a viedol Alojz Mojžíšek, ktorý hovorí prečo bola schôdza zvolaná a zároveň gratuluje Dr. Husákovi k promóciám. Ďalej hovoril Dominik Šimeček, ktorý sa zúčastnil promócie na univerzite. V úvode zhodnotil záslužnú prácu promovaneho, ktorú popri štúdiu venoval mládeži Dúbravky. Celý spolok je dosť silný a odoláva všetkým nepriateľom a dosahuje úspechy. Prajeme Ti veľa zdraru v Tvojej práci!

Oznámenie o promócií.

Dr. Husák ďakuje celému spolku a celej obci, že si naňho občania spomenuli a vysvetľuje ako ťažko je dnes chudobnému roľníckemu alebo robotníckemu synovi študovať. Stretáva sa na životnej ceste s mnohými prekážkami, ktoré nemajú bohatí študenti. Avšak aj mnohí chudobní, keď vyštudujú pomocou svojich rodičov, zabúdajú na svoj chudobný pôvod, na svoju dedinu a nesnažia sa svojim najbližším pomôcť. Prečo by musel byť na jednej strane prepych, bohatstvo a na druhej strane je nespokojnosť, chudoba a živorenie. Chce i naďalej byť naším pomocníkom v spolku a hovorí, že každému rád pomôže čo bude v jeho moci.

Cesta Gustáva Husáka, ktorý sa narodil 10. januára 1913 v Dúbravke nebola ľahká. Po prvej svetovej vojne početná rodina žila z práce na kúsku zdedenej pôdy. Ako dvojročnému zomrela matka a pomery v rodine boli veľmi ťažké. Už na ľudovej škole bol vynikajúcim žiakom. Tak ako deti chudobných rodičov popri školských povinnostiach pomáhal pracovať na poli. Ako gymnazista cez prázdniny pracoval v patrónovej fabrike, v záhradníctve Valentová alebo pri mlatbe. Videl ťažký zápas robotníckej triedy

POZDRAV Z DÚBRAVKY

a drobného roľníctva za sociálnu spravodlivosť. Imponovalo mu to, že jediní komunisti chcú revolučnou cestou zvrátiť daný spoločenský poriadok. Preto ako mladý študent bol hrdý na Marxisticko - leninské učenie. Toto bolo rozhodujúce, že ako šestnásťročný študent vstúpil do komunistického zväzu mládeže. Hlavnou úlohou tej doby bola jednota všetkých pokrokových ľudí proti agresii nemeckého fašizmu, ktorý už bezprostredne ohrozoval Československú republiku po násilnom pripojení Rakúska k Veľkonemeckej ríši. Domáca reakcia reprezentovaná HSĽS (Hlinkova Slovenská Ľudová Strana) začala svoj útok proti celistvosti republiky.

V tomto období sa koná tretie riadne valné zhromaždenie Združenia mládeže. Zúčastňuje sa na ňom väčšina členov, pokrokoví predstavitelia obce, delegácie miestnych spolkov, učiteľský zbor a tiež Dr. Gustáv Husák, Účasťou je zastúpená aj mládežnícka organizácia zo susedných obcí a delegácia zväzu Slovenskej mládeže vedené Jozefom Opavským. Po správe o činnosti z príležitosti tretieho výročia trvania Združenia hovorí predseda A. Mojžíšek o poslaní a úlohách mladých ľudí a uisťuje, že Združenie si vie uvedomiť svoj cieľ a poslanie v obci a v Československej republike. Dr. Husák bol poverený riadiť voľby nového výboru. Do výboru bol znovu zvolený osvedčený zakladajúci člen Združenia Alojz Mojžíšek, Bohuš Matrka, Miroslav Šimeček ako jednatel, Mária Ovcharovichová, Teofil Mikletič a ďalší. Bolo to v období zostrujúcej sa krízy v ČSR, vtedy keď začína útok stupňovanie nárokov voči Prahe a keď Hlinkovci vyšli s heslami „v Novom roku do útoku!“, „Zbohom Praha“ a Henleinovci a Karmasinovci volali „Est kom der Tag“ a maďarskí nacionalisti „nem, nem soha“. Vtedy Združenie organizuje ako nepolitická organizácia na nedeľu 10. júna 1939 manifestáciu na obranu republiky, na ktorú pozýva občanov Dúbravky a občanov okolitých obcí. Slávnostné reči majú povedať Dr. Husák a slovenský spisovateľ Tido. J. Gašpar (vlastným menom Jozef Gašpar). Na poslednú chvíľu vypovedal prejav Gašpar a miesto neho mal prejav Ján Poničan (pseudonym Ján Rob Poničan - slovenský básnik, prozaik, dramaturg). Manifestácia ukázala jednotu mládeže a všetkých protifašistických síl na Záhorí. Manifestácie v Dúbravke sa zúčastnili delegácie mládeže z Devínskej Novej Vsi, Hoštetna (Vysoká pri Morave), Karlovej vsi, Lamača a hostia z Bratislavy. Podobná Manifestácia sa konala 26. júna 1938 v Devínskej Novej Vsi, ktorej sa zúčastnila takmer všetka mládež Dúbravky a mnoho obyvateľov. Mohutný sprievod so skupinou mládeže v krojoch šiel pešo do Devínske Novej Vsi a po ceste sa k nemu pridávali aj občania Lamača. Folklórny súbor Združenia tancoval Slovenskú besedu. Pri hodnotení oboch manifestácií sa konštatovalo, že mládež Dúbravky a okolitých obcí ukázala jednotu v protifašistickom zápase. Ukázala, že je nutné jednotne a spoločne bojovať proti fašizmu, ktorý rozsieva epidémiu vojny.

Proti Združeniu začínajú z Ľudáckej menšiny intrigy. Posielajú anonymné listy do ľudáckeho „Slováka“ a „Slovenskej pravdy“ o komunistickom zameraní dúbavskej mládeže. Zo strany Združenia boli podniknuté pokusy objektívne informovať druhú stranu a preto predseda A. Mojžíšek a B. Matrka navštívili redaktora Slovenskej pravdy Dr. Kočiša a poslanca Medrického. Títo prisľúbili zakročiť proti nepravdivým správam a vyvodiť dôsledky. Združenie mládeže hľadá východiská ako zachrániť spolok pred zánikom. Záchranu však nebolo. Začiatkom decembra 1938 prichádza veľká skupina gardistov z Lamača

POZDRAV Z DÚBRAVKY

na členskú schôdzu Združenia, aby komunistický spolok rozpustili. Na tejto schôdzi dochádza k incidentom a inzultácii niektorých funkcionárov Združenia zo strany gardistov.

Aby slovenská vláda zamedzila činnosť smerujúcu proti záujmom a duchu národa zrušila všetky spolky a ich majetok odovzdala Hlinkovej garde. Na základe tohto opatrenia zlikvidovala aj Združenie mládeže, ktorého majetok prevzala miestna Hlinkova garda. Výmerom krajinského úradu v Bratislave zo dňa 24.12.1938 bolo rozpustené obecné zastupiteľstvo obce Dúbravky. Prestáva pôsobiť úrad starostu, obecnej rady a všetkých komisií obce. V tomto výmere sa ukladá okresnému úradu, aby učinil opatrenia ohľadom dočasnej správy obecných záležitostí, t. j. ustanovil vládneho komisára (Krajinský úrad Bratislava č. 341 103 odd.5/1938). 9. januára 1939 odovzdáva obecný úrad, ako aj hospodárenie obce a rozpustené obecné zastupiteľstvo do rúk vládneho komisára.

Po uplynutí dvadsiatich rokov od vzniku samostatnej Československej republiky musí sa konštatovať, že to bolo obdobie bojov za pokrokovú Dúbravku, za lepšie ekonomické a sociálne postavenie jej obyvateľov. Ťažko a dlho si naši dedovia a otcovia vybojovali obecnú školu, vodovod. Veľký zápas sa viedol za elektrifikáciu Dúbravky. Ľudia zvyknutí na pošmúrne svetlo, ktoré vydáva petrolejka, po večeroch si rozprávali rôzne legendy a bájky, verili v nadprirodzené sily. Elektrina priniesla svetlo a s ním prišli do domácnosti knihy, noviny a rozširoval sa obzor poznania. Keď naši dedovia a otcovia bojovali a pracovali za pokrok v Dúbravke, kládli základ novému životu.

Októbrom 1938 začínajú pre občanov Dúbravky ťažké, pohnuté a dramatické chvíle. Začína sa na Slovensku obdobie fašistického temna, teroru a zastrasovania.

Druhá svetová vojna

Koncom roka 1944 a začiatkom roka 1945 udalosti nadobúdajú dramatický priebeh. Hoci sa koncom roka 1944 do Dúbravky nasťahovali nemecký vojaci a situácia sa čoraz viac zhoršovala, napriek tomu boli u niektorých rodín ukryté židovské rodiny od septembra 1944 do 7. apríla 1945. U Jána Milošoviča prezývaného Janík bola rodina Lichtensteinová, ktorá mala piatich dospelých členov – pán Lichtenstein bol vo veku asi 65 – 70 rokov, jeho manželka vo veku asi 65 – 68 rokov a ich deti: pán Miki (slobodný približne vo veku 40 – 45 rokov), pán Zoltán (slobodný vo veku asi 38 – 42 rokov) a slečna Irenka (tiež slobodná vo veku 33 – 38 rokov). U Štefana Lachkoviča bývala rodina Naglová a u Jarolíma Tikla býval Július Gábor a dvaja ruskí zajatci – Ivan a Sáša.

Demokratický a pokrokovovo zmýšľajúci občania s netrpezlivosťou očakávajú koniec fašistickej moci. Niektorých to viedlo až k hazardu, čo mohlo mať katastrofálne následky a zbytočné straty medzi civilným obyvateľstvom. Martin Štuk (vojnový invalid z prvej svetovej vojny) zaobstaral dynamit z kameňolomu a spolu s ďalšími chceli vyhodiť Červený most alebo železničný most pri Veľkej lúke. Takýchto pokusov o nekoordinovanú činnosť bolo viac. Na konci roku 1944 bola v Dúbravke umiestnená protiletadlová batéria v záhone „Zálugy“ (dnes tam stojí Evanjelický kostol, do roku 2003 to bola obradná sieň). V novembri 1944 bola obsadená škola príslušníkmi hitlerjungend, ktorí sa chovali veľmi provokatívne a sústavne ničili majetok školy a samotnú budovu. Začiatkom roka 1945 bol robený súpis všetkých 16- až 60-ročných mužov pre opevňovacie práce proti postupu Červenej armády. V Dúbravke sa ubytovali nemeckí dôstojníci a vojaci, ktorí plánovali opevňovacie práce a na ich budovanie začali robiť intenzívny nábor mužských síl z Dúbravky. Bratislavu vyhlásili za Festung Pressburg. Iba zásluhou Červenej armády Bratislava sa nestala Festung ani Pressburg. Mocní páni Slovenského štátu z Bratislavy robili posledné opatrenia. Dňa 20. marca 1945 navštívili Dúbravku predstavitelia hlavného mesta Slovenského štátu na čele s mešťanom,. Bolo to ich posledné väčšie rozhodnutie. Nezabudli však so sebou zobrať finančné prostriedky a vkladné knižky z obecnej pokladnice. Aká bola nálada a psychóza v ľudáckych špičkách sa prejavuje v tom, že v zápise o prevzatí obce do zväzku Bratislavy sa vládny komisár už nepodpisuje úradným titulom, ale starým a dobou prekonaným titulom starosta. V tomto období už v Dúbravke pôsobí ilegálny revolučný národný výbor na čele s Martinom Grancom.

V čase, keď Červená armáda oslobodila Šahy, 14. decembra 1944 vyhlásilo nacistické vrchné velenie osobitným rozkazom Bratislavu za pevnosť Festung Pressburg. Za veliteľa

POZDRAV Z DÚBRAVKY

pevnosti určili plukovníka Von Ohlena s neobmedzenou právomocou. Podliehali mu všetky jednotky v meste – nemecké, slovenské a neskôr aj maďarské, ktoré sem prišli. Do bratislavskej pevnosti, ktorú mienili vybudovať s nacistickou dôslednosťou zahrnuli aj okolité obce – Devínska Nová Ves, Ivánku pri Dunaji, Lamač, Podunajské Bisupice, Raču a Vajnory. Chceli do budovania obranných pozícií v okolí Bratislavy zapojiť čo najviac obyvateľov. Súviselo to nielen s udržaním Bratislavy, ale aj s udržaním prístupov do Rakúska – Viedne a na Moravu. A napokon aj do „*alpskej pevnosti*“, o ktorú sa chceli opierať najmocnejší tretej ríše. Napriek všetkým opatreniam sa však nikdy nepodarilo nahnať toľko ľudí, koľko hitlerovské vojsko potrebovalo. Treba však povedať, že i popri všetkých ťažkostiach sa podarilo nemeckému veleniu vybudovať pomerne silnú obranu. To, že sa obranný systém nacistických vojsk rozpadol, nebolo v tom, že by bol slabý, ale v tom, že Červená armáda a jej úspešné boje v Maďarsku a na ne naväzujúca jarná ofenzíva priniesla slobodu mestu na Dunaji. V tomto období nie je možné hovoriť o nejakej organizovanej činnosti komunistov a antifašistov. Šlo v prvom rade o ochranu občanov Dúbravky, ktorí sa skrývali v pivniciach a vybudovaných krytoch.

Posledný týždeň marca a začiatok apríla 1945 bol dramatický pre obyvateľov Dúbravky. Mnoho ľudí odchádzalo do vybudovaných krytov. Hovädzí dobytok, kone odvádzalo do pripravených úkrytov, aby sa nedostal do rúk nacistom. Dúbravka bola preplnená nacistickými vojakmi a maďarskými vojakmi, vlasovcami ale i slovenskými vojakmi ktorých so sebou brali fašistické vojská. Tento „*konglomerát*“ bol v úplnom rozklade. Slovenskí vojaci z Hašíkovej domobrany utekli domov a maďarským vojakom sa už nechcelo bojovať, lebo v tom čase Maďarsko už bolo slobodné. Tu by som rád doplnil spomienku mojej Vilmy, ktorú vždy spomínala s do vetkom, aby sme my už nikdy nič podobné nemuseli zažiť. Naša Jarka sa narodila 3. marca 1945 a na konci marca vždy na noc museli utekať do lesa, neďaleko Nápojisk (časť lesa smerom na Devín), kde bol vybudovaný kryt. Pretože od strachu prestala Jarku koiť, tak jej v lyžičke ohrievali nad sviečkou kozie mlieko aby ju nakrmili, aby neplakala. Raz v noci ich tam našli maďarskí vojaci a nakázali im, aby odtiaľ odišli, lebo tam je to nebezpečnejšie ako v dedine.

23. delostrelecký zbor, ktorému velil generálmajor Michail Frolovič Grigorovič oslobodil 5. apríla 1945 Dúbravku, Devín a Devínsku Novú Ves. Ruské vojská prišli do Dúbravky v skorých ranných hodinách, keď za pochodu zlomili odpor nacistických vojsk. V okolí Dúbravky a priamo v pouličných bojoch padlo osemnásť ruských vojakov. V bojoch pri oslobodzovaní Dúbravky bol ťažko zranený občan Ján Husák, ktorý svojim zraneniam podľahol. Niekoľko domov bolo mínometnou paľbou poškodených. Bezprostredne pred príchodom Červenej armády umiestnili nacistické vojská pozorovateľňu na veži veľkého kostola. Zásluhou skupiny rozviedčikov bola táto objavená a zneškodnená. Prvý sled 23. delostreleckého zboru pokračoval v boji za oslobodenie Devínskej Novej Vsi a ďalších obcí na Záhorí, za prekročenie rieky Moravy, ktorá viedla do Rakúska a k oslobodeniu Viedne.

Druhý sled, ktorý nasledoval plne obsadil našu dedinku a bolo ich toľko, že sa zdalo, že v Dúbravke niet voľného miesta. A tu mám jednu našu spomienku na ruského vojaka,

POZDRAV Z DÚBRAVKY

ktorý bol u nás ubytovaný. Bol to mladý vojak, ktorý povedal že aj on má doma malé dieťa a keď odchádzal, doniesol darček so slovami: „*Mama, to i maš dľa tvojego ribjatka (dieťaťatko)*“, a dal jej do ruky balík. Keď ho rozbalila, boli tam detské tepláky, ale vo veľkosti asi na desať rokov a Jarka mala mesiac. Vždy hovorila, že nechápala odkiaľ to zobral. Asi ako hodinky, ktorých mali ruskí vojaci niekedy na ruke aj desať.

Tank ruských vojsk sa dostal aj tam, kde sa povoz nedostal – napr. ku Kohúčikovým, Kyseličkovým a na vršky Strmých sadov. Akú paniku vyvolal rýchly postup ruských vojsk ukazuje, že fašistickí vojaci ukrytí v pivnici v dome u Brliža sa začali brániť až vtedy, keď Dúbravka bola plná ruských vojsk. Zlomiť odpor fanaticky sa brániacej fašistickej skupine, ktorá bola plne obkľúčená bolo len otázkou času.

Práve vtedy bolo potrebné najviac pomôcť ruskej armáde, aby čím skôr porazila fašistickú moc.

Udalosti v Dúbravke po II. svetovej vojne

Zo zápisníc Národného výboru v Dúbravke 11. apríla 1945 sa zakladá Národný výbor v Dúbravke na ktorom si zvolili: predseda p.Martin Granec, podpredseda p.Viktor Sedlák, tajomník p.štefan Brenčič a členovia výboru p.Nikodém Husák, p.Pavek Zajíček, p.Blažej Sedlák, p.Florian Granec, p.František Bučič, p.Ludovít Matovič, p.Fabian Brenčič, p.Peter Ondriaš a p.Teofil Mattovič.

Na prvej schôdzke Národného výboru v Dúbravke dňa 12.4.1945 predseda predniesol niekoľko naliehavých otázok, ktoré musí NV vyriešiť v záujme všetkých občanov, a to: odstránenie munície z ciest a rolí, vymôcť u príslušných vojenských veliteľstiev voľný pohyb pre roľníkov v poli s cieľom obrábania pôdy, čo má veľký význam pre ciele verejného zásobovania v budúcnosti.

Informáciou na NV v Bratislave bolo zistené, že otázka veľkej Bratislavy nebude v dohľadnej dobe riešená a preto NV v Dúbravke bude pracovať samostatne ako v každej inej obci. Z tohto dôvodu bolo nariadené tajomníkovi obstaráť pečiatku so slovensko - ruským textom: Národný výbor v Dúbravke.

Na schôdzi konanej 14.4.1945 boli zvolení: pokladník p. Nikodém Husák, hospodár p. Pavel Zajíček a za zásobovací referent p. František Bučič. Ďalej bolo uznesené, že sa vyžadujú odborníci od Československej brigády na odstránení nábojov. Výbor sa uzniesol na návrh predsedu na súpis hovädzieho dobytku, ktorý bude zaistený a prípadne vysekaný pre občanov. Bol to dobytok, čo v obci nechala prchajúca nemecká armáda. Členovia sa sťažovali na miestneho mäsiara Rybára ohľadom výseku mäsa. Výbor sa uzniesol nasledovne: je zakázané akékoľvek porážanie poťažne predávanie hovädzieho a bravčového statku. Toto bude vyhlásené bubnom. Ďalej bola utvorená čl. milícia a jej veliteľom bol určený Ružovič Anton. Vrátil sa z východného frontu ako vojak čl. armády. Predseda ho o veci upovedomí a dá mu bližšie informácie. Uznesené bolo, že sa vyhlási občianstvu správny čas, aby si hodiny posunuli o jednu hodinu dozadu na čas stredoeurópsky. Výbor sa uzniesol, že obecných bujakov bude živiť každý občan pokiaľ má kravu alebo ročnú jalovicu. Množstvo daného krmiva sa riadi podľa počtu kráv a jalovic. Obecná ľudová škola a verejné budovy vôbec, pokiaľ sú zásahom vojny poškodené, budú opravené. Bližšie informácie podá predseda na budúcej schôdzke po dohode s príslušnými odborníkmi. Prápor Sociálno - demokratickej strany, ktorý bol bývalými ľudákmi zhabaný a odvezený na neznáme miesto zistí p.Viktor Sedlák. Výbor sa ďalej uzniesol - keďže pričlenenie

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Dúbravky k veľkej Bratislave nie je aktuálne, požiada sa NV v Bratislave, aby peniaze, ktoré bývalý mestský úrad prevzal boli Dúbravke vrátené. Ďalším bodom bolo ustanovenie nového obecného pastiera, ktorý zahynul v bojoch o Dúbravku. Predseda prejedná so zainteresovanými ľuďmi a referovať bude na budúcej schôdzi. Posledným príspevkom bolo vystúpenie tajomníka, ktorý referoval o organizovaní miestnych NV a medzi iným hovoril: NV sú zriadené na základe ľudovej demokracie a tak ako i celá nová ČSR a preto všetka moc v obci a okresoch v republike vôbec prejde do rúk drobného ľudu. NV sú kompetentné riešiť všetky problémy spadajúce do pôsobnosti obce. Ďalej spomenul ako sa bude prevádzať Pozemková reforma. Ďalej vysvetlil o politickom zložení v republike. Povedal, že sú len 2 strany a to KSS a Demokratická. Viete čo je Vašou povinnosťou hovoril tajomník a preto robte tak, aby ľuďom čo šíria dobré meno našej obce, sme neurobili hanbu.

Hlavnou úlohou národného výboru bolo pomáhať Červenej armáde v jej víťaznom postupe, starať sa o ochranu životov, majetku občanov a pomáhať obnovovať cestné a železničné komunikácie, ktoré fašistické vojská pri ústupe poškodili, alebo zničili. NV organizoval všetkých práceschopných chlapcov na pomoc pri výstavbe Červeného mosta, ktorý fašistické vojská vyhodili do vzduchu. Červený most mal vojensko strategický význam, lebo spojoval železničnou dopravou Bratislavu s Moravou a Rakúskom. Na jeho obnove záviselo oslobodenie Záhoria a Rakúska. Na moste sa pracovalo vo dne v noci na tri smeny. Pod vedením ruských ženistov sa podarilo za tri dni obnoviť prevádzku mosta. Podobne v tom čase mladí 16 - 17 roční chlapci - Václav Sedlák, Emil Služanič, Ján Juračič, Anton Brliň, Jozef Sandtner a ďalší pomáhali ruskej armáde pri jej zásobovaní. Prevážali cez pontónový most na rieke Morave rôzny materiál a na zásobovanie dobytok. Boli v službách ruskej armády niekoľko dní a viac raz prešli cez rieku Moravu. Veľmi dôležitou úlohou, ktorú mal Národný výbor bolo pochovávanie padlých vojakov, či už ruských, alebo nemeckých, zber a zneškodňovanie munície, ďalej to bolo zásobovanie obyvateľstva najzákladnejšími potravinami, ako bol chlieb a ostatné potraviny.

Dňa 6. mája 1945 sa konali voľby do Národného výboru v Dúbravke. Po zahájení predsedom dočasného národného výboru Martinom Grancom a po úvodnom príhovore Štefana Brenčiča bola predložená kandidátka: Martin Granec - železničiar, Nikodém Husák - roľník, Viktor Sedlák - poštár, Blažej Sedlák - zámočník, Peter Ondriaš - penzista, Pavel Zajíček - roľník, Frolian Granec - tesár, Pavel Pikna - kováč, Ján Matrka - roľník, František Bučič - skladník, Izidor Pavlakovič - robotník, Pavel Matrka - železničiar, Michal Milošovič - zriadenec, Jakub Kralovič - robotník, Teofil Matovič - robotník, Filip Janča - maliar, Jozef Tikl - robotník, Miroslav Šimeček - úradník. Náhradníci: Viktor Brankovič - zriadenec, Teofil Lučanič - železničiar, Ján Pavlakovič - železničiar a Pavel Brenčič - elektrotechnik.

Pred voľbou požiadal o slovo Dr. Matrka. ktorý oznámil, že Praha bola oslobodená a správu územia prevzala do rúk tamojšia Národná rada. Obecenstvo správu prijalo búrlivým potleskom a volalo na slávu Československej republiky. Po zaspievaní hymny Štefan Brenčič ukončil verejné zhromaždenie a vyzval členov NV aby zotrvali na prvej

POZDRAV Z DÚBRAVKY

pracovnej schôdzi na ktorej budú obsadené jednotlivé funkcie, potom bolo pri kročené k voľbe funkcionárov a užšieho výboru. Voľba dopadla takto: Predseda – Martin Granec, I. podpredseda – Viktor Sedlák, II. podpredseda – Nikodém Husák, tajomník – Miroslav Šimeček, pokladník – Michal Milošovič, zásobovací referent – František Bučič, bezpečnostný referent – Blažej Sedlák, referent kultúry a soc. vecí – Jozef Tikl, rekonštrukčný referent – Florian Granec a zdravotnícky referent – Pavel Brenčič. Užší výbor bol zvolený nasledovne: Martin Granec, Viktor Sedlák, Nikodém Husák, Miroslav Šimeček, Pavel Píkna a Ján Matrka.

Dňa 8. mája 1945 schôdzu otvoril predseda p. Martin Granec a prvým bodom bola prisaha 11. členov do rúk predsedu. Po zložení prisahy referoval predseda o bezpodmienečnej kapitulácii Nemecka. Zároveň vyzval členov NV k účasti pri privítaní p. prezidenta Československej republiky Dr. Edvarda Beneša v Bratislave. Druhým bodom bola voľba hájnika. Hájnikom bol zvolený Teofil Ružovič. Vo voľnej debate, ktorá bola rušná prejednálo sa viac aktuálnych otázok. Člen NV Ján Matrka vysvetlil skutkový stav okolo zabaveného domu Nemca Hudla. Členovia NV navrhli Filipa Janča a Viktora Sedláka, aby zistili a prevzali pod správu miestneho NV všetok majetok nemeckých a maďarských fašistov. Ďalej prečítal predseda došlé vyhlášky: Musí sa previesť súpis koní a vozov. Súpis kyslíkových a benzínových nádrží a postarať sa o odsun týchto vecí. Ďalej prečítal smernice o mletí zrna.

Na schôdzi Národného výboru v Dúbravke 14. mája 1945 prvým bodom programu bola voľba obecného pastiera, ktorým sa stal Anton Vachálek a kontrolou nad pastierom majú Pavel Zajíček a Jakub Kralovič. Voľba konšela (obecný zriadenec – bubeník – ohlasovateľ správ) sa neuskutočnila, lebo nebolo uchádzačov. Ďalším bodom schôdze bolo rozdelenie prídelu vína medzi obyvateľov. Prídel vína dostanú všetci obyvatelia od 16 rokov po 1,5l obojeho pohlavia a predajná cena je 40 korún. Rozdelením vína sa poveria členovia NV – Viktor Sedlák, František Bučič, Pavel Zajíček a Filip Janča. Návrh Floriana Granca, aby Nemci a kolaboranti víno nedostali bol jednohlasne schválený. Kontrolu nad drevom prevedie lietajúca komisia, ktorej členov určí predseda. Prídel piva dostane hostinská Barbora Zajíčková, ktorá ho vyčapuje a cena sa určuje na 5 korún za 0,5 litra, Svedectvo učiteľa Ehlera o politickej spoľahlivosti sa jednohlasne zamietlo, keďže menovaný nie je občanom Dúbravky a do Dúbravky chodí len v nedeľu a podľa dopytu menovaný je Nemeč. Utvorenie dočasného cirkevného výboru bolo odložené na budúcu schôdzu. Taktiež bolo odložené aj utvorenie školskej stolice. Vo voľných návrhoch dal predseda ponaučenie členom NV, ktorí budú rozdeľovať víno, aby si dávali pozor, aby nevzbudili pohoršenie medzi obyvateľstvom. Výmena koní sa prevedie v nedeľu. Taktiež bolo vzaté na vedomie, že na trojicu budú mať hasiči zábavu.

Posledná zápisnica, ktorá sa našla je zo zasadnutia NV v Dúbravke 17. mája 1945. Prvým bodom programu bolo utvorenie dočasného cirkevného výboru, kde boli zvolení tieto členovia: Viktor Sedlák, Nikodém Husák, Peter Ondriaš, Teofil Lučanič, Pavel Zajíček a Valent Ružovič. Predsedom je menovaný z úradu p. farár Anton Moyš. Druhým bodom programu bolo utvorenie a zvolenie školskej stolice kde boli zvolení: Viktor Sedlák,

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Michal Milošovič, Pavel Pikna, Dominik Šimeček a Teofil Mattovič. Ďalším bodom programu bola voľba konšela. Zvolený bol Anton Kyselička, ktorý sa jediný prihlásil a službu nastúpi od 1. júna 1945. Voľba hájnika bola odročená, obecný chotár sa rozdelí na dve čiastky, keďže budú dvaja hájníci. Bude sa žiadať o prídela lesa z „*panských hôr*“. Súpis uchádzačov prevedie Blažej Sedlák a Filip Janča.

6. apríla 1946 bola naša obec pripojená k mestu Bratislave. Znamenalo to, že hospodárske, finančné a stavebné riadenie ako aj matrika bolo na Národnom výbore Bratislava a u nás bola zriadená len Obvodová rada zložená zo 6. členov: Viktor Sedlák – predseda, Nikodém Husák – podpredseda, členovia – Peter Ondriaš, Pavel Zajíček, Jozef Tikl a riaditeľ školy Metod Mrkos.

Obvodová rada na začiatku svojej činnosti žiadala, aby jej požiadavky boli prijaté do dvojročného plánu.

1. Oprava kostola, ktorý bol poškodený prechodom fronty.
2. Stavba schodov do veľkého kostola a cesty na cintorín.
3. Úprava Jadranskej cesty ktorá bola najskôr bezprašná a neskôr asfaltová.
4. Vybudovanie obecného domu.
5. Vybudovanie futbalového ihriska na Glavici (v priestore farárovej graby a kravského cintorína), terén urovnal buldozér, ktorý zahŕňal zákopy z vojny.

V roku 1946 sa zakladá tradícia osláv 1. mája. Vždy v predvečer 1. mája sa organizoval lampiónový sprievod s hudbou, ktorý prešiel cez celú dedinu a bol zakončený slávnostným prejavom v ktorom sa pozývali občania na prvomájové oslavy do Bratislavy. Z Dúbravky každoročne išiel veľký sprievod s krojovanou skupinou manifestovať.

V roku 1947 odchádza do dôchodku správca rímsko – katolíckej fary Anton Moyš, ktorý v Dúbravke pôsobil od roku 1905. Poznal mentalitu obyvateľov a ich ťažký život v minulosti. V politickom presvedčení treba po pravde povedať, že bol Čechoslovák a s politikou ľudákov nikdy nesúhlasil a v štyridsiatomšiestom manifestačne volil Komunistickú stranu, lebo na kandidátke bol dúbavský rodák Dr. Gustáv Husák. Po jeho odchode do dôchodku prišiel na faru ako správca Štefan Benčat. Jeho príchodom sa začína v Dúbravke aktivovať cirkev v proti ľudovo – demokratickom a protikomunistickom zameraní. Vytvára sa spolok „*Legio angelika*“ (Anjelská légia), priťahuje mládež za miništrantov, vytvára futbalový oddiel z mladých chlapcov. Propaguje myšlienky a názory Don Bosca a takto chce rozbíjať jednotu mládeže. V roku 1949 bol preložený na inú faru.

Veľmi ťažké a zložité bolo upevňovanie zväzku robotníkov s roľníkmi. Treba povedať, že v Dúbravke bolo málo roľníckych usadlostí, ktorým poľnohospodárska výroba

POZDRAV Z DÚBRAVKY

bola jediným zdrojom príjmu a teda aj obživy rodiny. V Dúbravke nebolo jednej rodiny, z ktorej by aspoň jeden rodinný príslušník nepracoval mimo poľnohospodárstva. Podľa štatistiky bola začiatkom roka 1946 takáto situácia: Poľnohospodári s výmerou od 0,5 ha do 2 ha - 63,2%, s výmerou 2 ha do 5 ha - 32,6%, s výmerou od 5 ha do 10 ha - 4,1% a s výmerou nad 10 ha - 0,1%. Najväčšiu časť chotára tvorila poľnohospodárska pôda s veľmi zlou bonitou. Jednalo sa o záhony Zálugy, Podvornice, Lúgy a ďalšie, kde pôda bola veľmi kamenistá so špatnou orniceou, kde i za dobrých prírodných podmienok sa dosahovali len veľmi nízke výnosy. (To sa aj ja pamätám, že my ako školáci sme chodili každý rok na brigády zbierať kamene.) V ďalších záhonoch boli čerešňové sady alebo vinohrady. Najlepšia pôda bola v záhone Veľká Lúka. Podľa zápisov, ktoré si robili Viktor Sedlák a František Štefko v roku 1946 bola výnosnosť z jedného katastrálneho jutra (5755 m²) napríklad raži 8 metrických centov (metrický cent - 100 kg).

V roku 1947, keď nás postihlo veľké sucho, úroda bola slabšia. Rozpis povinných dodávok zvlášť obilia nebol urobený a tak došlo k zníženiu samozásobiteľskej dávky, ktorá bola určená Povereníctvom výživy na 21 kg na osobu. Pretože sme v Dúbravke chceli splniť plán odvodu, museli sme znížiť dávku na 16 kg na osobu. V tomto období dochádza k nespokojnosti roľníkov a rozporom medzi funkcionármi Obvodnej rady a výborom stránickej organizácie. V roku 1947 vzniká v Dúbravke Jednotný zväz slovenských roľníkov na čele s Nikodémom Husákom. Hlavnou úlohou JZSR bolo, aby sa zúčastňoval na rozpise dodávok a svojou činnosťou zainteresovával roľníkov na plnení predpísaných kontingentov (dohodnutá dodávka množstva).

V tomto období, aby sme uľahčili prácu žien v domácnostiach vybuďovala sa v Dúbravke z iniciatívy žien a JZSR obecná (družstevná práčovňa). Bol to začiatok spoločnej práce. Zo začiatku bola nedôvera k spoločnému praniu, ženy hovorili, že prádlo sa bude trhať, nebude dostatočne čisté a podobne. Ale ľady sa pohli a za pol roka sa ukázalo, že sa musela

Detská opatrovňa.

prijať pracovná sila, ktorá viedla evidenciu uchádzačiek o pranie. V tom čase sa začalo rokovať o výstavbe detskej opatrovne (predchodkyňa materskej škôlky). Opatrovňa bola zriadená dočasne. V roku 1952 sa zriadila materská škola na ulici Pod záhradami v dome pána Jozefa Klepocha, kde bola až do postavenia novej dvojtriednej školy v roku 1960.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

V starostiach o zabezpečenie lepších podmienok pre občanov Dúbravky nás zastihli udalosti roku 1947, keď demokratická strana sa spojila s reakčnými silami a niektorí funkcionári nadviazali spojenie s bývalými ľudákmi a ohrozovali plnenie vládneho programu a odvádzali pracujúcich od budovateľských úloh. Vtedy sme my - komunisti rozvinuli širokú politickú činnosť, v ktorej sme odhaľovali reakčnú politiku Demokratickej strany a vysvetľovali význam budovateľského programu. Osobná agitácia komunistov dosiahla takú úroveň, že nebolo domu, nebolo rodiny, nebolo Dúbravčana, ktorý by nesúhlasil s politikou KSČ.

Stranícka organizácia v spolupráci s Národným frontom uskutočnila verejné zhromaždenie Dúbravčanov, na ktorom bola prijatá rezolúcia, v ktorej sa žiadalo okamžité odstúpenie Zboru povereníkov a utvorenie nového očisteného o od predstaviteľov reakcie. Rezolúciu podpísali všetci Dúbravčania. Dňa 19. novembra 1947 bol ustanovený nový Zbor povereníkov na čele s Dr. Gustávom Husákom, my Dúbravčania sme to cítili ako len naše Dúbravské víťazstvo. Všetky spoločenské organizácie v Dúbravke privítalo víťazstvo pracujúceho ľudu. Budujú sa bezprašné cesty, skrášľuje sa obec. Je vybudovaný obecný dom a autobusové spojenie, ktoré do tej doby zaobstarávala ČSD (Česko Slovenská Doprava) je nahradené mestskou dopravou.

Na aprílovej členskej schôdzi MO - KSS sa prerokováva plán predvolebnej kampane. Voľby sú vypísané na 30. mája 1948. Do volieb sa šlo s jednotnou kandidátkou Národného frontu. Dúbravčania volili kandidátov NF manifestačne. Tých pár jednotlivcov, ktorí nesúhlasili a vhodili biely lístok bola maličkosť. Maličkosť (?) - to sa ukázalo neskoršie. Májové voľby skončili úplným víťazstvom kandidátky NF, pre ktorú hlasovalo 90% voličov. Väčšina ľudu sa vyslovila za Národnú frontu, za ľudovodemokratickú republiku.

Po abdikácii prezidenta Beneša bol 14. júna 1948 prvý raz v dejinách Československého štátu jednomyseľne zvolený predstaviteľ Komunistickej strany Klement Gottwald. Pre nás mladých ľudí, ktorí sme chceli po nekonečných útrapách druhej svetovej vojny nový, lepší a hodnotnejší život, toto bol historický akt. Za robotnícke hnutie Bratislavy sme boli vyslaní na vymenovanie prezidenta republiky. Aj po mnohých rokoch si človek uvedomuje, že zápas o charakter republiky začatý Slovenským národným povstaním, povstaním českého ľudu a oslobodením Československej republiky Červenou armádou sa dovŕšil vo Vladislavskej sále Pražského hradu. Sú to chvíle na ktoré sa nezabúda. Chvíle, keď si človek premieta ťažké zápasy svojich otcov za 8 hodinovú pracovnú dobu, za všeobecné a rovné volebné právo, zápasy o jednotu pokrokových ľudí proti fašizmu. Na všetko to čo predchádzalo tomuto dňu. Je to aj chvíľa, keď si človek premieta obrázky budúcnosti. Čo nás čaká, aké úlohy treba splniť, aby sme teóriu budovania socializmu naplnili skutkami - praxou. Po návrate z Prahy sme šli na vychádzku na okolité vršky (do Lamača na Klaneč), odkiaľ je veľký výhľad na Dúbravský chotár. Tak ako Libuša prorokovala slávu Prahy, tak sme si i my predstavovali ako sa úzke lány spoja do jedného celku. Predstavovali sme si v chotári pri Veľkej lúke ako sa bude vlniť lán zlatej pšenice, na Podvoniciach raž a a Zálugoch jačmeň. Ako Dúbravčanov odbremeníme od driny a ťažkej práce a ako im zabezpečíme lepší život. Pretože sme boli mladí plní elánu a chuti do práce netušili

POZDRAV Z DÚBRAVKY

sme však že realita života je oveľa zložitejšia a plná dní ťažkostí, problémov a prekážok. A tých prekážok a problémov bolo veru neúrekom.

Začiatkom 50-tich rokov bol v Dúbravke založený prípravný výbor JRD (Jednotné roľnícke družstvo). Veľmi krátku dobu bol prvým predsedom prípravného výboru JRD mladý ambiciózny človek, ktorý mal zmysel pre všetko nové a bol nadšeným prívržencom kolektivizácie, bol to Ján Vilém. Roky 1949 - 1950 boli rokmi intenzívnej agitačnej a masovopolitickej práce medzi roľníkmi. Nebolo dňa, nebolo večera, aby agitačné dvojice neboli na „*návšteve*“ u niektorého roľníka. Aké to boli návštevy bolo vidieť na tom, že domáci sa pred nimi schovávali a hľadali tisíce výhovoriek, aby sa s návštevou nemuseli stretnúť. Bolo to ťažké obdobie pre obe strany, pre tých čo presviedčali aj pre tých ktorí boli presviedčaní.

PV JRD začal hospodáriť na 11-tich hektároch poľnohospodárskej pôdy. Bola to pôda cirkevná, obecná a konfiškovaná. Len vo veľmi malej miere dali členovia PV JRD pôdu do spoločného užívania. Boli to prví priekopníci - Dominik Šimeček, Rudolf Ovcharovich a Alojz Illiř. Začalo sa pracovať bez akéhokoľvek finančného základu a to ešte na jar, takže sa na tejto pôde mohli siať len jariny, sadili sa zemiaky a kukurica. Keď sa začalo siať a sadiť bolo potrebné dať na čelo družstva niekoho, kto sa v poľnohospodárstve vyzná. Za prvého predsedu bol zvolený Izidor Brenčič drobný roľník. JRD s malou členskou základňou a malou výmerou pôdy nemôže byť vzorom a príkladom pre väčšinu Dúbravských roľníkov. Zápas o získanie Dúbravčanov pre myšlienky kolektívnej práce nebol ľahký. Vychádzajúc z faktov, že Dúbravka je prímestská obec a úroda z pôdy viac menej len prílepšoval hospodársku situáciu v robotníckych rodinách. U väčšiny nebola priamo živiteľkou. U ľudí k vstupu do JRD bol argument - čo chcete urobiť s mojím kúskom poľa, to Vám nezaváži ani nepomôže. Aj vzťah k súkromnému vlastníctvu tu zohral svoju úlohu. Dôležitú úlohu tu zohral fakt, že do družstva nevstúpili medzi prvými tí, ktorí mali v Dúbravke prirodzenú autoritu. Títo ľudia vyčkávali - dávali si načas. A čas rýchlo utekal, lebo sme v Dúbravke, ktorá bola vždy pokroková, chceli mať rýchlo úplnú kolektivizáciu. Na jednej strane súrili súdruhovia z vrchu. Argumentovali - čo v tej Dúbravke robíte. Treba urýchliť agitáciu - veď od vás sú vysokí stranícki funkcionári - vy máte byť vzorom. Je pravdou, že v tom čase bol Dr. Gustáv Husák vedúcim roľníckeho oddelenia ÚV KSS. Prišiel do Dúbravky na verejnú členskú schôdzu strany, na ktorú sa pozvali aj roľníci. Dr. Husák na nej vysvetlil politiku strany v roľníckej otázke a že drobný roľník je prirodzený spojenec robotníckej triedy. Odporúčal viac využívať JZSR (jednotný zväz slovenských roľníkov) a poukazoval na jednotu Dúbravčanov v minulosti. Zdalo sa, že ľady sa pohli. Veľkú pomoc pri presviedčaní ľudí na vstup do JRD nám poskytoval patronátny závod Meopta. Lenže v máji 1950 bol zjazd Komunistickej strany Slovenska, na ktorom sa prerokovali úlohy industrializácie Slovenska a jej urýchlenie. Rokovanie zjazdu sa však sústredilo predovšetkým na odsúdenie tzv. buržoázneho nacionalizmu. Na základe falošných informácií a vykonštruovaných obvinení, ktoré sa objavili už pri rokovaní predsedníctva ÚV KSČ a ÚV KSS v apríli 1950 obrátil zjazd hlavnú pozornosť na odhaľovanie nositeľov buržoázneho nacionalizmu v strane. Nesprávne

POZDRAV Z DÚBRAVKY

rozhodnutie zjazdu otvorili cestu opatreniam, ktoré veľmi vážne poškodili stranu. Obracali sa proti čestným a oddaným pracovníkom strany. Odvádzali pozornosť proti skutočnému nacionalizmu, šovinizmu.

Päťdesiate roky boli veľmi ťažkým obdobím. Dotýkali sa Dúbravky pretože ÚV KSS tlačila na MO KSS, v ktorej boli väčšinou členovia Združenia mládeže, aby sa dištancovali a hlasovaním odsúdili činy a skutky Dr. Husáka. Je veľmi zaujímavé a na škodu vecí, že sa z tohto obdobia nezachovali zápisnice. Ani v kronikách, školskej a obecnej niet z tohto obdobia žiaden zápis. V dôsledku toho sa robili opatrenia proti vonkajším a vnútorným reakčným silám na upevnenie vonkajšej a vnútornej bezpečnosti štátu a ochrany socialistickej výstavby. Jedným z týchto opatrení bolo aj posunutie hraničného pásma pred intravilán obce. Znamenalo to, že Dúbravka sa stala pohraničnou obcou a chodiť do a z Dúbravky sa dalo len na základe zvláštneho povolenia.

V rokoch 1951 - 1952 dochádza k nezákonnému a umele vykonštruovanému procesu proti tzv. nositeľom buržoázneho nacionalizmu. Jedným z nich je aj Dr. Husák. Bolo by však chybou robiť jednoznačné závery, že všetky ťažkosti, ktoré sa prekonávali vznikli len z toho že Dr. Husák je Dúbravčan. Bolo to obdobie, keď sa zhoršovala medzinárodná situácia, obdobie studenej vojny, obdobie kultu osobnosti a obdobie hľadania nepriateľov vo vlastných radoch. V takejto situácii odchádza niekoľko mladých ľudí do zahraničia a niekolkí sa o to pokúšali. Väčšinou to boli členovia mládežníckej organizácie „Legio angelika“, ktorí pravdepodobne zo strachu, alebo z obáv pred možným prenasledovaním odišli. Veď začiatkom roka 1949 vznikol ostrý konflikt medzi cirkevnou hierarchiou a štátom. V apríli arcibiskup Beran odoprel zložiť prísahu vernosti republiky a zakrátko na to vydal pápež exkomunikačný dekrét nariaďujúci vyobcovať z cirkvi komunistov a tých čo im pomáhajú. Odveta z druhej strany bola taká, že Dúbravka ako dedina blízko pri hraniciach Rakúska sa vraj ľahko mohla stať centrom protištátnej činnosti. Preto došlo v roku 1952/1953 k tzv. „Akcii B“, teda k vysťahovaniu. V tom istom roku dochádza k založeniu celoobecného družstva. Mohlo by sa zdať, že vysťahovanie, ako metóda zastrasenia zohrala úlohu pri zložení družstva. V obecnej kronike sa o tom píše: „Skutočnosť, že obec bola začlenená do hraničného pásma, spôsobila, že prišlo k vysťahovaniu - tzv. Akcia B. Z obce bolo vysťahovaných sedemnást rodín a to buď preto, že nevstúpili do JRD, alebo pre iné príčiny.“ Aj keď nie sú k dispozícii materiály kde by sme sa mohli

POZDRAV Z DÚBRAVKY

dozvedieť o pravých príčinách vysťahovania, môžeme konštatovať, že Dúbravku poznáme, tu sme sa narodili, žili, pracovali a každého sme poznali. Veď dedina je jedna rodina. Takže zo sedemnástich vysťahovaných rodín nebola ani jedna, ktorá by v Dúbravke mala taký vplyv, aby kolektivizáciu ovplyvnila či už pozitívnym alebo negatívnym spôsobom. Nebol medzi nimi nik, ktorý by mal takú autoritu, že by Dúbravčania šli za ním do družstva. Medzi vysťahovanými boli traja roľníci, ale z toho dvaja exponenti HSEŠ a ten tretí mal v Dúbravke najväčšiu výmeru pôdy a keď sa začala uplatňovať teória triedneho boja na dedine tak bol označený za kulaka. Ostatní boli vysťahovaní preto, že mali deti ilegálne v zahraničí, alebo sa verejne vyjadrovali protištátne a svoje názory verejne hlásali. Jedna rodina bola vysťahovaná preto, že vraj mala brata emigrovaného v Anglicku. Ukázalo sa však, že brat sa prišiel ukázať, že emigroval, ale počas druhej svetovej vojny a bojoval v radoch štvrtého československého letectva v zahraničí. Toto obdobie bola jedna neskutočná absurdita a nespravodlivosť. Lenže, žiaľ aj takéto obdobie sa muselo prežiť.

Bolo to veľmi ťažké obdobie a v tomto r.1952 sa zakladá celoobecné Jednotné roľnícke družstvo a prvým predsedom sa stal Štefan Lachkovič, ktorý bol predsedom plných osem rokov. Začína sa so sústreďovaním dobytku a ostatného zvieratstva, pre ktoré ešte nie sú potrebné maštale a preto sa umiestňujú v súkromných a provizórnych maštaliach, krmlíkoch a kurínoch. Technický a strojový park bol ešte veľmi malý, takže väčšina prác sa robila ručne, alebo koňmi. Ľudia neboli navyknutí na kolektívnu prácu, pracovná morálka nebola na výške a toto všetko vyžadovalo veľké nároky na organizáciu práce. Skúsenosti Dominika Šimečka, Augustína Kroupu, Jozefa Tikla a ďalších, ktorí prišli zo závodov, alebo úradov so skúsenosťami z organizácie práce boli posilou pre JRD. Pri zabezpečovaní kosby sena, žatve a ostatných prácach zohrávali komunisti rozhodujúcu úlohu. V týchto rokoch nemali dovolenku a boli vzorom pri plnení úloh v poľnohospodárstve. V tej dobe dôležitú úlohu zohrávala agitačná práca medzi občanmi Dúbravky. Nielen to, že funkcionári strany a Obvodnej rady a ostatných spoločenských organizáciach boli neustále v osobnom styku s družstevníkmi, ale aj osvetová beseda, rozhlasový krúžok miestneho rozhlasu zohrávali svoju pozitívnu úlohu. Každý deň ráno a večer boli relácie v miestnom rozhlase, kde dobrí pracovníci sa chválili a zlí kritizovali.

Dúbravčania - remeselníci, murári, tesári, stolári, zámočníci, ktorí boli v niečom majstri pomáhali družstvu pri budovaní stavieb v živočíšnej výrobe. Pomáhali všetci. Bokom nestál ani nový správca rímsko - katolíckej fary v Dúbravke, ktorý sa stal v prípravnom výbore JRD pokladníkom a spolu s družstevníkmi sa zúčastňoval na brigádach pri žatve. Pán farár, ktorý prišiel do Dúbravky po katolíckej akcii sa plne angažoval vo verejnej činnosti. V tomto období keď sa zostrojila medzinárodná situácia bolo vydané heslo „*Buduj vlasť - posilniš mier!*“ A on podľa toho konal. My, ktorí sme boli vtedy funkcionári si naň dobre spomínáme. Nebolo medzi nami rozporov - ja som ateista a ty farár, spoločne robme tak, aby sme budovali lepší život nášho ľudu a na tejto platforme sa môžeme stretnúť. Spomeniem jednu príhodu: bolo zvolané verejné zhromaždenie občanov, na ktorom sa hovorilo o výhodách kolektivizácie. Na zhromaždení sa zúčastnili aj súdruhovia z vyšších straníckych orgánov. V diskusii vystúpil aj pán farár v civile a nás, ktorí sme viedli schôdzu nás ani nenapadlo povedať, že do diskusie sa prihlásil pán farár. Uviedli sme ho

POZDRAV Z DÚBRAVKY

do diskusie „*prosím súdruh*“, a on diskutoval. Po jeho vystúpení nám súdruhovia z hora povedali, že máme naozaj vyspelých súdruhov. Vraj čo robí a aké má školy? Vraj so svojimi názormi by mohol ísť pracovať aj na iné miesto. Keď sme im povedali, že „*súdruh*“ vyštudoval teológiu a je v Dúbravke farárom bolo to veru prekvapenie. (A tu by som si aj ja rada spomenula na pána farára, ktorý k nám raz za týždeň vždy večer chodil viesť dlhé diskusie. To už chodil v reverende. Raz sa stalo, že sme mali psa Lorda a ten vbehol do kuchyne a pán farár sa zľakol, pretože nebol so psami kamarát, zdvihol reverendu a v momente stál na kuchynskom stole).

Už sa zdalo, že je všetko vyhraté a že spoločnými silami pôjdeme asfaltovou cestou vpred. Je však veľmi pekné slovenské porekadlo: „*Nechváľ deň pred večerom. Môže sa to nevyplatiť.*“ V tomto porekadle je kus pravdy a možno, že pravda celá. V správe z výročnej schôdze MO-KSS v Dúbravke z roku 1953 sa uvádza: Zabudli sme na to, že nestačí družstvo vytvoriť, ale musí sa upevňovať a to sa nám nedarí. Nie je dobrá pracovná morálka v družstve, niektorí funkcionári si sťažujú, že ľudia sa pred nimi schovávajú, že sa družstevníkom v poslednej dobe objavujú „*ťažké*“ ochorenia, slabosti v starobe a ďalšie neduhy. Viac ľudí v tomto roku z družstva odchádza. No nemožno to generalizovať. Vidíme ako nám rastú dobrí družstevníci s dobrým pomerom k družstvu a dobrým pomerom k spoločnej práci a k spoločnému majetku. Veľkou zásluhou bola obetavá práca predsedu družstva Štefana Lachoviča, ktorý bol zvolený aj za delegáta I. celoštátneho zjazdu družstevníkov v Prahe. Treba oceniť aj obetavú prácu družstevníkov a to Ľudovíta Matruku s manželkou, rodinu Kroupových a ďalších.

Podarilo sa nám čiastočne sústrediť 59 kusov hovädzieho dobytku, 112 kusov bravčového a 530 kusov hydiny. Správa objektívne zhodnotila vtedajší stav, či už politicky, hospodársky a aj sociálne javy v Dúbravke. Zabudlo sa, že podpísaním prihlášky a vstupom do družstva nezaniká vzťah človeka k súkromnému vlastníctvu. Tento vzťah zaniká až vtedy, keď sa vytvoria nové a pri tom na vyššej úrovni ekonomické stimuly. Koncom roka 1952 a začiatkom roka 1953 sa nám také vzťahy ešte nepodarilo vytvoriť.

Družstvo v Dúbravke predsa len vznikalo pod určitým tlakom - nebolo dosť skúseností z vedenia poľnohospodárskej veľkovýroby. Potrebovali sme oddychový čas, aby sme mohli prejsť z kampane presvedčovacej ku konkrétnej práci pri upevňovaní družstva a toho času nebolo. Ľudia ešte nezískali dôveru v družstvo, prejavilo sa to najmä pri sústreďovaní dobytku. Nebol problém sústrediť ošípané a hydinu. To sa dalo rýchlo nahradiť za rok, ale u hovädzieho dobytku a koní to je niečo iné. To potrebuje dlhšiu dobu na chov a kone a kravy predstavovali určitú mieru bohatstva tej ktorej rodiny. Ľudia sa nechceli vzdať svojich kravičiek a koníkov. Spočiatku bol dobytok umiestnený v súkromných hospodárskych budovách, neskôr v rokoch 1954 - 1956 sa začínajú stavať hospodárske budovy na pozemkoch v záhone Podvornice (dnes tam stojí Základná škola pri Kríži). Napriek všetkému sa v päťdesiatych rokoch obec zveľadila. V roku 1955 boli upravené všetky príjazdové cesty a ulice. V roku 1956 sa vybudovalo na mieste bývalého rybníka detské ihrisko. Upravilo sa námestie a aby sa mohlo zriadiť nástupisko autobusov, musel ustúpiť starý domček rodiny Mekesových.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Kravíny.

Pasenie dobytka.

V roku 1957 sa znova vytvorilo celoobecné roľnícke družstvo. Rozorali sa medze medzi súkromnými pozemkami a vytvorili sa veľké lány. Ľudia, ktorí boli vysťahovaní v rámci „Akcii B“ sa postupne vracali do svojich domov. Práca v JRD sa rozbiehala a začala dosahovať pomerne slušné výsledky. V roku 1957 sa začala výstavba mestského vodovodu, ktorý nahradil gravitačný vodovod z Horánskej studne. V roku 1958 v tzv. „Akcii Z“ (svojpomocne s príspevom obyvateľov a miestnych organizácií) sa začal stavať nový kultúrno – obchodný dom. Dokončený a daný do užívania bol v roku 1961.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Hydináreň.

Zelené záhrady - pestovanie zeleniny.

Tak ako celý náš život aj Dúbravka je v neustálom pohybe a neustálej zmene. Tieto zmeny boli veľmi rýchle a pritom zasahovali do života našej dediny. Každý úspech bol sprevádzaný aj neúspechom a ťažkosťami. O každý úspech sa musí zápasiť tvrdo a húževnato bojovať. Platí latinské „*per aspera ad astra*“ - cez ťažkosti k úspechom.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Obdobie žatvy.

Šesťdesiate roky sú toho neklamným dôkazom. Keď v druhej polovici štyridsiatych rokov sme snívali o socialistických ideáloch, tak v päťdesiatych rokoch sme tieto ideály začali uskutočňovať v praxi. Cesta to bola ťažká, trnitá. Keď sme už už dosahovali výsledky, udalosti nás vrátili späť. Založilo sa družstvo a za rok sa rozpadlo. Začínalo sa

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Obdobie žatvy.

všetko odznova a tak to šlo až do šesťdesiatych rokov. Zdalo sa, že družstvo sa upevnilo a začalo prosperovať. Aj v myslení Dúbravčanov sa družstevná myšlienka udomácnila. A vtedy to prišlo ako hrom z jasného neba. Na chotároch Karlovej vsi a Dúbravky sa začala hromadná bytová výstavba. Dalo sa to predpokladať, lenže nik netušil, že výkup pozemkov pri Veľkej lúke pre výstavbu závodu Technického skla bude začiatkom konca

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Družstevníci.

poľnohospodárstva v Dúbravke. Začiatkom sedemdesiatych rokov sa Dúbravka stala súčasťou veľkej Bratislavy a na jej pozemkoch vyrástlo nové panelové sídlisko. Dúbravka sa rozrástla. V roku 1946 mala 1296 obyvateľov a v sedemdesiatych rokoch sa rozrástla na takmer 50000 obyvateľov.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Úprava námestia.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Budovanie nového kultúrneho domu.

Námestie.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Kultúrny dom.

Kultúrny dom.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Predajňa v kultúrnom dome.

Občania pri nákupoch.

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Koľko osudov, koľko zápasov a tragédií, koľko radostí z drobných víťazstiev a úspechov, radostí zo života sa skrývalo v malých domčekoch učupených pod Devínskou kobylou. Ľudia tu boli pracovití a skromní. Ich starosti a radosti sa stali predmetom rozprávania z pokolenia na pokolenie. Tieto rozprávky o živote na tomto kúsku zeme sa tiahli ako červená niť pri večerných priadkach, pri vyšívaní či driapaní peria. Vznikali legendy a rozprávky, ktoré sa vždy prispôbovali tej dobe, v ktorej rozprávači žili. Možno, že rozprávačské umenie v minulosti bolo bohatšie na fantáziu., mnohokrát skreslené podľa mentality rozprávača, ale fakty vždy zostanú faktami. Veľa sa v Dúbravke zmenilo a veľa sa ešte zmení, ale priali by sme si, aby sa v Dúbravke zmenilo všetko čo povedie Dúbravku vpred. Pracovitosť, pravdovravnosť a zapálenosť za spravodlivosť a hlavne život v mieri na celej našej krásnej planéte ostane krédom všetkých Dúbravčanov, či ich bude 50 tisíc, alebo i viac. Dr. Husák povedal: „*Vo vedomí súčasných generácií žijú nazbierané skúsenosti a múdrosť všetkých generácií, ba celých stáročí.*“

Táto moja malá práca je len skromným príspevkom pre osvetlenie histórie a budovania mojej rodnej obce, vzdaním holdu všetkým, ktorí sa o rozvoj obce i tou najdrobnejšou prácou zaslúžili.

A tu by som moju históriu ukončil, pretože to by už nebolo o našej malej dedinke Dúbravka, ale o mestskej časti Bratislava- Dúbravka.

Dokončila som konečne prepis tejto histórie o našej krásnej Dúbravke, ktorú si Ty, môj najmilší otec s takou láskou, citom a oduševnením zbieral po malých črepinkách od starých ľudí, ktorí Ti svoje spomienky a rozličné povesti a povery veľmi radi porozprávali. Týmto chcem všetkým, s ktorými si sa stretával a ktorí Ti umožnili zozbierať tieto črepinky histórie, zvykov a obyčajov našej peknej Dúbravky z úprimného srdca poďakovať. Viem, že už nie sú medzi nami, tak ako Ty a naša dobrá a správna mama, ale s láskou na Vás všetkých spomínam. Tati viem, že niektoré časti Tvojej histórie si písal bez toho, aby to niekde bolo zverejnené, ale myslím si, že už veľa vecí je treba napísať, aby hlavne mladí ľudia sa dozvedeli, že život v našej Dúbravke bol veselý, družný, ale hlavne bol takým len vďaka poctivej, svedomitej a hlavne ťažkej práce. Vďaka ľuďom, ktorí s oduševnením a zápalom pracovali na tom, aby sa Dúbravka rozvíjala, rástla a jej obyvatelia sa vymanili z chudoby. Preto som doplnila niektoré chýbajúce časti. Doplnila som Tvoju prácu o výpisy zo školskej kroniky, zo zápisníc zo zasadnutia obecného úradu, zo zápisníc Združenia mládeže a z Pamätnej knihy. Týmto chcem poďakovať pánovi Navrátilovi z Dúbravského múzea, ktorý mi ochotne poskytol Školskú kroniku a Pamätnú knihu. Veľmi sa mi páčil zápis z 5.júla 1972, ktorý napísal náš rodák Ľudovít Matrka učiteľ, ktorému bola zadaná úloha dopísať Pamätnú knihu.

Každý národ, mesto i dedina píše svoju históriu prácou, spoločenským a kultúrnym bytím. Kronika je tá kde ukladá pre pamäť budúcim pokoleniam to čo časom zapadlo prachom, vybledlo v pamäti súčasníkov. Aj obyvatelia našej obce Dúbravky - už dlhé roky píšú svoju kroniku, no žiaľ nenašla svoje zvečnenie v tejto knihe. Po záslužnej práci miestnych učiteľov Mrkosa a Zelenku ostala kronika celé desaťročia mimo pozornosť

POZDRAV Z DÚBRAVKY

občanov a občasnú snahu o jej oživenie zostali len snahami. Po takmer 40- tich rokoch, keď nová rodiaca sa doba veľmi silno zasiahla aj našu obec, podstatne mení jej tvár a charakter vyvstala aj potreba dopísať kroniku po súčasnosť a zachrániť tak pre pokolenie, ktoré príde po nás, to čo sa zachrániť dá. Otcom tejto myšlienky a letopiscom bol miestny rodák, dlhoročný verejný činiteľ, ktorý celý svoj život venoval rozvoju našej obce – pán Viktor Sedlák a pisateľom nasledujúcich riadkov Ľudovít Matrka. Ak oprašujeme dejiny a vepisujeme do tejto knihy, robíme tak s vedomím nedokonalosti a neautentičnosti našej práce, čo nech je nám prepáčené.

Na dopísanie tejto kroniky som sa podujal ako občan, ktorému je Dúbravka rodnou obcou, som na ňu hrdý a hlboko sa skláňam pred jej tradíciami. Ona je miestom odpočinku mojich predkov a pevne verím, že rovnako prijme aj mňa k večnému odpočinku.

V Dúbravke 5.júla 1972 Ľudovít Matrka – učiteľ

Keď toto dopisujem už aj pán Ľudovít Matrka odpočíva večným spánkom na Dúbravskom cintoríne.

A na záver chcem veľmi pekne poďakovať môjmu bratancovi Milošovi Šimečkovi, ktorému som dala históriu ešte v úplne pôvodnom znení prečítať a ktorý mi veľmi pekne povedal:

„Dáši niektoré veci sa ešte stále nedajú predložiť verejnosti, pretože stále nedozrela správna doba. Ešte bude treba veľa rokov prejsť, aby naše deti a vnúčence vedeli bez zaujatosti tú dobu správne pochopiť.“

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Tati, veľmi často si aj ja sama pre seba preberám dom po dome, kto kde býval a ako sa volal. Najradšej si spomínal na Graby (Strmé sady), lebo tam si vyrastal a prežil svoje detstvo. Na spoločne prežívané nedeľné popoludnia celej rodiny Šimečkovej, ktoré ste trávili vždy u Vašej mamy a našej starenky Šimečkovej. Mamina mama bola pre nás babka Kollárová. Na susedov Klepochových, s ktorými sme boli rodina. Tvoja sestra teta Bertina bola manželkou strýca Jožka Klepocha. Pod nami býval strýc Štefan Lachkovič, potom to bola rodina Mekesová, Piknová, Kútska a Ďurníková, Ružovičovi a rodina Nuskových. Nad nami bývali Hujovci so synom Edinom, ktorý prišiel o ruku pri hre s nájdeným granátom. Potom to bola rodina Petrášová a Szigetová, ktorá sa neskôr presťahovala na začiatok Jadranskej. Na samom konci a na vršku Gráb bývala rodina Kohúčiková a Kyseličková. Spomínal si aj na rodinu Fabiánovú, ktorá mala syna Milana, spolužiaka našej Jarky, ktorý na základnej vojenskej službe ochorel a zostal na vozíku. Dolu pri ceste bývala rodina Shneiderová. Pán Schneider bol Rakúšan a aj jeho reč mala rakúsky prízvuk. Zaujímavá bola rodina Macánkových, ktorá chovala kozy a jedného capa, za ktorým všetci, ktorí chovali kozy chodili, aby mali kozliatka. Ak ich bolo viac tak na Veľkú noc sa vždy jedno zarezalo a upieklo. Od Macánkových sa šíril zápach kvôli capovi na pol dediny, ale nik sa nesťažoval. Ďalej ku kostolu bývali Ondriašovci, Lenčovci, tetka Karasová a rodina Matrková. Pod kostolom bývala rodina Fratričová, rodina Antona Šimečka, pani Hermínka Havránková, Kroupová, Vráblová, Pešková, Pokorná, Husáková, Maňová. Pod nami za potokom, ktorý si Ty volal cúrek býval dedinský mäsiar Rybár. Pod Rybárom bývali na ulici Koprivnická rodina Sedláková a pod nimi náš ujček Izidor Brenčič a oproti nemu býval Matúš Brenčič. Nad nimi na kopci bývala rodina Darovcová a rodina Kajánková. Pán Kajánek bol výčapníkom v dúbravskom hostinci (šenkú). Dolu pod Darovcovými bývali Ulehloví, Matovičovi, Zářišovi. Na dnešnom športovom ihrisku British School boli zelené záhrady a tam mali záhradníctvo Bulhari Karavasilievcovci. Pred nimi bol dom Zajíčkových (jedného zo synov volali Bundzin), ktorý bol odstránený počas výstavby sídliska. Na Vendelínskej bývala rodina Viktora Sedláka, pod nimi rodina Haraslínova a rodina Rezníčková. Oproti Rezníčkovým bývali Grancovci. V čase výstavby boli odstránené domy Leopolda Iliša a Mojžíškových. Rád si spomínal na všetky rodiny v Dúbravke - Bučičovci, Matovičovci (u nich na Jadranskej bola zriadená poradňa pre malé deti, aby mamičky nemuseli s kojencami chodiť do Lamača), Lachkovičovci, Lučeničovci, Lučaničovci, Sandtnerovci, Polákovci, Brliťovci, Bartoníkovci, rodina Hudlová (pán Hudl bol krajčírom), rodina Karellová, ktorá mala pec na pečenie chleba a piekla chlieb pre celú dedinu. Potom rodina Vilemových, Tiklových, rodina Nemčekových, Fabiánových, Chromcových, Králikových, Bukovských, Polákových, Brankovičových. Ďalej to boli rodiny Piknových, Bardúnových, Kovačovičových, Pavlakovičových, Matrkových, Kralovičových. Nesmiem zabudnúť na rodiny: Husákovú, Pokornú, Ovcharovichovú, Jakubčíkovú, na rodinu Pospeschovú kde pán Pospesch bol holičom, Valáškovú rodinu, Mikletičovú rodinu, Vrabčekových, Zelenkových, Hatalových, Ducháčkových, Lustigových. Vedľa našej tety Valiky a strýca Filipa Viléma bývali dve sestry Bocmankové. Za nimi býval obuvník Boháček, rodina Masarovichová. Nezabudnuteľné boli dve sestry Hruzová (vydatá) a Brenčičová, ktoré chodili s pánom Matovičom (ladičom pian) spievať na pohreby. Ich spev bol nezabudnuteľný. Nesmiem zabudnúť na rodiny Vavrovcov, Jančových, Schmidtových, Nemala by som zabudnúť na pána Jaška, ktorý býval u nášho ujčeka

POZDRAV Z DÚBRAVKY

Fabiša Brenčiča, bol to bývalý partizán zo stredného Slovenka. Náruživý poľovník so svojskou povahou. Mal dvoch synov a s tým mladším veľmi nešťastne skončili. Nesmiem zabudnúť na pani učiteľku Halászovú s jej rodinou, pani učiteľka Bláhová s manželom - riaditeľom školy v Dúbravke. Veľmi dobrá a milá bola pani učiteľka Rozália Tiklová. Dúfam, že som na nikoho nezabudla a ak predsa na niekoho áno, nech mi prepáči.

Toto boli, tati Tvoje spomienky na Tvoju Dúbravku, toto Ti veľmi pomáhalo aspoň na chvíľu zabudnúť na bolesti, ktoré Ťa na konci Tvojho života dlho prenasledovali.

Touto malou históriou si urobil ucelený pohľad na ich ťažký a tvrdou prácou poznačený život v nej. Neviem či budú mať naše deti a naše vnúčence záujem o to, ako sa kedysi žilo, ako sa budovala Dúbravka. Viem, že teraz je život úplne iný. Žijeme teraz rýchly a uponáhľaný čas. Dúfam však, že aspoň jeden si to prečíta a pochopí, že nik nič nedostal zadarmo a o všetko sa musel svojou poctivou a svedomitou prácou pričiniť.

Tvoja dcéra Dáša

A úplne na záver chcem poďakovať môjmu synovi Maroškovi a jeho manželke Lenke, ktorí mi pomohli celú históriu upraviť.

Miroslav Šimeček

Pozdrav z Dúbravky

Vydala:

© 2020 Dáša Ághová rod. Šimečková

Fotografie:

archív autora

Grafická úprava:

Polygrafické centrum, s.r.o.

Tlač:

Polygrafické centrum, s.r.o.

www.polygrafcentrum.sk

Všetky práva vyhradené.